Anul II
nr. 52 (61)

Joi
24 decembrie
1964

sumar

SĂPTĂMÎNA PE GLOB

p. 2 NEW YORK — Prima etapă, de George Serafin
3 Cuvîntarea ministrului afacerilor externe al R.P.R., Corneliu Mănescu, în Adunarea Generală a O.N.U.
5 PARIS — În N.A.T.O. disensiunile persistă, de Sergiu Verona
7 ATENA — Grecia și N.A.T.O., de Gh. Maniatakos
8 LONDRA — In Camera Comunelor, de John Gritten
9 LAGOS — Alegeri la sfîrșit de an
10 PEKIN — Sesiunea Adunării Reprezentanților populari
TEL AVIV — Cauzele divergențelor, de Eugen Phoebus
12 BUENOS AIRES — Semnificația grevei generale, de Rodica Georgescu
BELGRAD — Rezoluția congresului al VIII-lea al U.C.I.

ARTICOLE, REPORTAJE

p. 14 Discursul lui Harold Wilson, de Ștefan Cornu
16 Reportaj pe glob : Japonia, de Al. Șiperco
20 Sarea, 80 miliarde kg anual, de N. S. Stănescu
22 În 1967, la Montreal, Expoziția Universală, de Mihai Matei
23 La Varșovia, colocviu sociologic, de Mihail Cernea

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

p. 25—30 Der Spiegel, New York Times, Pravda, Combat, Trybuna Ludu, Politika, New York Herald Tribune, U. S. News and World Report, Le Nouvel Observateur, Les Echos, Die Welt

PROFIL, FIȘIER, POȘTA REDACȚIEI

Adunarea Generală

a Organizației Națiunilor Unite și-a întrerupt lucrările pînă după Anul Nou. În cadrul dezbaterii generale, luni a luat cuvîntul Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe al R. P. Romîne, care a expus punctul de vedere al guvernului romîn asupra principalelor probleme ale relațiilor internaționale. Textul integral al cuvîntării la pag. 3.

Primul ministru britanic

Harold Wilson a prezentat în Camera Comunelor alternativa propusă de guvernul englez la planul americano – vest-german de a se crea o forță nucleară multilaterală a N.A.T.O. La pag. 14 un comentariu despre acest proiect în contradicție cu cerințele destinderii internaționale. Corespondența din Londra referitoare la dezbaterile din Camera Comunelor, la pag. 8.

Sesiunea N.A.T.O.

nu a rezolvat nici una dintre disensiunile serioase – vechi și noi – care îi opun pe membrii alianței atlantice (pag. 5). Publicăm de asemenea o corespondență din Atena despre relațiile dintre Grecia și N.A.T.O. (pag. 7), precum și interviul acordat de ministrul de externe al Belgiei, Paul-Henri Spaak, ziarului polonez **Politika** (pag. 27). Alte opinii despre stadiul relațiilor din interiorul Pactului atlantic, la pag. 25.

La Varșovia

a avut loc o conferință științifică la care au participat cercetători din Polonia, Romînia, Cehoslovacia și Ungaria. Tema dezbaterii : probleme teoretice ale cercetării sociologice în țările socialiste (pag. 23).

Japonia de azi

este o țară complexă în care alături de trăsăturile unei societăți cu un înalt nivel de dezvoltare din punct de vedere industrial, tehnic și științific se întîlnesc rămășițe ale unor relații sociale depășite. La pag. 16, reportajul lui Al. Șiperco.

NEW YORK

Corespondență de la
George SERAFIN

Prima etapă

Încheierea unei etape a activității O.N.U., în cadrul oricăreia dintre sesiunile Adunării Generale, invită la un bilanț. Cu o excepție: sesiunea a XIX-a. Pentru că este extrem de dificil să faci bilanțul unei activități a cărei caracteristică cu totul singulară este aceea că nu s-a desfășurat decît în ședințele Adunării Generale unde șefii unor delegații au rostit cuvîntări de politică generală.

Care este de fapt situația în momentul de față? Să recapitulăm: sesiunea trebuia să înceapă în a treia zi de marți a lunii septembrie. A urmat o primă amînare, pentru data de 10 noiembrie. Apoi o nouă amînare pentru 1 decembrie. Se știa încă din toamnă că Statele Unite vor să forțeze lucrurile și să impună unor state însemnate contribuții financiare pentru operațiunile forțelor O.N.U. din Orientul Mijlociu și Congo. Or, aceste operații n-au fost hotărîte de Consiliul de Securitate, așa cum prevede articolul 46 din Cartă. Acestui articol, pe care l-au ignorat, Statele Unite i-au opus articolul 19 care privează de drept de vot statele care nu și-au achitat contribuțiile bănești necesitate de diferite acțiuni ale O.N.U. Aplicarea neîntemeiată a articolului 19 ar fi dus O.N.U. în cea mai gravă criză a existenței sale și ar fi restabilit, în relațiile internaționale, practicile războiului rece. Toată lumea a înțeles acest lucru. Inițial s-a sperat că amînările succesive vor permite între timp o reglementare a problemei. Nu s-a realizat încă nimic. Sesiunea a început la 1 decembrie într-o situație confuză. În rîndul delegațiilor îngrijorarea se învecina cu speranța. S-a căzut de acord ca, pînă la găsirea unei soluții, să nu se voteze în Adunare. Și vreme de 23 de zile nu s-a votat. Or, aceasta a împiedicat îndeplinirea unor proceduri fără de care sesiunea nu putea trece la o activitate de lucru propriu-zisă. Au apărut, paralel cu ședințele Adunării Generale, inițiativele și consultările pentru depășirea impasului. Două au fost principalele acțiuni în acest sens: crearea unei comisii afro-asiatice, formată din 12 membri, sub conducerea delegatului afgan, Abdul Rahman Pazhwak și activitatea specială depusă de președintele Adunării Generale, Quaison Sackey, care a elaborat un plan în mare măsură asemănător cu acel afro-asiatic.

Planul comisiei afro-asiatice, cunoscut sub numele de planul Pazhwak, propune reluarea lucrărilor în condiții normale și stabilirea, simultană sau ulterioară, a unui fond O.N.U. realizat prin contribuții voluntare. Planul Sackey prevede acceptarea de către state a unor contribuții financiare substanțiale, adecvate, stabilirea precisă a cotelor respective și apoi reluarea normală a lucrărilor.

Nici unul din cele două proiecte nu face vreo mențiune la articolul 19. Ambele prevăd însă formularea unor norme de folosire a forțelor O.N.U. care să evite disputele ulterioare.

Formula finală a soluției de compromis este așteptată de la secretarul general U Thant, care a avut consultări frecvente în ultimele zile atît cu președintele Sackey și cu membrii comisiei celor 12, precum și cu reprezentanții Statelor Unite și Uniunii Sovietice, care la rîndul lor au avut cîteva convorbiri pe această temă.

La reluarea dezbaterilor, presupunînd că pînă atunci impasul va fi depășit, Adunarea Generală va trebui să aleagă noii membri nepermanenți ai Consiliului de Securitate. În această privință lucrurile se prezintă în modul următor: în locul Cehoslovaciei va intra Malayezia (în cadrul unui aranjament anterior care prevede ca cele două țări să dețină fiecare cîte un an locul din Consiliu); în locul Braziliei, Uruguayul; în locul Norvegiei, Olanda. Dacă pentru aceste înlocuiri nu există dubii, înțelegerile existente excluzînd orice posibilități de surprize, în schimb opiniile sînt împărțite în ceea ce privește locul Marocului, disputat de Mali și de Sudan.

Rămîn încă deschise problema alegerii vicepreședinților Adunării, a președinților comitetelor, adoptarea bugetului pe 1965 și indirect adoptarea ordinei de zi. Se credea la un moment dat că parte din acestea vor fi rezolvate înaintea întreruperii sesiunii.

În atmosfera de așteptare încordată din ultimele zile, cînd destinele actualei sesiuni și implicațiile pe care le va atrage evoluția desfășurării ei ulterioare, constituie preocuparea centrală a delegațiilor, și-a rostit discursul ministrul afacerilor externe al R. P. Romîne, Corneliu Mănescu.

Discursul a fost ascultat cu multă atenție, textele distribuite în sala Adunării și la standurile presei s-au epuizat repede.

Expunerea a înfățișat concis și clar poziția țării noastre față de problemele majore de care se ocupă sau dorește să se ocupe actuala sesiune: rolul și locul O.N.U. în relațiile internaționale, coexistența pașnică, dezarmarea generală și totală, problemele comerțului mondial.

În mod deosebit, mai pregnant decît la sesiunile precedente, delegații reuniți la sediul O.N.U. au ridicat în acest an problema legăturii strînse dintre acest for și marile probleme ale vieții internaționale. În cuvîntarea reprezentantului romîn acest aspect a fost tratat într-un mod convingător. Pornind de la ideea că stabilirea unui climat de pace într-o lume ferită de primejdia războiului este condiționată de respectul și fidelitatea față de principiile pe care sînt clădite Națiunile Unite, expunerea subliniază faptul că, potrivit părerii guvernului romîn, Organizația Națiunilor Unite nu poate deveni puternică decît dacă pune toată activitatea sa pe terenul solid al principiilor Cartei. „Numai în acest fel, Organizația Națiunilor Unite poate să ofere un cadru prielnic pentru afirmarea punctelor de vedere ale tuturor statelor, mari sau mici, un teren propice desfășurării inițiativelor constructive, să devină ceea ce Carta înscrie ca scop fundamental — «un centru unde se armonizează eforturile națiunilor spre scopuri comune»".

Agențiile *France Presse* și *Asociated Press*, ca și ziarul *New York Times*, au scos în mod deosebit în evidență această reafirmare a atașamentului Romîniei față de principiile înscrise în Carta O.N.U. Cotidianul *New York Times*, comentînd discursul ministrului de externe al Romîniei, reține sublinierea potrivit căreia respectarea Cartei O.N.U. este „piatra de încercare în relațiile internaționale". *New York Times* relevă pe larg sensul activ pe care R. P. Romînă îl acordă coexistenței pașnice, mergînd mai departe de „existența simultană pe harta lumii a unor entități care se ignoră reciproc".

Incertitudinilor deseori dureroase pe care le-a trăit sesiunea generală a O.N.U. în zilele lui decembrie le-au răspuns cîteva luări de poziții care au revitalizat încrederea și optimismul față de capacitatea O.N.U. de a-și îndeplini misiunea consacrată păcii. Convingerea guvernului romîn, așa cum se arată în cuvîntarea rostită, este că astăzi se impune mai mult decît oricînd să fie explorate toate căile, toate posibilitățile care ar putea duce la normalizarea relațiilor internaționale, la întărirea păcii și la dezvoltarea colaborării între țări și popoare.

New York, 22 decembrie

Membrii delegației R. P. Romîne la O.N.U. în sala Adunării Generale. De la stînga la dreapta: Corneliu Mănescu, Mircea Malița, Mihail Haşeganu

Cuvîntarea ministrului afacerilor externe al R. P. R., Corneliu Mănescu, în Adunarea Generală a O. N. U.

Domnule preşedinte,

În prezenţa dv. la această înaltă tribună, delegaţia Republicii Populare Romîne vede, pe lîngă aprecierea calităţilor dv. de eminent diplomat, un omagiu adus ţării dv. — a Republicii Ghana — cu care Romînia întreţine relaţii prieteneşti, o mărturie a rolului mereu crescînd pe care îl joacă în viaţa internaţională popoarele de străveche cultură şi civilizaţie ale continentului african. Doresc să vă adresez, în numele delegaţiei Republicii Populare Romîne, cele mai calde felicitări pentru alegerea dv. unanimă în postul de preşedinte al celei de-a 19-a sesiuni a Adunării Generale a Organizaţiei Naţiunilor Unite.

Totodată, delegaţia romînă exprimă cele mai bune urări de pace şi prosperitate statelor recent primite în marea familie a Naţiunilor Unite — Malawi, Malta şi Zambia.

Domnule preşedinte,

În faţa Organizaţiei Naţiunilor Unite se află importante probleme internaţionale politice şi economice, a căror rezolvare este cerută şi aşteptată de către toate popoarele lumii.

Din dezbaterile de pînă acum se degajă preocuparea de a găsi cele mai potrivite căi pentru ca Naţiunile Unite să fie în măsură a răspunde speranţelor pe care omenirea şi le pune în acest for internaţional.

Această preocupare conduce în mod firesc la întrebarea: care trebuie să fie elementul călăuzitor în eforturile organizaţiei de a face faţă acestor sarcini de mare răspundere?

După părerea delegaţiei romîne, chezăşia stabilirii unui climat de pace şi a unei lumi ferite de pericolul războaielor rezidă în respectul şi fidelitatea faţă de principiile pe care sînt clădite Naţiunile Unite. Principiile înscrise în Cartă acum 19 ani, îmbogăţite şi dezvoltate prin experienţa acumulată în acest răstimp îşi păstrează în întregime actualitatea şi viabilitatea. În scopul menţinerii păcii, al dezvoltării cooperării internaţionale şi promovării progresului economic şi social, Carta prevede, printre obligaţiile fundamentale ale statelor, ca ele să se abţină, în relaţiile lor, de la ameninţarea sau folosirea forţei, să recurgă la mijloace paşnice pentru soluţionarea diferendelor şi în nici o împrejurare să nu intervină în treburile interne ale altor state.

În fruntea regulilor de conduită internaţională, Carta situează respectarea egalităţii suverane a statelor, principiu care este considerat, pe drept cuvînt, piatra de încercare în relaţiile internaţionale. Într-adevăr, garanţia unor relaţii de bună vecinătate şi de cooperare între state o găsim în aplicarea întocmai a acestui principiu şi a consecinţelor pe care le implică: respectarea suveranităţii şi integrităţii teritoriale, dreptul fiecărui popor de a-şi alege în mod liber sistemul politic şi economic şi de a-şi vedea respectată personalitatea în viaţa internaţională. În felul acesta, este exclusă posibilitatea promovării unor interese unilaterale, în detrimentul popoarelor şi al liberei afirmări a voinţei lor. Dimpotrivă, încălcarea acestui principiu vine în contradicţie cu interesele legitime ale popoarelor, creînd astfel focare de tensiune şi situaţii periculoase pentru pacea şi securitatea omenirii.

Cum poate fi calificată intervenţia armată străină întreprinsă împotriva poporului congolez altfel decît o violare gravă a Cartei? Acest act injustificabil, care prelungeşte suferinţele poporului congolez, se înscrie în şirul acţiunilor făţişe sau deghizate, tipic colonialiste, prin care se urmăreşte să se nesocotească voinţa acestui popor atît de încercat de a-şi hotărî singur soarta. Acţiunile puterilor colonialiste, care au ca scop menţinerea poporului congolez într-o stare de dependenţă, provoacă indignarea întemeiată a opiniei publice internaţionale. O flagrantă nesocotire a prevederilor Cartei o constituie intervenţia străină în Asia de sud-est, unde persistă o situaţie de încordare. Poporul romîn îşi manifestă deplina solidaritate cu lupta dreaptă a poporului vietnamez pentru apărarea suveranităţii, independenţei şi integrităţii teritoriale a Republicii Democrate Vietnam şi pentru înfăptuirea năzuinţelor legitime de reunificare paşnică a Vietnamului în conformitate cu acordurile de la Geneva.

Aceleaşi încercări, sortite eşecului, care urmăresc să împiedice realizarea dreptului suveran al popoarelor de a-şi organiza viaţa conform aspiraţiilor lor, proclamat de Cartă şi de declaraţiile solemne ale Naţiunilor Unite, le găsim la originea celorlalte focare de încordare de pe harta lumii.

Condamnăm cu hotărîre politica de apartheid, ca şi orice manifestare de discriminare rasială, care reprezintă o sfidare a drepturilor fundamentale ale omului.

Guvernul romîn îşi reafirmă poziţia sa consecventă de solidaritate cu lupta popoarelor pentru dobîndirea unei existenţe libere, demne şi de sine stătătoare. Avem ferma convingere că aceste aspiraţii nu pot fi zădărnicite de nici un obstacol, de nici o intervenţie străină, şi că procesul istoric ce se desfăşoară în prezent este pe cale de a şterge ultimele vestigii ale sistemului colonial. Faptul că zeci de state noi şi-au cucerit recent independenţa şi îşi aduc în prezent contribuţia la eforturile pentru traducerea în viaţă a principiilor Cartei atestă caracterul obiectiv şi ireversibil al acestui proces. După cum arăta recent preşedintele Consiliului de Stat al Romîniei, Gheorghe Gheorghiu-Dej, „există astăzi condiţii incomparabile cu cele din trecut ca popoarele să-şi asigure o dezvoltare independentă, suverană, să se bucure de egalitate în relaţiile internaţionale, să-şi organizeze aşa cum doresc viaţa politică, socială şi economică, să păşească pe calea cea mai corespunzătoare intereselor lor fundamentale".

Principiile asupra cărora m-am oprit sînt relevate şi pentru preocuparea larg resimţită la această sesiune, în legătură cu capacitatea organizaţiei de a contribui în mod eficient la rezolvarea marilor probleme internaţionale. Cum se împacă aceste principii din care rezultă dreptul egal al tuturor statelor de a participa la viaţa internaţională cu situaţia în care una din marile ţări ale lumii, Republica Populară Chineză, este împiedicată să-şi ocupe locul ce-i revine în O.N.U.? Menţinerea în afara O.N.U. a reprezentanţilor marelui popor chinez este incompatibilă cu principiul universalităţii acestei organizaţii. Este cu totul nerealist să se conceapă rezolvarea problemelor vitale internaţionale fără participarea R. P. Chineze, a 5-a putere nucleară căreia îi revine un rol important în lupta pentru consolidarea păcii. Republica Populară Romînă s-a asociat în calitate de coautor la punctul înscris de Cambodgia pe ordinea de zi a acestei sesiuni, cu convingerea că dezbaterea sa va conduce la restabilirea drepturilor legitime ale R. P. Chineze la O.N.U. şi la îndepărtarea din toate organele Naţiunilor Unite a ciankaişiştilor.

Mărirea numărului de membri ai Consiliului de Securitate şi Consiliului economic şi social se bucură de sprijinul şi simpatia ţării noastre, aplicarea rezoluţiilor adoptate în această privinţă fiind de natură a reflecta mai echitabil actuala compoziţie a organizaţiei şi preocupările statelor membre.

Considerăm că trebuie să se asigure o funcţionare normală şi stabilă a organizaţiei, în conformitate cu procedura legală. După părerea guvernului romîn, condiţia necesară pentru ca Organizaţia Naţiunilor Unite să devină puternică este situarea întregii sale activităţi pe terenul solid al principiilor Cartei. Numai în acest fel, Organizaţia Naţiunilor Unite poate să ofere un cadru prielnic pentru afirmarea punctelor de vedere ale tuturor statelor, mari sau mici, un teren propice desfăşurării iniţiativelor constructive, să devină ceea ce Carta înscrie ca scop fundamental — „un centru unde se armonizează eforturile naţiunilor spre scopuri comune".

Domnule preşedinte,

Oricît de numeroase ar fi problemele care frămîntă omenirea şi oricît de diferit ar fi modul de a le aborda, există un factor care apropie statele — interesul popoarelor de a salvgarda pacea. Din punctul de vedere al păcii, nu sîntem decît o singură lume. Ferma ataşată principiilor de coexistenţă paşnică, care îşi găsesc consacrarea în Carta O.N.U., Republica Populară Romînă consideră că tratativele reprezintă singura cale raţională de soluţionare a problemelor internaţionale litigioase.

Romînia acordă noţiunii de coexistenţă paşnică un sens activ. Noi înţelegem coexistenţa paşnică nu ca o aşezare simultană pe harta lumii a unor entităţi care se ignoră reciproc. Fiecare stat, ţinînd seama de ceea ce este specific fizionomiei sale, poate avea de dat şi de primit în cadrul unei circulaţii continue de valori materiale şi spirituale. Expresia acestei concepţii a guvernului romîn este politica de dezvoltare continuă a relaţiilor ţării noastre cu toate statele, pe baza principiilor respectului şi avantajului reciproc. Activitatea Republicii Populare Romîne în cadrul O.N.U., propunerile sale făcute în această organizaţie, sînt îndreptate spre aplicarea în relaţiile internaţionale a principiilor Cartei şi găsirea de soluţii realiste problemelor internaţionale.

Pornind de la convingerea că orice îmbunătăţire a relaţiilor pe plan regional contribuie la crearea unui climat de încredere în ansamblul relaţiilor internaţionale, guvernul romîn a adus în atenţia Adunării Generale problema „acţiuni pe plan regional în vederea îmbunătăţirii relaţiilor de bună vecinătate dintre statele europene aparţinînd unor sisteme social-politice diferite". Cursul evenimentelor din ultimii ani arată că un climat favorabil pentru o abordare corespunzătoare a problemelor care frînează destinderea în Europa trebuie să fie în primul rînd rodul eforturilor fiecărei ţări europene pentru promovarea unor relaţii de colaborare cu vecinii săi. Considerăm că Adunarea Generală trebuie să stimuleze străduinţele ce se depun pentru găsirea de soluţii problemelor majore care preocupă popoarele Europei şi a căror rezolvare ar avea efecte binefăcătoare în întreaga lume.

Situat într-o regiune a Europei deseori frămîntată în trecut de conflicte, poporul romîn a suferit consecinţele nefaste ale războaielor. De aceea Romînia consideră de datoria sa să contribuie la statornicirea în Balcani a unor relaţii de bună vecinătate şi de colaborare paşnică. Propunerile sale din 1957 şi 1959, vizînd înfăptuirea unei înţelegeri multilaterale interbalcanice şi încheierea unui tratat pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii şi colaborării, îşi păstrează pe deplin actualitatea. Ne exprimăm satisfacţia că între statele din această zonă au avut loc şi continuă tratative care marchează o evoluţie pozitivă în direcţia apropierii şi înţelegerii, pe baza interesului reciproc şi care confirmă multiplele posibilităţi existente în această privinţă.

Romînia acordă importanţă elaborării unei declaraţii internaţionale privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc şi înţelegere între popoare. Ideea unei asemenea declaraţii a cîştigat an de an teren şi a primit aderiunea unui mare număr de state. Conferinţe şi organizaţii internaţionale au recomandat adoptarea ei. Delegaţia romînă îşi exprimă

convingerea că Adunarea Generală va trece la elaborarea acestei declarații.

Domnule președinte,

Normalizarea relațiilor internaționale și așezarea lor pe baze trainice este frînată de cursa înarmărilor și în special de acumularea continuă a armelor de distrugere în masă. Este greu de înfăptuit o securitate reală, atît timp cît popoarele trăiesc în umbra arsenalelor nucleare.

Concomitent cu preocuparea pentru traducerea în viață a principiilor Cartei, la care ne-am referit, se impun în continuare eforturi de căutări stăruitoare pentru realizarea dezarmării generale și totale : înfăptuirea acesteia ar crea condițiile pentru dezvoltarea unor relații pașnice între state, din care să fie exclusă definitiv amenințarea sau recurgerea la forță, ar deschide perspectiva unei largi cooperări internaționale. De aceea, guvernul romîn consideră că adoptarea programului de dezarmare generală și totală, preconizat de Uniunea Sovietică și susținut de celelalte state socialiste și alte state iubitoare de pace, ar avea o importanță istorică pentru întreaga omenire.

Interesul comun al popoarelor de a se vedea eliberate de amenințarea războiului determină o participare activă a tuturor țărilor la găsirea mijloacelor și căilor corespunzătoare pentru înfăptuirea dezarmării. În acest sens, propunerea participanților la conferința de la Cairo a șefilor de state și guverne ai țărilor neangajate privind convocarea unei conferințe mondiale de dezarmare este o inițiativă căreia îi acordăm sprijinul nostru deplin.

Guvernul romîn se pronunță în favoarea propunerii guvernului Republicii Populare Chineze privind convocarea unei conferințe a șefilor de state și guverne pentru discutarea problemei interzicerii generale și distrugerii totale a armelor nucleare, care în prima etapă ar avea ca obiectiv realizarea unui acord de interzicere a folosirii acestor arme.

Sprijinim, în același timp toate măsurile menite să ducă la destinderea încordării internaționale, la creșterea încrederii între state și să grăbească realizarea dezarmării generale și totale. Printre aceste măsuri, acordăm o deosebită importanță creării de zone denuclearizate, în diferite regiuni ale lumii și ne pronunțăm pentru punerea în aplicare a propunerilor privind crearea unor asemenea zone.

În condițiile în care ideile coexistenței pașnice între toate statele, fără deosebire de regim social, se afirmă cu o forță mereu crescîndă, apare și mai anacronică împărțirea lumii în blocuri militare. Republica Populară Romînă s-a pronunțat, în spiritul coexistenței pașnice, pentru încheierea unui pact de neagresiune între organizația Tratatului de la Varșovia și N.A.T.O. ca o măsură tranzitorie în vederea desființării tuturor blocurilor militare.

Planurile de creare a forțelor nucleare multilaterale, sub drapelul blocului militar nord-atlantic, reprezintă o acțiune contrară intereselor păcii și securității. Crearea forțelor nucleare multilaterale N.A.T.O. nu poate duce decît la încordarea relațiilor și creșterea suspiciunii între state, la accelerarea cursei înarmărilor și din această cauză provoacă o legitimă îngrijorare.

După părerea noastră, Comitetul celor 18 state pentru dezarmare trebuie să-și sporească eforturile pentru a fi în măsură să-și ducă la îndeplinire mandatul de răspundere ce i s-a încredințat de către Organizația Națiunilor Unite. Republica Populară Romînă este gata să-și aducă și pe viitor întreaga sa contribuție la găsirea unor soluții reciproc acceptabile, de natură să grăbească realizarea unor acorduri în domeniul dezarmării.

Ca și în trecut, considerăm că înlăturarea rămășițelor celui de-al doilea război mondial, prin încheierea Tratatului de pace cu Germania, ar duce la însănătoșirea climatului politic internațional. Singura bază realistă în abordarea acestei probleme este să se pornească de la existența celor două state germane.

Domnule președinte,

Înfăptuirea unor pași în direcția dezarmării generale și totale ar avea totodată ca rezultat eliberarea de resurse materiale și umane, atît de necesare pentru accelerarea progresului economic și social al popoarelor. Suma totală a cheltuielilor pentru înarmare este în prezent aproape egală cu venitul național al tuturor țărilor în curs de dezvoltare luate la un loc.

Atît timp cît există o diferență atît de mare între situația economică a țărilor în curs de dezvoltare și a țărilor industrializate, iar necesitatea combaterii flagelelor cronice din vaste regiuni ale lumii devine mai presantă, este firesc ca problemele economice și sociale să se afle în prima linie de preocupări ale țărilor membre ale O.N.U.

Credem că începutul unei noi etape în activitatea desfășurată în acest domeniu îl constituie Conferința pentru comerț și dezvoltare de la Geneva, considerată, pe drept cuvînt, de secretarul general al O.N.U. „un eveniment de importanță istorică a cărui influență asupra cooperării internaționale se va face puternic simțită în cursul deceniilor viitoare". Conferința marchează, prin recomandările adoptate, o intensificare a eforturilor de a transforma comerțul internațional — lipsit de bariere discriminatorii — într-un factor binefăcător pentru dezvoltarea economică a tuturor țărilor și pentru crearea unui climat de pace și cooperare internațională.

Romînia, ca țară a cărei economie se află în plin proces de dezvoltare complexă și multilaterală, este nemijlocit interesată în problemele care au făcut obiectul conferinței. Pe baza creșterii echilibrate și în ritm susținut a economiei sale, Romînia dezvoltă relații economice și extinde schimburile comerciale cu toate țările, indiferent de sistemul lor social-economic. În ultimii 12 ani, volumul comerțului exterior al Romîniei a crescut de peste patru ori. Delegația romînă la conferința de la Geneva a prezentat împreună cu alte delegații, propunerea referitoare la livrările de echipament industrial pe credit, rambursabil prin cote-părți din producția obținută sau prin alte produse. Această formă de cooperare este avantajoasă pentru țările în curs de dezvoltare, întrucît favorizează accelerarea creșterii lor economice prin construirea de obiective industriale pe credit — proprietate exclusivă a acestor țări, asigurînd totodată respectarea independenței lor economice. Ea prezintă interes și pentru țările exportatoare de echipament industrial, deoarece le oferă piețe de desfacere și posibilități de aprovizionare cu produsele finite ale întreprinderilor livrate.

De asemenea, a fost prezentată propunerea privind importanța acordurilor comerciale pe termen lung, a căror eficiență pentru stabilitatea și dezvoltarea schimburilor internaționale a fost dovedită în experiența țării noastre și a altor state. Ne exprimăm speranța că aceste propuneri, reținute în documentele finale ale conferinței, vor contribui la expansiunea comerțului internațional în interesul dezvoltării economice.

După părerea noastră, un rezultat important al conferinței este enunțarea principiilor care trebuie să călăuzească statele în relațiile lor de cooperare economică. Adoptarea sub egida O.N.U., a unei declarații care să cuprindă aceste principii, ar avea efecte pozitive pentru dezvoltarea schimburilor economice. În domeniul economic, la fel ca și pe plan politic, se afirmă necesitatea de a se institui, pe baza Cartei Organizației Națiunilor Unite, norme general acceptabile, menite să reglementeze raporturile economice dintre state. În sprijinul eforturilor pe care țările în curs de dezvoltare le dedică progresului lor economic și social, este necesar ca Organizația Națiunilor Unite să-și extindă preocupările în domeniile formării de cadre naționale, planificării, folosirii în interesul național a resurselor naturale și industrializării.

În încheiere, domnule președinte, aș dori să exprim convingerea guvernului romîn că în prezent este mai necesar ca oricînd de a nu lăsa neexplorată nici o cale și nici o posibilitate care ar putea duce la normalizarea relațiilor internaționale, la întărirea păcii și dezvoltarea colaborării între țări și popoare.

REFLECTOR

Rezultate economice

Specialiștii polonezi consideră anul 1964 un an de consolidare a echilibrului economic al țării și al unui ritm mai înalt de dezvoltare economică. Datele obținute pînă acum prevăd că sectorul socialist al industriei a dat anul acesta cu 8,3 la sută mai multe produse decît anul trecut, ceea ce înseamnă o îndeplinire a planului cu 102,5 la sută.

Proiectul planului pe 1965 aprobat recent de Seim prevede o creștere a ritmului de dezvoltare economică. Planul pe 1965 prevede de asemenea creșterea investițiilor în ce privește construcțiile capitale ; față de 1964 venitul național urmează să sporească cu 5,3 la sută.

Presa poloneză scrie că industria constructoare de mașini se va preocupa în anul viitor de construirea unor produse de un înalt nivel tehnic. Astfel va spori grupul de produse din sectorul de automatizare și aparatură de calcul (cu 31,2 la sută), aparatură chimică (cu 20,9 la sută). O altă cifră a planului viitor : se proiectează extracția a 118,5 milioane tone de cărbune.

Ordinul Lenin lui Urho Kekkonen

Președintele prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., A. I. Mikoian, face o vizită în Finlanda la invitația președintelui Finlandei, Urho Kekkonen.

Cu acest prilej, A. I. Mikoian i-a remis lui Urho Kekkonen Ordinul Lenin, decernat de prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S. Mulțumind pentru înalta distincție, președintele Finlandei a reafirmat dorința Finlandei de a întări și dezvolta relațiile de bună vecinătate cu Uniunea Sovietică.

O declarație a guvernului sovietic

La Moscova s-a anunțat, în mod oficial, că guvernul sovietic a declarat că nu-și modifică poziția în problema Laosului, poziție bazată pe respectarea și îndeplinirea întocmai a acordurilor de la Geneva. Guvernul U.R.S.S. consideră că numai în urma unei înțelegeri între cele trei forțe politice din această țară pot fi găsite căile de rezolvare a problemei laoțiene.

În declarația guvernului sovietic, transmisă primului ministru al Laosului, prințul Suvanna Fumma, se arată că U.R.S.S. se pronunță, ca și pînă acum, pentru convocarea conferinței internaționale pentru Laos, pentru îndeplinirea întocmai și neabătută a acordurilor de la Geneva din anul 1962 de către toate statele cointeresate.

În declarație se spune că membrii guvernului laoțian aflați la Vientiane au încetat de a mai manifesta interes față de restabilirea colaborării celor trei forțe politice. Se pare că ei înșiși nu mai țin seama de acordurile de la Geneva și își pun speranța doar în soluționarea pe cale militară a problemelor interne.

Exportul japonez în țările socialiste

Președintele Asociației întreprinzătorilor din industria constructoare de mașini japoneză, Yosamatsu Matsubara, a declarat că industria constructoare de mașini japoneză își lărgește exportul în țările socialiste „pentru a compensa stagnarea pe piața internă". În 1963, exportul acestor mașini ar urma să se cifreze la circa 400—600 milioane dolari. Asociația a creat recent un consiliu neoficial pentru sprijinirea comerțului cu Uniunea Sovietică și cu celelalte țări socialiste.

PARIS

În N.A.T.O. disensiunile persistă

Sesiunea Consiliului N.A.T.O. a fost un adevărat epilog diplomatic occidental al anului 1964. Bilanțul ei oferă caracterizarea cea mai bună a relațiilor interoccidentale în actuala etapă : statu quo fragil în problemele cele mai nevralgice.

Întrucît nu s-a inclus a priori pe ordinea de zi problema F.N.M. și s-a anunțat continuarea tratativelor asupra acestei chestiuni, sesiunea N.A.T.O. nu a fost obligată *să ia hotăriri*. Cele 4 rînduri din comunicat consacrate examinării problemelor „în domeniul armelor clasice și nucleare" justifică ceea ce scria Walter Lippmann și anume că „marea știre a sesiunii este că mult trîmbițata ceartă cu privire la armele nucleare nu a avut loc și nu s-a produs o înfruntare de mari proporții".

Acum, în mod paradoxal, va trebui continuată o discuție care nu a fost dorită. Primele luni ale anului viitor vor avea un grafic foarte dens de convorbiri între oamenii politici occidentali. Este certă vizita premierului britanic la Roma, Bonn și Paris. Se vorbește despre întrevederi între cancelarul Erhard și președintele de Gaulle și apoi cu președintele Johnson. La Washington va continua schimbul de vederi franco-american. În sfîrșit, o reuniune la Haga a țărilor dornice să examineze problemele legate de crearea F.N.M. este prevăzută de asemenea pentru începutul anului 1965.

Între sesiunea de la Haga și cea de la Paris au trecut aproximativ șapte luni fără ca proiectul nuclear american să fie aprobat. Este greu de crezut că un răgaz mult mai scurt — cîteva săptămîni — va putea risipi neîncrederea și incertitudinea care s-au acumulat în relațiile dintre partenerii atlantici.

Delimitări precise

Sesiunea a avut darul să grupeze și să delimiteze pozițiile. În poziția americană (sprijinită de delegația vest-germană) și în poziția franceză nu au intervenit modificări. Asistăm — scria *Le Monde* — făcînd bilanțul sesiunii la opoziția tot mai clară dintre două concepții asupra alianței. Concepția șefului statului francez, care o limitează la o coaliție militară fără integrare, și fără reducerea suveranității în ce privește apărarea intereselor comune ale membrilor ei ; cea a S.U.A. și a aproape tuturor celorlalți membri ai N.A.T.O. care ar dori ca unitatea politică și militară a organizației să crească.

Cercurile politico-militare din Statele Unite insistă asupra faptului că F.N.M. ar fi „cea mai bună garanție" împotriva răspîndirii armelor atomice. Franța are o cu totul altă părere, subliniind în mod expres că cele două obiective — crearea F.N.M. și nediseminarea — sînt incompatibile.

Un element nou, așteptat dealtminteri, l-a reprezentat expunerea poziției britanice de către ministrul de externe Patrick Gordon Walker. Notăm că cele declarate la sesiunea de la Paris au anticipat declarațiile făcute în Parlament de primul ministru Wilson, fiind de fapt *prima expunere oficială* a noii propuneri engleze în legătură cu integrarea forțelor nucleare (cunoscută sub numele de forță nucleară atlantică). Aceste propuneri presupun de asemenea integrarea nucleară, avînd particularități care le deosebesc de proiectul american. Unii comentatori sînt de părere că formula engleză ar cuprinde elemente comune atît concepției franceze cît și celei americane în legătură cu strategia N.A.T.O. Ei arată, astfel, că ministrul apărării, Denis Healey, menționa (în Parlament) că Marea Britanie nu va adera la un acord de integrare nucleară decît dacă 1) potențialul nuclear al N.A.T.O. nu va fi sporit ; 2) va exista o egalitate între parteneri în N.A.T.O., această egalitate manifestîndu-se sub forma sporirii numărului de veto-uri.

Deși unii comentatori parizieni afirmă că Franța este ostilă proiectului englez, reacția oficială nu este încă cunoscută și probabil ea va deveni publică de-abia după întrevederea de anul viitor între președintele de Gaulle și premierul Wilson.

Sesiunea de la Paris a oferit prilejul precizării poziției țărilor mici din N.A.T.O. Ele par în genere refractare ideii integrării nucleare, iar tendința lor de a reconcilia pozițiile extreme, despre care scriu ziarele, apare mai curînd ca un apel la prudență. Declarațiile făcute la sesiune de miniștrii de externe ai Canadei, Norvegiei, Danemarcei, Belgiei reflectă temerile țărilor mici față de proiectele periculoase legate de integrarea forțelor nucleare, indiferent sub ce nume.

Dar discuțiile de la Paris au prezentat mai ales interes pentru înțelegerea dinamicii relațiilor bilaterale dintre Statele Unite, Franța și Germania occidentală.

1) *Relațiile franco-americane.* În timpul sesiunii, la Paris au avut loc contacte importante între reprezentanți americani și francezi. Cele două întrevederi dintre secretarul de stat Rusk și președintele de Gaulle vor fi urmate de altele, probabil în februarie la New York, între ministrul de externe Couve de Murville și Dean Rusk. Deocamdată, presa vorbește despre încercări de ameliorare a relațiilor între cele două state. Secretarul de stat Dean Rusk a declarat că „distanța care separă Franța de Statele Unite în abordarea problemelor nu este atît de mare cum pare", iar presa americană și-a schimbat considerabil tonul față de Franța.

A fost evocată posibilitatea unei „coordonări militare" între Franța și Statele Unite. Dar felul în care sînt prezentate lucrurile ne face să credem că o eventuală coordonare presupune concesii din partea Statelor Unite. Ministrul apărării al Franței, Pierre Messmer, declara : „Cu mijloacele de care dispune, Franța este gata să studieze măsurile de coordonare necesare, în spiritul strategiei stabilite după 1957". Dacă această coordonare presupune —

→

REFLECTOR

În Vietnamul de sud

Principala particularitate a evenimentelor de duminică din Vietnamul de sud : în cazul de față nu este vorba de un grup de generali care răstoarnă un alt grup de generali. Acțiunea militară a fost orientată împotriva oricărei baze legislative și a oricărei forme civile de guvernare. Într-o conferință de presă ținută marți, grupul de generali sud-vietnamezi declarau : „Într-adevăr, acțiunea noastră este ilegală, dar inevitabilă !"

Totodată, lovitura de stat din Vietnamul de sud pare să aducă în avanscena politică oameni noi, care n-au figurat pînă acum în diversele combinații politice și militare de la Saigon. Este vorba de grupul „tinerilor generali", Nguyen Cao Ky, Nguyen Khang, Pham Xuan Nhuan, considerați a fi principalii autori ai loviturii de stat. Cu două luni în urmă, Lacouture, corespondentul ziarului **Le Monde** la Saigon, considera că Nguyen Cao Ky ar putea în foarte scurt timp să devină „figura nr. 1" în Vietnamul de sud. El a fost printre aceia care l-au salvat pe Khanh cu prilejul ultimei lovituri de stat.

Acțiunea „tinerilor generali", aceste elemente ultra-extremiste din armata sud-vietnameză, încearcă să forțeze într-o anumită măsură chiar mîna politicii americane. O declarație a Departamentului de Stat vorbea despre „seriozitatea situației", subliniind că cercurile politice americane „sînt în primul rînd interesate să înțeleagă în mod clar semnificația acestor evenimente". După întrevederea lui Maxwell Taylor cu autorii loviturii de stat, corespondenții din Saigon vorbeau despre „linia dură" adoptată de ambasadorul american. Un ultim comentariu din Saigon al corespondentului agenției **France Presse** arăta că șeful statului sud-vietnamez, șeful guvernului și ambasadorul Statelor Unite ar fi ostili acțiunii generalilor. Situația este confuză și faptele relatate sînt dintre cele mai contradictorii.

Sondă stratosferică elvețiană

Grupul de savanți elvețieni de la Observatorul astronomic din Geneva a lansat, zilele trecute, prima sondă stratosferică. Aceasta s-a înălțat pînă la 32 km, a rămas la plafon timp de o oră și jumătate, apoi a revenit pe sol. Aparatajul de investigații atmosferice și de înregistrare a radiațiilor a funcționat normal

Sfîrșit de an

Sesiunea obișnuită a Adunării Naționale cehoslovace a adoptat planul dezvoltării economiei naționale și bugetul de stat pe anul 1965. Cu o zi înainte presa cehoslovacă a publicat bilanțul economic al anului 1964. Planul a fost îndeplinit la majoritatea capitolelor industriale. Pentru anul viitor se prevede o creștere a venitului național cu 5 la sută, sporirea producției industriale cu 5,5 la sută. Se va insista asupra industrializării Slovaciei, unde producția urmează să crească cu 9,3 la sută.

Circa 47 la sută din cheltuielile bugetare urmează să fie orientate spre dezvoltarea economiei naționale, iar circa 42 la sută spre dezvoltarea învățămîntului, culturii, ocrotirii sănătății, construcției de locuințe și alte măsuri social-culturale.

după cum scria organul gaullist oficial *La Nation* — „o coexistență a celor doi piloni" înseamnă că Franța concepe colaborarea militară cu Statele Unite în spiritul poziției franceze a egalității depline între Europa occidentală și Statele Unite.

În același timp, S.U.A. continuă să acționeze *în mod concret* pentru realizarea F.N.M. În timpul sesiunii au avut loc întruniri fără Franța pentru discutarea proiectului de integrare nucleară. Faptul că Franța nu a participat la aceste întrevederi „a creat o situație neobișnuită la sesiunea din anul acesta" *(Associated Press)*. Unele ziare franceze scriau despre crearea unui directorat nuclear (S.U.A., Anglia și R.F.G.). Iar după sesiune s-a aflat că în ianuarie, la Haga, va avea loc o întrunire oficială a unor țări din N.A.T.O. pentru a discuta problemele integrării nucleare.

Prin urmare, „reluarea dialogului diplomatic Paris-Washington" cum denumesc întrevederile franco-americane unii comentatori occidentali, se desfășoară într-o atmosferă contradictorie.

2) *Relațiile franco—vest-germane*. Aici, înăsprirea este evidentă. Încă în discursul ministrului de externe, Schroeder, calificat ca fiind dur *(Paris Jour)*, s-au simțit accentele critice față de atitudinea Franței în problemele forței nucleare.

A urmat apoi ceea ce presa a numit „incidentul în problema germană"; era vorba practic de refuzul Franței de a se asocia unui comunicat comun în legătură cu problema germană.

„Incidentul propriu-zis ar putea fi considerat minor, dacă el n-ar fi grefat pe o încordare serioasă în relațiile dintre cele două țări. În unele ziare se afirmă că guvernul francez „a fost o jertfă a unei iluzii optice" *(Le Monde)*, neacordînd importanță „problemei militare numărul unu" care se află „în Germania". Autorul articolului amintește creșterea bugetului militar vest-german, noua etapă de reînarmare a Germaniei occidentale, puternica industrie militară din R.F.G. etc.

Probabil că la Bonn s-a considerat că s-a mers prea departe în atacurile împotriva Franței. Nu există un interes de a se forța *acum* nota. Numai așa se explică declarațiile făcute ulterior de Schroeder reprezentanților presei vest-germane că „nu trebuie exagerată importanța incidentului care a avut loc". Declarația a fost făcută, după cum se afirmă, la indicația cancelarului Erhard, care urmează să-l întîlnească la începutul anului viitor pe de Gaulle.

Deocamdată însă tensiunea nu a putut fi redusă, prin manevrele politice de natură pur protocolară

3) *Relațiile americano—vest-germane*. Cercurile politice vest-germane au resimțit, se pare, o serioasă nemulțumire față de atitudinea americană în unele momente ale convorbirilor la sesiunea N.A.T.O. Chiar și opoziția social-democrată cere (declarația lui Willy Brandt după sesiunea de la Paris) „explicații" asupra „motivelor care au împiedicat conferința N.A.T.O. să ia în considerare noua inițiativă germană în direcția obținerii constituirii unui grup de lucru permanent cvadripartid pentru problema germană".

Diplomații de la Bonn — menționa corespondentul agenției *U.P.I.* — și-au manifestat uimirea față de „atitudinea de expectativă a americanilor." Amintind, bineînțeles, serviciile făcute de Germania occidentală Statelor Unite: „cancelarul Erhard și ministrul de externe Schroeder s-au declarat solidari cu interesele politicii americane și în alte regiuni ale lumii, ca Asia de sud-est."

A trebuit să nu fie adoptată o declarație comună asupra unei inițiative vest-germane, pentru ca să se confirme în mod public „politica de schimb" practicată între S.U.A. și R.F.G. cu privire la numeroase aspecte ale problemelor aflate în fața N.A.T.O. „Astfel a început să se ivească polița pe care Germania occidentală o pregătește Statelor Unite" — scria *Combat*. Vor urma întrevederi noi la începutul anului viitor între cancelarul Erhard și președintele Johnson în cadrul cărora — se anunță de pe acum din Bonn — Germania occidentală va insista pentru „un angajament mai categoric" din partea S.U.A.

Atitudini contradictorii

Comunicatul sesiunii Consiliului N.A.T.O. menționează de mai multe ori, în contexte diferite, problema relațiilor dintre Est și Vest. Printre altele, se spune: „Miniștrii au reafirmat hotărîrea lor de a-și continua eforturile pentru a găsi o soluție pașnică la problemele existente între Est și Vest".

Aproape toți miniștrii de externe au evocat în cuvîntările lor această problemă. S-a vorbit, de pildă, de coexistență pașnică cu țările socialiste, recunoscîndu-se scăderea pericolului de război în Europa. Ministrul de externe francez declara: „Nu există o amenințare imediată, fapt care ne dă posibilitatea să gîndim și să apreciem". Ministrul apărării englez Healey spunea: „Pericolul real al unui război în Europa pare înlăturat".

Unii miniștri au cerut intensificarea contactelor și discuțiilor cu țările socialiste, după cum a făcut-o ministrul de externe turc Erkin, iar alții (Saragat) au pledat pentru eforturi noi pe planul dezarmării.

În același timp însă, în cadrul sesiunii de la Paris s-au înregistrat o serie de fapte care confirmă din nou anacronismul politicii N.A.T.O. Este vorba nu numai despre „apelurile la vigilență" sau despre condiționarea „stabilizării păcii", de o intensificare a pregătirilor militare agresive și, în această ordine de idei, pledoariile în favoarea creșterii bugetelor militare. Avem în vedere în cazul de față proiecte propuse la Paris cu o semnificație din cele mai serioase pentru evoluția relațiilor în Europa. Propunerea Treitner (după numele inspectorului general al Bundeswehrului) are în vedere crearea unui cîmp de mine atomice de-a lungul frontierei cu țările socialiste. Printre altele acest plan urmărește *asimilarea* armelor nucleare tactice cu armele clasice, ceea ce ar presupune o recunoaștere a posibilităților de conflict nuclear în Europa.

Din surse vest-germane se afirmă că planul ar fi fost discutat în prealabil luna trecută la Washington cu MacNamara, iar *Frankfurter Allgemeine Zeitung* susține că propunerea germană ar fi fost acceptată. Potrivit unor știri, aceste mine au și fost depozitate în Germania occidentală, iar unele surse vorbesc despre amplasarea lor. În acest caz proiectul prezentat la Paris ar putea să fie o simplă manevră de oficializare a unor măsuri aplicate.

Reacțiile stîrnite de acest plan sînt foarte puternice. El este apreciat ca un factor de încordare, de natură să complice relațiile dintre state. În activitatea blocului N.A.T.O. s-a acumulat un nou

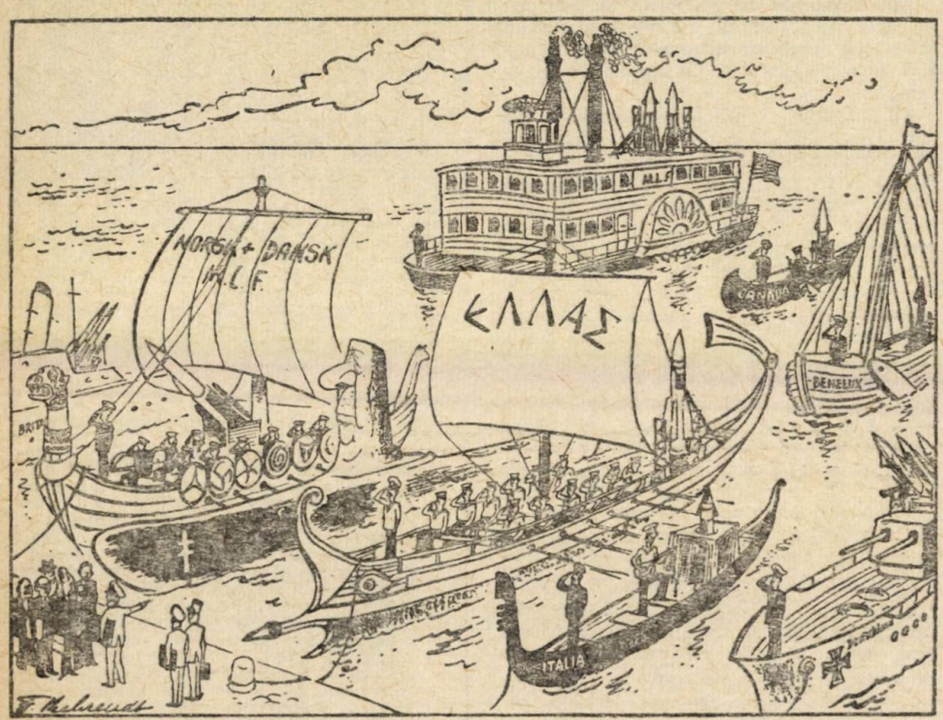

FORȚA MULTILATERALĂ
— Domnii mei, este doar o problemă de coordonare...
(Din **Süddeutsche Zeitung** — München)

fapt de natură să sublinieze caracterul său agresiv.

Bilanțul sesiunii N.A.T.O. a confirmat pronosticurile făcute înaintea sesiunii și anume că se va căuta o aminare a crizei. Delegația americană, în mod special, a făcut tot ce a depins de ea pentru ca lucrările Consiliului atlantic să nu afecteze echilibrul precar existent, să nu adîncească divergențele și mai ales să se evite o ciocnire deschisă. Aceasta s-a reflectat nu numai pe planul strict al activității delegației americane la conferința N.A.T.O. sau pe durata propriu-zisă a sesiunii. La cîteva zile după întrunirea miniștrilor N.A.T.O. la Paris, președintele Johnson a dat dispoziții *tuturor* oficialităților diplomatice și militare să evite să facă declarații particulare sau oficiale de natură să sporească divergențele din N.A.T.O.

Metoda ca atare — aminarea înfruntării — nu poate eluda faptul că *relațiile propriu-zise* între principalii parteneri atlantici cunosc o deteriorare tot mai mare. Se poate spune chiar că s-au acumulat elemente noi.

De ce această grijă pentru a evita o înfruntare a pactului N.A.T.O. cu dificultățile sale reale? Răspunsul rezidă în incompatibilitatea recunoscută tot mai mult între politica N.A.T.O. și interesele diverselor state membre. La Paris, cel puțin, se spune că prezența în N.A.T.O. apare tot mai mult ca o sursă de reală primejdie. Țările mici dau semne de neliniște. Se evită de fapt o reacție în lanț, adică punerea în discuție nu numai a unor probleme de strategie ci și în primul rînd, a problemelor majore care cer răspuns la întrebarea cît de oportună și viabilă este existența N.A.T.O. Un dezacord asupra problemelor militare atrage în fond treptat dezacordul general asupra problemelor politice. În cercurile oficiale americane, scria din Washington agenția *France Presse*, nu există impresia că propuneri asupra „reorganizării alianței" ar urma să fie formulate înainte de un an sau doi. Dar eventualitatea nu este exclusă. Deci problema „reexaminării" relațiilor în cadrul N.A.T.O. rămîne o problemă deschisă.

Anacronismul politicii blocurilor militare acționează cu tot mai multă forță și cu suficiente argumente care îl atestă.

Sergiu VERONA

ATENA

Scrisoare de la GH. MANIATAKOS,
redactor al ziarului **Ta Nea**

Grecia și N.A.T.O.

În comparație cu sesiunile precedente ale Consiliului ministerial al N.A.T.O., două noi elemente au influențat anul acesta atitudinea greacă. În primul rînd, poziția Turciei în problema Ciprului și măsurile luate împotriva unei părți a minorității grecești din Istanbul. În al doilea rînd, deplina normalizare a relațiilor cu Bulgaria. Primul element este negativ, al doilea pozitiv. Dar nici unul nici celălalt nu au creat premisele pentru schimbarea politicii de bază a Greciei, care constă în rămînerea în cadrul N.A.T.O.

Punctele de vedere pe care guvernul grec le-a expus, prin miniștrii săi, în Consiliul Atlantic, erau cunoscute din repetatele declarații făcute de primul ministru Papandreu. După cum se știe, Grecia, după victoria obținută de centrul democratic, a trecut printr-o serie de transformări. Cu cîteva zile în urmă, primul ministru a subliniat că Grecia are în cadrul N.A.T.O. drepturi și îndatoriri și înțelege să valorifice drepturile și, dacă acestea sînt respectate, să-și îndeplinească îndatoririle. În legătură cu problema reorganizării N.A.T.O. ar fi exagerat să se creadă că Grecia și celelalte state mici din cadrul alianței vor juca un rol hotărîtor, indiferent de punctul de vedere pe care îl vor susține. În esență, guvernul grec este de părere că :

1) Evoluția relațiilor pe plan mondial face cu neputință ca N.A.T.O. să-și mențină forma pe care a căpătat-o la început.

2) Dacă va avea loc o revizuire a Cartei alianței, aceasta se va produce numai dacă membrii cei mari — Statele Unite, Marea Britanie și poate chiar Germania occidentală și Italia — vor cădea de acord. În orice caz, punctul de vedere al guvernului grec este că N.A.T.O. trebuie să devină nu numai o alianță militară dar și o alianță care să urmărească prosperitatea economică și politică, membrii ei urmînd să colaboreze în așa fel încît să nu fie sacrificate drepturile nici unui membru. În orice caz, nu de Grecia depinde soluționarea actualei crize. Guvernul de la Atena este de părere că este necesar să fie luate măsuri importante pentru reducerea cheltuielilor de război.

În problema forței nucleare multilaterale a N.A.T.O., poziția Greciei este clară. Grecia respinge răspîndirea armelor nucleare și înmulțirea numărului degetelor aflate pe trăgaciul nuclear. De asemenea, ea consideră că în legătură cu o problemă atît de gravă trebuie luată o hotărîre numai dacă există un acord deplin în cadrul alianței. După cum se știe, nu numai că nu există înțelegere, dar problema F.N.M. tinde să provoace alianței daune serioase. Opoziția intransigentă a Franței și rezervele britanicilor ar putea eventual să ducă la soluția pe care în fond Grecia o dorește, adică renunțarea la acest plan, atît de rău văzut pe plan mondial. În orice caz, chiar dacă pînă la urmă se va ajunge la un acord, Grecia nu și-ar asuma nici un rol dacă acesta ar însemna noi poveri militare pentru bugetul grec și așa foarte grevat. Evoluția din acest an a relațiilor cu Turcia a creat noi dificultăți țării noastre și deși guvernul grec speră că nu se va mai întîmpla nimic grav, totuși consideră că națiunea nu trebuie să fie nepregătită. Această părere constituie și sensul mai profund al poziției grecești care rezidă în apărarea păcii, a intereselor naționale și onoarei naționale.

Atena, decembrie

REFLECTOR

Le Monde, la două decenii

Zilele trecute cotidianul francez **Le Monde** a împlinit 20 de ani de existență. Acest ziar, care s-a impus printr-o bogăție de informații și comentarii, folosește — conform datelor publicate în **l'Express** — 460 de salariați, dintre care 90 de redactori, 10 colaboratori externi, 26 de corespondenți în străinătate, 90 de corespondenți în provincie. Numărul abonaților nu depășește 40 000, însă ziarul are un număr constant de cititori — tirajul său variind zilnic în jurul cifrei de 275 000 de exemplare. Directorul lui **Le Monde**, Hubert Beuve-Méry — care semnează de obicei cu pseudonimul Sirius — a fost în anii dinaintea celui de al doilea război mondial corespondent diplomatic al ziarului **Le Temps**. În 1938, cînd acest ziar a publicat un articol în care sprijinea acordurile da la München, Beuve-Méry a demisionat.

După eliberare, el a fost însărcinat să creeze un ziar care să ia locul lui **Le Temps**, a cărui reapariție a fost interzisă deoarece își continuase activitatea un timp sub ocupația germană. El a fost confirmat de colegii și colaboratorii săi în funcția de director al ziarului care avea să se numească **Le Monde**.

Echipa care a scos numărul 6 199, numărul de aniversare al ziarului, se deosebește prea puțin de cea care a lansat ziarul în 1944.

„Femeia Cavernelor"

Josy Laures a coborît zilele trecute în peștera d'Audibergues din apropierea orașului Nisa ; ea va sta 92 zile la o adîncime de 100 m sub pămînt, în tovărășia unui șoarece alb și a trei pești roșii.

Această peșteră a fost descoperită cu 15 ani în urmă de speologul amator Jacques Vigneron. El a găsit acolo scheletul unei femei din epoca preistorică.

Josy Laures vrea să experimenteze condițiile de viață în caverne și influența lor asupra organismului.

Extracția mondială de cărbune

Din 1950 pînă în 1963, extracția cărbunelui în întreaga lume a crescut de la 1,4 miliarde tone anual, la 2,1 miliarde tone. În ultimii 13 ani au intervenit modificări considerabile în ceea ce privește extracția națională a diverselor țări. Statele socialiste participă actualmente la extracția mondială de cărbune cu 27,5 la sută (1950 : 10,1 la sută). În ultimii 13 ani aportul S.U.A. a scăzut de la 36,4 la sută, la 20,9 la sută ; al Europei apusene de la 31,4 la sută la 20,9 la sută. Cea mai mare parte a extracției de cărbune continuă să fie dată de S.U.A. (505 milioane tone anual). Urmează R.P. Chineză cu 420 milioane tone, iar locul al treilea îl ocupă Uniunea Sovietică cu 401 milioane tone.

LONDRA

Corespondență de la
John GRITTEN

În Camera Comunelor

Principalul punct de pe ordinea de zi a dezbaterilor de politică externă din Camera Comunelor, care au durat două zile, a fost prezentarea de către primul ministru Harold Wilson a planului său de constituire a unor forțe nucleare atlantice care reprezintă alternativa la planul american de creare a forței multilaterale. Deși primul ministru nu a făcut nici un fel de aluzie directă la Bonn, includerea Germaniei occidentale în formula forței nucleare propuse de el este de la sine înțeleasă.

Ministrului apărării, Healey, i-a revenit sarcina de a fi mai explicit. Referindu-se la planul forțelor atlantice, Healey a întrebat: „Ce oferim noi Germaniei (federale)? Îi oferim participarea la stăpînirea, controlul și conducerea unei noi forțe strategice nucleare N.A.T.O. în termenii unei egalități absolute cu toți ceilalți participanți".

În ce-l privește, Wilson a vorbit cu multă vervă de dorința de a se „împiedica apropierea unor noi degete de trăgaciul nuclear" și de faptul că „sîntem atenți să nu fie cît mai multe degete pe piedica de siguranță a armei". El a afirmat că s-ar simți mai în siguranță dacă forțele atlantice ar avea o cartă în care să figureze clauze prin care țările membre posesoare ale armei nucleare să se angajeze să nu dissemineze armele de acest fel, iar țările membre care nu posedă arme nucleare să se angajeze să nu le dobîndească.

Aceasta, a spus în continuare dl Wilson, „ar constitui un angajament serios. El ar trebui să constituie o interdicție nu numai asupra trecerii controlului sau posesiunii armei nucleare în mîinile unei singure țări nenucleare, ci de asemenea în mîinile unui grup de țări care s-ar constitui eventual de acum încolo".

Mulți dintre simpatizanții lui Wilson se miră însă că un om politic experimentat poate lăsa impresia că este atît de naiv încît să se refere la asemenea „garanții", ținînd seama nu numai de experiența din perioada premergătoare războiului, ci și de cea postbelică, în ce privește reînarmarea Germaniei occidentale.

Ei amintesc astfel că, în noiembrie 1949, noul guvern federal german a semnat un acord formal prin care se interzicea crearea unor noi forțe armate de orice fel și că în luna următoare toate partidele politice reprezentate în Bundestag au respins însăși ideea reînarmării. Cu toate acestea, în același an sprijinitorii reînarmării R.F.G. au invocat argumentul potrivit căruia Germaniei occidentale ar trebui să i se permită să-și creeze anumite forțe militare în cadrul unui acord astfel încît aceste forțe să poată fi menținute sub control, „pentru ca altminteri Germania occidentală să nu se simtă ispitită să se înarmeze singură". Această atitudine s-a afirmat în acordurile de la Bruxelles și Paris din octombrie 1954, care prevedeau că Germania occidentală nu va putea fabrica pe teritoriul ei arme atomice, chimice sau biologice și nici nu va construi vase de război de peste 3 000 de tone, submarine de peste 350 de tone sau bombardiere strategice.

Cei care-și amintesc de toate acestea își aduc de asemenea aminte de constituirea rapidă a Bundeswehrului, de faptul că în 1958 Germania occidentală achiziționase de la Statele Unite rachetele *Matador* și *Nike*, și că în 1960 Uniunea Europei occidentale, constituită pentru a asigura respectarea acordurilor de la Bruxelles și Paris, a acordat Germaniei occidentale permisiunea de a fabrica bombardiere suficient de mari pentru a putea transporta bombe strategice. Ei își amintesc de asemenea că, în 1961, U.E.O. a acordat Germaniei occidentale permisiunea de a construi vase de război cu un tonaj dublu celui impus anterior și că s-a ridicat de asemenea tonajul submarinelor pe care R. F. Germană le putea construi pînă la triplul cifrei inițiale. În 1964, trupe vest-germane au fost instruite în Statele Unite pentru a putea folosi armele nucleare pe care, potrivit prevederilor tratatelor, nu ar fi avut niciodată autorizația de a le manevra. De asemenea, anul acesta marina militară vest-germană achiziționează din S.U.A. trei distrugătoare de cîte 4 500 de tone capabile de a transporta rachete.

Declarațiile făcute în Camera Comunelor de Wilson au fost ascultate de deputații propriului său partid într-o tăcere desăvîrșită. În dezbaterile care au urmat, Arthur Henderson, un deputat laburist care a manifestat întotdeauna un interes deosebit față de problemele dezarmării, a lansat un avertisment împotriva primejdiilor pe care le prezintă constituirea unui element militar alcătuit din trupe aparținînd diferitelor națiuni.

Peter Shore, un deputat laburist care și-a început cariera parlamentară după recentele alegeri, a declarat și el că, după părerea sa, există o contradicție de bază între dorința exprimată de Wilson de a preîntîmpina diseminarea armelor nucleare și primejdia de a se reveni la războiul rece ca urmare a planurilor de creare a forțelor nucleare.

Singurul glas de pe băncile deputaților laburiști de stînga care a avut prilejul de a se face auzit a fost cel al deputatului Konni Zilliacus, care a declarat: „Nu mă interesează în atît de mare măsură aranjamentele pe hîrtie sau angajamentele, ci faptele concrete: Germania occidentală a fost primită în Pactul atlantic pe baza înțelegerii precise că va trebui să respecte anumite restricții pe termen lung în ce privește înarmarea. Aceste restricții au fost înlăturate treptat și acum se pregătește un nou pas către înlăturarea ultimei bariere în calea transformării acestei țări într-o putere nucleară și a instruirii soldaților vest-germani în folosirea armelor nucleare".

Nu încape îndoială că mulți deputați laburiști care nu au avut prilejul să ia cuvîntul în cele două zile ale dezbaterilor din Camera Comunelor au fost întru totul sau în cea mai mare parte de acord cu Zilliacus.

■

Numeroși deputați laburiști au salutat declarația premierului Harold Wilson care a anunțat că președintele Consiliului de Miniștri al Uniunii Sovietice, A. N. Kosighin, va vizita Londra anul viitor și că ministrul afacerilor externe al Poloniei, A. Rapacki, are săptămîna aceasta întrevederi în capitala Angliei atît cu primul ministru cît și cu ministrul de externe britanic Gordon Walker.

Deputatul Michael Foot, directorul săptămînalului laburist de stînga *Tribune*, și-a exprimat convingerea că guvernul se va grăbi să răspundă favorabil recentelor propuneri prezentate de guvernul polonez.

David Ennals, care a condus departamentul problemelor internaționale la cartierul general al partidului laburist, a declarat că propunerile de înghețare a armelor nucleare în Europa centrală, ca un prim pas spre crearea unei zone libere de arma nucleară, sînt „foarte pozitive și realiste". Ennals a adăugat: „Este de o importanță vitală ca în timp ce examinăm problemele alianței atlantice, să stabilim concomitent cele mai strînse contacte cu Uniunea Sovietică și alte țări ale Europei răsăritene".

Primul ministru Wilson însuși a afirmat că va face tot ce-i va sta în putință pentru a profita de prilejurile care se prezintă în vederea reducerii încordării între Est și Vest și, mai ales, de orice prilej de a se realiza un pas înainte în problema dezarmării, fie în domeniul larg al dezarmării nucleare și convenționale, „fie în alte direcții unde s-ar putea eventual obține rezultate mai rapide".

Trebuie reținute de asemenea declarațiile ministrului apărării Healey, care a spus: „Nu mai are nici un rost să se aglomereze la nesfîrșit arme în Europa centrală cînd ambele părți au asemenea arme mai mult decît în cantitate suficientă. Nu ar fi oare mai bine să discutăm cu oponenții noștri pentru a se ajunge la un acord în ce privește menținerea echilibrului de forțe în Europa la un preț mai puțin costisitor, să ajungem la o înțelegere cu privire la posturile de control și de inspecții, să înghețăm forțele militare existente în momentul de față și să progresăm în cele din urmă spre reducerea minimului la care se menține, din ambele părți, echilibrul? Cred că putem și trebuie să facem acest lucru".

Londra, 21 decembrie

LAGOS

Alegeri la sfîrșit de an

Sfîrșitul de an îi va găsi pe alegătorii nigerieni la vot. Această întîlnire cu urnele încheie o perioadă de tensiune politică soldată cu numeroși morți și răniți. Bătălia pentru mandatele parlamentare a purtat amprenta unei situații specifice, decurgînd din divizarea tribală și dintr-un regionalism amplificat către limitele maxime. Stat federal cu parlamente și guverne provinciale, Nigeria s-a transformat în scena unor conflicte interne care se ascut. Punctul nevralgic a devenit nordul țării, unde încordarea duce la ciocniri sîngeroase. În această parte a Nigeriei se află la putere partidul Congresul populațiilor din nord, care exprimă interese feudale. Acest partid tinde spre autonomizarea provinciei Tiv, ceea ce creează tulburări periodice agravate în perioada ultimă.

Președintele Republicii Nigeria, Nnamdi Azikiwe, a adresat un mesaj populației țării atrăgînd atenția asupra fenomenelor negative care însoțesc lupta electorală. „Metodele și mijloacele de desfășurare a campaniei electorale, a declarat președintele, lasă încă mult de dorit". Azikiwe s-a referit în special la persecutarea adversarilor politici, înlesnită în condițiile în care posibilitățile de a acționa ale autorității federale sînt limitate. Constituția MacPherson (1951) a subminat unitatea țării (locuitorii Nigeriei reprezintă aproape un sfert din populația întregului continent negru). Efectele formulei pe care dominația colonială a lăsat-o drept moștenire sînt vizibile.

Parlamentul nigerian are 312 deputați. Repartizarea pe provincii se face în funcție de numărul locuitorilor (în nord femeile sînt excluse de la vot): provincia nordică 174 mandate, estică — 73, vestică — 62, iar Lagosul — 3. La ultimele alegeri, partidul Congresul populațiilor din nord a recoltat cu 2 027 194 voturi 134 mandate. Din cauza ciudățeniilor mecanismului electoral, obținînd 2 592 629 voturi. Convenția Națională a Cetățenilor Nigerieni (condus de președintele Azikiwe) a primit 89 locuri în parlament. Cele două partide s-au unit spre a guverna. Alianța lor este, însă, practic destrămată datorită unui proces de reorientări determinat de alegerile de la 30 decembrie.

Idris Cox a prezentat în *Comment* un tablou al noilor alinieri politice din Nigeria. În principal s-au creat două mari blocuri: Alianța Națională Nigeriană (N.N.A.) și Marea Alianță Progresistă Unită (U.P.G.A.). În N.N.A. elementul cheie îl reprezintă partidul care reflectă interesele nobilimii feudale și marii burghezii — partidul Congresul populațiilor din nord. Din U.P.G.A. fac parte partidul președintelui Azikiwe, Grupul de Acțiune, care reflectă interesele marilor comercianți de cacao și ale șefilor de triburi tradiționaliști, Uniunea Elementelor Progresiste din Nord cu o atitudine antifeudală etc. Idris Cox semnala că în ciuda diferențierilor programatice „nu există o linie clară de demarcație între cele două alianțe, căci în cadrul tuturor partidelor politice există tendințe contradictorii, progresiste și reacționare".

Observatorii constată rolul crescînd pe care îl are în viața politică a țării clasa muncitoare. Ea este o forță a cărei combativitate a fost ilustrată elocvent de larga mișcare grevistă din vară. Sindicatele depășesc frontierele provinciale și tribale, ceea ce în conjunctura nigeriană are o semnificație specială. *Times* vorbea de o „unitate nou găsită" în sînul maselor muncitoare. Despre sindicatele nigeriene, cotidianul londonez scria că „ele au devenit glasul eficient al adevăratei opoziții". În august 1963 a apărut Partidul Socialist al Muncitorilor și Țăranilor care acționează pentru un front național al tuturor forțelor democratice ale țării. Partidul a reușit să se întărească mai ales în principalele centre ale țării. Despre această nouă forță politică se crede că „va progresa rapid" *(Comment)*.

Configurația noului parlament (ales pentru cinci ani) va fi cunoscută în a doua zi a lui 1965.

E. O.

Studenți din Berlinul de vest demonstrează împotriva lui Chombe

REFLECTOR

Aniversarea scufundării lui „Graf von Spee"

În prezența fostului ambasador englez la Montevideo, sir Milton Drake, în capitala Uruguayului au avut loc ceremoniile prilejuite de aniversarea a 25 de ani de la scufundarea, la gurile fluviului La Plata, a crucișătorului german „Graf von Spee", unul din episoadele memorabile ale celui de al doilea război mondial.

După ce a provocat numeroase pierderi marinei britanice în apele din Atlanticul de Sud, „Graf von Spee" a fost surprins de crucișătoarele engleze „Ajax" și „Exeter" și, în urma unei lupte navale de o intensitate puțin obișnuită, a fost avariat grav. Urmărit de navele de război britanice, crucișătorul german s-a refugiat în apele neutre ale portului Montevideo, pe care le-a părăsit la cererea guvernului uruguayan, fiind apoi scufundat de englezi.

În amintirea acestei victorii a marinei britanice, fostul ambasador englez la Montevideo a oferit în dar Ministerului Marinei al Uruguayului o machetă a crucișătorului „Graf von Spee".

Interesante cercetări arheologice

Arheologii sovietici cercetează în Uzbekistan templele subterane ale unei mînăstiri budiste, amenajate într-o peșteră. Ea a fost construită în gresie pe malul fluviului Amu-Daria, în urmă cu 1 600 de ani.

Arheologii au identificat fragmente ale unor statui înfățișîndu-l pe Buda, basoreliefuri și ornamente din piatră. Cele mai valoroase sînt însă inscripțiile executate cu tuș negru pe vase și cele făcute pe ziduri de către pelerini. Au fost descoperite inscripții în limba sanscrită, în alfabetul brahmi și karoșhti. Arheologii au identificat, de asemenea, scrieri extrem de rare ale culturii kușane, executate cu litere grecești.

Autobuze cu etaj la Paris

Pentru a rezolva problema traficului de persoane, Consiliul comunal parizian a hotărît să desființeze în mod treptat autobuzele și — întorcîndu-se la mijloacele de transport din 1900 — să introducă din nou autobuze cu etaj, cum sînt imperialele din Anglia. Purtătorul de cuvînt al secției de transport a declarat că primul prototip va fi experimentat la începutul anului 1965. În prezent, există la Paris 3 imperiale : două (datînd din vremea primelor vehicule de acest fel) folosite de cineaști, iar a treia — ultimul model al firmei engleze Leylands Motors Ltd., care vrea să obțină comanda. Secția de transporturi are de soluționat deocamdată unele probleme de ordin tehnic : taxator mobil, ca la Londra, sau taxator fix la intrare, cum se obișnuiește la Paris ? Pînă acum s-au hotărît două lucruri : vehiculele vor fi vopsite în alb și verde și vor avea un acoperiș din plexiglas.

Descoperiri la Cartagina

M. Picard, profesor la Sorbona, a făcut o comunicare în fața Academiei de inscripții și litere despre descoperirea la Cartagina a unui vast edificiu roman pavat cu mozaic.

După părerea arheologilor, monumentul are aceeași vîrstă ca și palatul dezgropat la Piazza Amerina în Sicilia cu care, de altfel, se și aseamănă. Acest palat se crede a fi fost o reședință a împăratului Maximilian Hercules, colegul lui Dioclețian, care a domnit la sfîrșitul secolului al III-lea și începutul celui al IV-lea al erei noastre.

Timbre fosforescente

Ministerul poștelor din New York folosește timbre acoperite cu un lac fosforescent, pentru a se accelera trierea corespondenței. Gradul de fosforescență este diferit pentru timbrele poștei aeriene față de timbrele poștei obișnuite. O mașină specială de triat identifică scrisorile după acest criteriu și le sortează pe categorii.

PEKIN

Sesiunea Adunării Reprezentanților populari

De cîteva zile la Pekin se desfășoară lucrările Sesiunii Adunării Reprezentanților populari din întreaga Chină. Actuala sesiune a fost precedată de o reuniune a Comitetului Național al Consiliului Consultativ Politic Popular prezidată de Ciu En-lai, președintele celui de al III-lea Comitet Național al C.C.P.P. și de ședința pregătitoare a Sesiunii Adunării Reprezentanților populari din întreaga Chină prezidată de Ciu De.

În cadrul acesteia din urmă a fost adoptată ordinea de zi a sesiunii care cuprinde raportul asupra activității guvernului; alegerea președintelui și vicepreședintelui Republicii Populare Chineze precum și a președintelui Tribunalului Popular Suprem și a procurorului șef al Procuraturii Populare Supreme; adoptarea de hotărîri în legătură cu numirea președintelui și membrilor Comitetului pentru problemele naționalităților și Comitetului pentru problemele legislative ale Adunării Reprezentanților populari din întreaga Chină, a celei de a III-a legislaturi.

Într-un comentariu consacrat componenței Adunării Reprezentanților populari din întreaga Chină, *Agenția China Nouă* anunță că din aceasta fac parte 3 040 de deputați, de aproximativ două ori și jumătate mai mulți decît în Adunarea Reprezentanților populari din întreaga Chină a celei de a doua legislaturi. „Creșterea mare a numărului deputaților — scrie *China Nouă* — va face ca democrația să joace un rol și mai deplin, va întări centralismul democratic și va consolida dictatura democratică a poporului în viața politică a statului, va uni încă și mai strîns pe oamenii de toate naționalitățile și va mobiliza toți factorii pozitivi pentru a lupta pentru noi victorii în slujba cauzei socialiste a Chinei".

Dintre deputați, 17,83 la sută sînt femei. În Adunare 373 de deputați reprezintă toate cele 50 de minorități naționale. *Agenția China Nouă* menționează că printre deputați se numără conducătorii partidului și statului chinez, reprezentanți ai partidelor democratice și ai organizațiilor populare, muncitori, personal științific și tehnic din industrie, țărani, intelectuali, militari.

În prima ședință au fost aleși președinții executivi: Mao Tze-dun, Liu Șao-ți, Ciu De, Ciu En-lai, Sun Țin-lin, Den Siao-pin, Pin Cijen, Kan Sen, Go Mo-jo, Huan Yen-pei, Cen Su-dun, Cen Cien, Saifudin, Lin Fen, Liu Nin-i și Ngapo Ngawang Jigme.

Raportul asupra activității guvernului, prezentat de premierul Ciu En-lai, a fost expus în primele două ședințe ale Sesiunii.

N. P.

Operația Marquetalia

Corespondență de la José M. HERRERA

Primul lucru pe care îl vezi la Neiva, localitate columbiană situată în inima regiunii Marquetalia, este următoarea inscripție: „Batalionul Tenerife vă salută".

Celebră în timpul colonizării, datorită luptelor grele purtate aici de către spanioli cu triburile de indieni, Neiva a rămas secole întregi în umbră, pentru a ieși acum la iveală sub aceeași emblemă: violența.

Cît privește batalionul Tenerife, el nu este altceva decît un corp de luptă de antiguerilă, instruit de consilieri militari străini. Pretutindeni la Neiva te întîlnești cu formații gata de luptă și cu patrule care te cercetează cu de-amănuntul. Într-o singură săptămînă, frontul de la Boyoca a executat 180 000 de focuri de armă de diferite calibre, ceea ce ar reprezenta aproximativ valoarea a zece edificii mari, de locuit. Numai în primele două luni (mai-iunie), operația militară din Marquetalia a costat 30 milioane de dolari, adică bugetul militar pe un an întreg.

Datorită atrocităților care se petrec aici, cazul Marquetalia a depășit frontierele Columbiei. Primele ciocniri între armată și locuitori au avut loc în aprilie. Atunci, împotriva unei formații reduse de țărani s-au folosit 16 000 de soldați, rachete, elicoptere, bombardiere, arme bacteriologice și chiar avioane U-2. Numai între 18 mai și 5 iulie s-au executat 300 de atacuri aeriene. Și totuși, locuitorii din Marquetalia au rezistat. În prezent se vorbește de formarea unor sate strategice, după modelul celor din Vietnamul de sud.

Amestecul american în această operațiune militară a fost denunțat chiar în parlamentul columbian. Carlos Restepo Arbeláez, reprezentant din partea departamentului Antioquia, a declarat în parlament că însuși Hernande Correo Cubides, colonelul însărcinat cu operația militară, a recunoscut acest lucru. Încercînd să-i răspundă, Ruiz Novoa, ministrul de război, a admis prezența unor trupe nord-americane în Neiva, dar a adăugat că ar fi vorba doar de o „vizită".

Forțele țărănești de autoapărare din Marquetalia s-au strîns în jurul lui Manuel Marulanda Velez. Aproape zilnic ele sînt nevoite să țină piept represiunii militare, pierzînd vieți omenești. Între 14 iunie și 20 iulie au avut loc 27 de ciocniri, iar în luna august 28. Forțele militare columbiene au pierdut pînă în prezent peste 400 de oameni. La începutul lunii trecute, luptele au început să se extindă: El Pato, Guayabero, Coyosina sînt, deocamdată, primele localități în care au avut loc noi ciocniri, foarte puternice.

Unele persoane oficiale columbiene consideră operația Marquetalia ca un episod trecător, datorat „infiltrației din afară". Datele dovedesc contrariul. Columbia e o țară agrară care exploatează mai puțin de o treime din teritoriul său. Într-o carte recent apărută, **Columbia, țară formală și țară reală**, Montana Cuellar arată că, de fapt, numai un procent de 2,5 la sută din suprafața agricolă este folosit cu adevărat pentru cultivarea de cereale și că 1 la sută din marii proprietari de pămînt stăpînesc 40 la sută din întreaga suprafață de pămînt, în timp ce 70 la sută din țărănime deține doar 7 la sută. Companiile americane dețin controlul total asupra cafelei, articol care reprezintă 78 la sută din totalul exportului columbian. Marquetalia nu este un caz izolat și nici episodic. Toată această regiune era improprie muncilor agricole. Dar țăranii fără pămînt au fertilizat terenurile și le-au împărțit între ei. Atunci latifundiarii au început să le revendice. Cînd țăranii au refuzat să le cedeze, au început luptele. Cînd se vor termina — nimeni nu poate să știe. Dar ceea ce se știe, și în mod sigur, e faptul că țăranii din Marquetalia nu vor ceda, că sînt hotărîți să lupte pînă la capăt.

Buenos Aires, 21 decembrie

TEL AVIV

Cauzele divergențelor

Așadar, primul ministru demisionar Eshkol a revenit în fruntea guvernului izraelian. Pretextul „cazului Lavon" — folosit pentru a cîta oară? — de Ben Gurion în speranța de a dobîndi din nou funcția de prim-ministru nu s-a dovedit eficient. Noul guvern are exact aceeași componență ca și guvernul precedent.

Se știe că vechiul dosar Lavon, (vezi *Lumea* nr. 47) căruia i se adaugă mereu noi file, s-a dovedit a fi o modernă cutie a Pandorei din care se scot mereu fapte sau argumente pentru răsturnarea adversarilor politici. Afacerea Lavon este cea care a dus, formal, la recenta criză de guvern, după cum tot ea a cauzat demisia lui Ben Gurion în 1961. Deși elucidată din punct de vedere judiciar, ea este invocată de fiecare dată cînd se ascut contradicțiile dintre diferitele fracțiuni politice din cadrul partidului Mapai și este folosită drept paravan pentru discutarea altor chestiuni care nu au nici o legătură cu cele întîmplate acum un deceniu.

Existența guvernului Eshkol nu a fost pe placul cercurilor de dreapta și extrema dreaptă. Ele intenționau ca acest guvern să fie menținut numai atîta timp cît va fi necesar pentru ca persoanele care au condus țara pînă în iunie 1963 să-și consolideze pozițiile pentru a reveni la conducere. Dorința lor nu s-a realizat întrucît, cu trecerea timpului, guvernul Eshkol s-a consolidat.

Guvernul Eshkol nu a promovat o politică la antipodul celei a lui Ben Gurion, ci a adoptat doar poziții mai diferite și metode mai variate în comparație cu cele ale predecesorului său. Levi Eshkol, care a deținut portofoliul finanțelor în ultimul guvern al rivalului său politic, a continuat în linii mari politica anterioară dar s-a arătat mai înclinat spre compromisuri cu interlocutorii, a încercat să evite coliziunile rapide în acțiunile întreprinse, a căutat — într-un cuvînt — să cîștige cît mai mult timp pentru a-și consolida pozițiile interne și externe. Politica lui Eshkol nu a putut împiedica însă continuarea procesului pierderii de voturi, început în 1958. Aceasta a dus la faptul că Mapaiul nu mai poate forma astăzi un guvern sprijinindu-se numai pe propriii săi deputați.

De aceea, întrucît alegerile trebuie să aibă loc în cursul anului viitor, Ben Gurion a hotărît să dea acum asaltul hotărîtor împotriva aripii lui Eshkol, pentru a-și consolida propriile poziții și pentru a readuce Mapaiul în situația de a forma singur guvernul. El a făcut aceasta atît pe calea propunerilor pentru modificarea sistemului de repartizare a mandatelor cît și prin încercarea de reînviere a afacerii Lavon. Deocamdată, ambele inițiative au fost respinse de către conducerea partidului Mapai, iar Eshkol a fost însărcinat cu formarea noului guvern. Observatorii politici apreciază aceasta ca un prim pas pe calea eliminării definitive a influenței lui Ben Gurion asupra politicii partidului Mapai ca și asupra vieții publice a statului.

Divergențele din partidul Mapai, luptele dintre „vechii" și „noii" con-

ducători nu sînt numai o expresie a antagonismelor personale din cercul restrîns al guvernanților Izraelului. Ele reflectă ciocnirea dintre punctele de vedere ale grupurilor politice existente cu privire la soluționarea problemelor care stau în fața țării.

Pe plan economic, statul Izrael are multe probleme nerezolvate. Persistența inflației, creșterea prețurilor, înghețarea salariilor, deficitele comerciale, mișcarea grevistă, disproporțiile în dezvoltarea industrială — iată numai cîteva din fenomenele care au determinat o lentă dar permanentă alunecare spre stînga a corpului electoral.

Cercurile conducătoare și-au fixat obiective foarte ambițioase în ce privește dezvoltarea economică în decursul următorilor cinci ani. Se prevede dublarea valorii producției industriale, sporirea considerabilă a exporturilor industriale și reducerea deficitului balanței de plăți de la 320 de milioane de dolari anual la 150 de milioane. Planurile au fost primite însă cu destule reticențe întrucît realizarea lor a fost legată de îndeplinirea unor anumite condiții, cum ar fi scăderea consumului anual al populației și menținerea cheltuielilor de înarmare la nivelul actual. Primele condiții au fost criticate de opoziția de stînga iar celelalte de opoziția de dreapta. Unele ziare se întreabă cum vor putea fi sporite exporturile ținînd seama de capacitatea scăzută de concurență a industriei izraeliene și de obstacolele serioase ridicate de sistemul vamal al C.E.E. Pentru mulți este tot mai evident că dacă nu ar exista ajutoarele financiare americane și indemnizațiile vest-germane, Izraelul n-ar putea să facă față achiziționării de produse alimentare și de larg consum concomitent cu menținerea cheltuielilor de înarmare la un nivel ridicat.

Politica externă a țării este cea de-a doua sursă principală de fricțiuni între diferitele curente existente în cadrul partidului Mapai.

În domeniul extern, Ben Gurion a promovat pînă în ultimele zile ale guvernării sale o politică de stimulare a cursei înarmărilor, de agravare a situației în Orientul Apropiat. „Populația — scria *La Tribune des Nations* în ultima perioadă a guvernării Ben Gurion — este în permanentă alarmă și este strivită de obligația întreținerii unei armate disproporționate, a cărei putere și ambiție apasă mai greu decît se crede asupra statului."

Nemulțumirea crescîndă a opiniei publice față de acest curs s-a oglindit și în frămîntările din sînul conducerii partidului Mapai. Chiar și colaboratori dintre cei mai apropiați ai fostului prim ministru au considerat depășite, cel puțin în formă, metodele de politică externă ale lui Ben Gurion. Pe măsură ce pozițiile Mapaiului slăbeau, liderii acestui partid au început să ajungă la concluzia că este necesară îndepărtarea lui Ben Gurion.

După ce și-a asumat conducerea guvernului, Eshkol a afirmat în repetate rînduri că ar fi dispus să examineze, împreună cu statele interesate, posibilitatea modificării unor frontiere și problema refugiaților arabi și s-a declarat gata să se întîlnească cu reprezentanții unor state arabe. El a vorbit de asemenea despre posibilitatea încheierii unor acorduri pentru dezarmarea regională. Declarațiile premierului nu au convins însă pe conducătorii statelor arabe direct învecinate și, practic, nu a început nici un dialog între părțile interesate. Problema apelor Iordanului tot nu a putut fi rezolvată iar incidentele de frontieră au continuat. Chiar în această perioadă Consiliul de Securitate examinează nu nou conflict siriano-izraelian.

În relațiile cu principalele țări occidentale — S.U.A. și Franța —premierul Eshkol a căutat să obțină noi garanții pentru „integritatea teritorială a tuturor statelor din Orientul Apropiat". Spre deosebire de predecesorul său, Eshkol a făcut unele declarații moderate care păreau să indice dorința sa de a evita opunerea marilor puteri în problemele respectivei regiuni. El a lăsat să se înțeleagă că dorește să se realizeze o înțelegere între U.R.S.S., S.U.A., Anglia și Franța privitoare la menținerea unui statu quo în Orientul Mijlociu, la reducerea încordării și la o treptată reducere a cursei înarmărilor între statele din această zonă. Aceste declarații nu au fost însă însoțite de acțiuni concrete. Respingerea politicii promovate de Ben Gurion s-a mărginit oarecum la o luptă internă în cadrul Mapaiului.

Rămîne de văzut dacă noul guvern Eshkol, întărit de victoria obținută asupra grupării de dreapta a lui Ben Gurion, va folosi mandatul încredințat de parlament pentru a duce o politică realistă atît pe plan intern cît și pe plan extern.

Eugen PHOEBUS

Membrii tribunalului din Frankfurt (R.F.G.) care judecă pe criminalii de război, au făcut o vizită de documentare la Birkenau, pe ruinele fostelor „camere de gazare".

REFLECTOR

Cu sau fără trabuc ?

O statuie a lui Winston Churchill fără trabuc ar fi un Churchill autentic ? Această întrebare a provocat atîtea controverse în rîndurile membrilor secțiunii din Washington a Uniunii cetățenilor de limbă engleză, încît s-a hotărît organizarea unei anchete pe scară națională.

Sculptorul din Cleveland William Gray a desenat mai întîi proiectul unei statui care-l înfățișa pe fostul premier britanic ținînd nelipsitul său trabuc între primul și al doilea deget al mîinii stîngi. Uniunea a cerut însă ca trabucul să fie eliminat, din motive estetice. Hotărîrea a provocat controverse puternice, comitetul însărcinat cu acest proiect fiind bombardat cu sute de scrisori de protest. Majoritatea semnatarilor au subliniat că „Churchill fără trabuc nu este Churchill". Pentru a se ieși din impas, președintele comitetului, Alexander Liggett, a anunțat că va fi organizat un „referendum" în cele 30 de secții ale Uniunii din diferite regiuni ale S.U.A.

Cuvinte interzise

Recent, autoritățile vamale din Republica Sud-Africană au confiscat, în virtutea unui ordin guvernamental, toate exemplarele romanului clasic englez „The Return of the Native" de Thomas Hardy, care urma să se vîndă pe teritoriul acestei țări. Măsura era justificată de către oficialități prin faptul că în Africa de sud cuvîntul **native**, care înseamnă în mod obișnuit **băștinaș, localnic**, este folosit pentru a-i desemna pe indigeni, adică pe membrii comunității „neeuropene", sau mai precis pe locuitorii de culoare. Nu are nici o importanță faptul că în romanul lui Hardy este vorba de „reîntoarcerea în ținutul natal" a unui englez.

Cine nu există ?...

Pornind de la faptul că împotriva directorului F.B.I., J. Edgar Hoover, au fost formulate critici severe (unele cerînd chiar demiterea lui), umoristul Art Buchwald a scris un articol care începea în felul următor : „Pot să vă informez asupra motivului pentru care președintele Johnson nu-i poate cere lui Hoover să demisioneze. Acest motiv este că James Edgar Hoover nu există. El este un personaj fictiv, creat în paginile colecției Reader's Digest (care a publicat biografia directorului F.B.I. — n.n.)". În continuare, Buchwald pretindea că la conducerea F.B.I. s-au succedat 26 persoane care au folosit pseudonimul Hoover.

Nu toată lumea a înțeles de glumă. Cele 207 ziare, care potrivit unui aranjament publică simultan „coloanele" lui Buchwald, au primit nenumărate scrisori și apeluri telefonice de la cititori care cereau confirmarea „revelațiilor" lui Buchwald, sau le contestau.

Unele ziare au considerat necesară o punere la punct. Amuzantă este aceea a ziarului **Arizona Republic** care a publicat o notă clarificînd lucrurile astfel : „După investigații care au durat o zi, **Arizona Republic** este în măsură să comunice că J. Edgar Hoover trăiește și e sănătos. Anchetatorii noștri au mai descoperit că, de fapt, Art Buchwald nu există ; el a fost imaginat de redactorii revistei umoristice **Mad**".

Ofertă de serviciu

Curînd după victoria laburiștilor în alegerile din Anglia, în ziarul **Evening Standard** (conservator), a apărut următoarea știre la rubrica „Oferte de serviciu". „Se caută un nou lider pentru partidul conservator. Această funcție necesită o oarecare experiență în Camera Comunelor, dar îndeosebi capacitatea de a înțelege punctele de vedere ale cetățenilor inteligenți și preocupați de bunul mers al treburilor țării. Salariul oferit este de 10 000 lire sterline pe an, plus cheltuielile de reprezentare".

BUENOS AIRES

Semnificația grevei generale

Săptămîna trecută, José Alonso, secretarul general al Confederației Generale a Muncii din Argentina (C.G.T.), cea mai mare organizație sindicală a țării, controlată aproape în întregime de peroniști — a lansat un avertisment președintelui Arturo Illia: „Dacă guvernul nu va efectua un viraj de 90 de grade (în sensul îndeplinirii reformelor cu caracter economic și social), se pot declanșa evenimente grave". La care Juan Palmero, ministrul de interne, a răspuns că dreptul la grevă va fi respectat, ca de altfel și dreptul la muncă; dar în cazul în care manifestațiile vor ieși din cadrul sindical și vor tulbura ordinea publică, ele vor fi reprimate energic.

Știrile provenind din Buenos Aires au atestat o recrudescență a frămîntărilor din țară care au culminat cu greva generală declanșată la chemarea C.G.T., în zilele de joi și vineri, în cadrul „planului de luptă" pentru revendicări cu caracter social-economic, și totodată ca un protest împotriva unui decret guvernamental care interzice toate mitingurile și întrunirile.

Dacă în vara aceasta tactica de luptă a C.G.T. își găsea expresia în ocuparea planificată a fabricilor, astăzi s-a trecut la o nouă formă de acțiune, alegîndu-se ca mijloace de luptă manifestațiile de masă. După cum sublinia José Alonso într-un articol apărut în *La Razon*, C.G.T., văzîndu-se lipsită de posibilitatea de a obține soluții pe calea dialogul și a ocupării fabricilor, a trebuit să treacă la noi acțiuni „pentru a încerca pe această cale să determine guvernul să-și rectifice și să-și corijeze drumul... Declarăm că vom forța situația, și nimic nu ne va opri pentru a atinge obiectivele fixate în planul de luptă".

În cursul acestui an guvernul a luat o serie de măsuri economice și sociale (legea privitoare la salariul minimal și înghețarea prețurilor tuturor mărfurilor și articolelor de bază pe o perioadă de 6 luni, la nivelul celor de la 1 martie). Rezultatul lor nu a fost însă cel așteptat: limitarea prețurilor maximale nu s-a îndeplinit și continuă să se manifeste tendințe inflaționiste. Aceasta este substratul economic al grevei generale.

În același timp însă, liderii peroniști ai Confederației caută să imprime manifestărilor revendicative ale maselor un caracter antiguvernamental. După cum arăta corespondentul special la Buenos Aires al ziarului *Le Monde* „oratorii se abțin în mod prudent să pronunțe numele fostului președinte; manifestanții în schimb nu se feresc să scandeze numele lui Peron, iar lozinca «Marcha de los muchachos peronistas» (Marșul tinerilor peroniști) însoțește fiecare discurs".

La începutul săptămînii trecute, la Asuncion, capitala Paraguayului, au sosit cei patru lideri ai peronismului (Vandor, Framini, Iturbe și Lascano) care îl însoțiseră pe generalul Peron în călătoria acestuia spre Argentina. Aici ei au fost întîmpinați de Paulino Niembro, șeful mișcării peroniste din Buenos Aires, pentru a primi instrucțiuni. Unii comentatori presupun că ordinul de grevă generală a fost lansat cu asentimentul celor patru lideri, „care au vrut astfel, sublinia săptămînalul *L'Express*, să demonstreze public forța și unitatea lor".

În cursul întrunirii membrilor secretariatului național al C.G.T., care a hotărît declanșarea grevei, o serie de delegați au manifestat unele ezitări în a urma cele 62 de organizații de nuanță peronistă care dețin majoritatea în C.G.T. O asemenea atitudine a adoptat Scipione, reprezentantul Sindicatului feroviarilor.

Declanșarea grevei generale a fost precedată de o serie de acțiuni care au dus la accentuarea încordării politice din țară: o reuniune la Rosario, urmată de o înfruntare violentă cu forțele ordinii; o altă reuniune soldată cu incidente dramatice la Ramos-Mejia. Poliția a întreprins o serie de acțiuni împotriva unor fruntași sindicali sub pretext că au legături cu cercurile peroniste, arestînd mai multe persoane, printre care pe José Alonso, și a percheziționat sediile diferitelor organizații peroniste. Cu cîteva zile înainte de declanșarea grevei, o reuniune care trebuia să aibă loc la San Martin, suburbia orașului Buenos Aires, a fost interzisă de poliție. În urma acestor incidente a fost arestat secretarul general al C.G.T. Cu toate că autoritățile argentiniene l-au eliberat, C.G.T. a anunțat că acest fapt nu va modifica cu nimic ordinul de grevă generală.

În ciuda măsurilor preventive luate de autorități (potrivit agenției *France Presse* circa 30 000 de oameni aparținînd poliției federale, jandarmeriei și prefecturii maritime au fost plasați în întreprinderile și instituțiile din țară pentru a-i împiedica pe muncitori să participe la grevă), greva generală a cuprins numeroase sectoare ale vieții economice: industria, transporturile etc. Ordinul de grevă a fost urmat diferențiat în diferitele regiuni ale țării. Astfel, în industria metalurgică unde influența lui Vandor este destul de mare au intrat în grevă majoritatea muncitorilor; în industria textilă, a cărei federație este condusă de Framini, proporția participanților a fost de 60 la sută. În provincie, la Rosario, 50 la sută din muncitori au încetat lucrul. O participare importantă s-a înregistrat și în centrele industriale Tucuman Avellaneda, La Plata, Cordoba, Mendoza, unde cu excepția magazinelor comerciale, întreaga activitate a fost paralizată.

Greva de joi și vineri se înscrie în șirul de mișcări muncitorești din Argentina, organizate în cadrul luptei pentru revendicări cu caracter economic și social. Dar, în același timp, participarea parțială la grevă în unele regiuni ale țării precum și disensiunile care s-au manifestat în conducerea C.G.T. cu prilejul reuniunii în care s-a hotărît declanșarea ei, atestă că încercările de a crea prin aceste acțiuni o atmosferă favorabilă manifestărilor peroniste nu au totdeauna șanse de succes

Rodica GEORGESCU

BELGRAD

Rezoluția Congresului al VIII-lea al U.C.I.

La încheierea lucrărilor sale, Congresul al VIII-lea al U.C.I. a adoptat o rezoluție în care se analizează calea străbătută de la Congresul al VII-lea și pînă în prezent, se trec în revistă rezultatele și succesele, lipsurile și dificultățile și sînt trasate directive pentru lupta în continuare a comuniștilor și a tuturor oamenilor muncii din Iugoslavia.

Primul capitol al rezoluției este consacrat problemelor externe, subliniindu-se faptul că în perioada analizată de congres, raportul de forțe în lume a continuat să se schimbe în favoarea păcii și socialismului. „Socialismul ca forță conducătoare și ca proces mondial social și economic tot mai dinamic se afirmă și pătrunde în formele cele mai diverse, îngustînd tot mai mult sfera de influență a imperialismului. A continuat procesul de creștere a forțelor materiale și de dezvoltare a științei și tehnicii în țările socialiste, în primul rînd în Uniunea Sovietică. Creșterea conștiinței popoarelor asupra necesității menținerii păcii în scopul existenței și progresului omenirii duce la o nouă polarizare în lume, în cadrul căreia forțele păcii și progresului capătă o preponderență tot mai evidentă asupra forțelor reacțiunii și războiului rece. Politica de coexistență pașnică activă dintre statele cu sisteme politico-sociale diferite a devenit, în condițiile amenințării războiului nuclear, singura alternativă pentru existența omenirii și cea mai largă platformă a colaborării pe bază de egalitate și a activității progresiste. Totuși, situația internațională este împovărată de primejdiile serioase pentru pacea și independența popoarelor, iar multe probleme internaționale continuă să rămînă nerezolvate. Forțele imperialismului și reacțiunii se opun instaurării unor relații internaționale pe bază de egalitate în drepturi, luptei de eliberare anticolonialiste și consolidării independenței țărilor eliberate.

Considerînd că dezvoltarea continuă a socialismului este indisolubil legată de menținerea și consolidarea păcii — se arată în continuare în rezoluție — Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia va continua să lupte cu hotărîre pentru întărirea politicii de coexistență pașnică activă. De asemenea, pacea și coexistența pașnică nu pot fi asigurate și stabile dacă nu vor fi eliberate toate popoarele de sub asuprirea colonială și de orice formă de inegalitate și amestec din afară în treburile lor interne. Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia este convinsă că la o asemenea dezvoltare a relațiilor internaționale va contribui îndeosebi aplicarea cu con-

secvență în viață a politicii formulate la conferințele de la Belgrad și Cairo ale șefilor de state și guverne ale țărilor neangajate, care s-a afirmat ca un factor trainic al păcii, progresului și colaborării internaționale de importanță mondială.

Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia va continua să depună eforturi, în spiritul politicii sale principiale, pentru promovarea relațiilor și dezvoltarea colaborării multilaterale pe bază de egalitate dintre Iugoslavia și toate țările care doresc această colaborare.

Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia consideră că este necesar să fie continuată lupta pentru asemenea relații economice în lume care să contribuie la prosperitatea tuturor popoarelor, îndeosebi la înlăturarea deosebirilor profunde ale dezvoltării economice dintre țările dezvoltate și mai puțin dezvoltate, pentru dezvoltarea rapidă a țărilor în curs de dezvoltare, pentru o nouă diviziune internațională a muncii.

Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia — declară în continuare rezoluția — consideră că în perioada actuală o sarcină imediată o constituie intensificarea multilaterală a acțiunii de încetare a cursei înarmărilor împotriva tuturor experiențelor cu arma nucleară și a tuturor formelor de răspîndire a acestei arme, pentru sistarea producției și lichidarea stocurilor existente de arme nucleare, precum și pentru alte măsuri practice în scopul dezarmării generale și totale. La aceasta ar contribui în mod deosebit convocarea unei conferințe mondiale de dezarmare.

În rezoluție se arată că U.C.I. consideră că sînt necesare eforturile tuturor forțelor progresiste pentru ca O.N.U. să răspundă pe deplin speranțelor omenirii, exprimate în Cartă și că în acest scop este necesară realizarea deplinei universalități și, perfecționarea continuă a structurii organelor sale potrivit cu noile condiții și cerințe.

Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia consideră că în lupta pentru pace și socialism este posibil și necesar să se realizeze colaborarea și solidaritatea combativă, atît în cadrul mișcării muncitorești internaționale cît și cu toate celelalte mișcări progresiste, iubitoare de pace, și de eliberare.

În rezoluție se arată că U.C.I. consideră că în activitatea constructivă necontenită care se realizează în cadrul mișcării muncitorești internaționale fiecare partid comunist și muncitoresc poate contribui în modul cel mai eficient printr-o activitate creatoare independentă, prin colaborarea egală în drepturi și prin sprijinirea realizărilor progresiste pretutindeni unde apar.

Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia acordă o importanță deosebită dezvoltării colaborării cît mai multilaterale a țării noastre cu țările socialiste. Forțele socialiste din Iugoslavia vor continua să-și întărească solidaritatea lor cu clasa muncitoare din țările capitaliste, care luptă pentru cucerirea drepturilor sale și înfăptuirea rolului istoric care îi este atribuit de cerințele și dezvoltarea contemporană.

În al doilea capitol al rezoluției consacrat relațiilor social-economice din Iugoslavia se arată că au fost obținute rezultate însemnate în dezvoltarea economică care se reflectă în creșterea rapidă a producției materiale, a venitului național și în creșterea permanentă a ponderii sectorului socialist în producția globală; a crescut productivitatea socială a muncii și au fost efectuate schimbări mari în structura economică a țării. Toate acestea au permis creșterea consumului individual și a nivelului de trai al oamenilor muncii.

Trecînd în revistă diferite sarcini care se pun în acest domeniu, în rezoluție se arată că nivelul atins în dezvoltarea economiei și a relațiilor sociale reclamă o dezvoltare economică stabilă și armonioasă, fapt care trebuie asigurat prin întreaga politică economică. Politica economică trebuie să asigure ca în ceea ce privește volumul și structura, consumul global al societății să fie în acord cu posibilitățile reale și mijloacele disponibile, care realizează economia țării. Este de o importanță esențială coordonarea volumului investițiilor cu posibilitățile materiale ale economiei și cu necesitatea creșterii stabile a nivelului de trai.

De asemenea, rezoluția fixează ca sarcini însușirea unei producții moderne intensive, o dezvoltare rapidă a producției agricole și intensificarea ei, extinderea în permanență a bazei materiale a învățămîntului, a asistenței medicale, a construcției de locuințe și a serviciilor sociale în scopul satisfacerii cît mai depline a cerințelor crescînde ale oamenilor muncii, un regim de economii eficient în cheltuielile bugetare.

În continuare, rezoluția arată că în Iugoslavia socialistă în perioada care s-a scurs s-a întărit în permanență și s-a aprofundat egalitatea în drepturi a naționalităților. Dezvoltarea pozitivă pe mai departe a relațiilor dintre naționalități și întărirea fraternității și unității popoarelor iugoslave este foarte strîns legată de întărirea relațiilor sociale socialiste în ansamblu. Congresul al VIII-lea al U.C.I. subliniază că în prezent în domeniul relațiilor dintre naționalități, se pune sarcina principală a dezvoltării continue a caracterului lor socialist. Se acordă o însemnătate deosebită problemei dezvoltării economice a republicilor și regiunilor slab dezvoltate.

În legătură cu dezvoltarea multilaterală a învățămîntului și educației, ca și creația pe tărîmul științei, culturii, învățămîntului și artei rezoluția arată că în perioada ce urmează Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia trebuie să depună eforturi și mai mari pentru ca dezvoltarea acestor activități să fie coordonată mai deplin cu necesitățile procesului social-economic. Este fixată ca sarcină lupta pentru afirmarea conținutului socialist și uman al educației, pentru introducerea gîndirii moderne progresiste, științifice în domeniul învățămîntului și educației.

Rezoluția arată că trebuie create condiții mai favorabile și posibilități pentru încadrarea activă a tineretului în toate procesele construcției socialiste, în întreaga activitate politică-socială.

În ultimul capitol al rezoluției se subliniază importanța activității Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia care să asigure înfăptuirea mai deplină și mai consecventă a rolului său conducător politico-ideologic în lupta pentru întărirea continuă a relațiilor socialiste.

REFLECTOR

Prima promoție

Anul acesta „Universitatea Prieteniei Popoarelor" din Moscova pregătește prima promoție de absolvenți: 230 de tineri și tinere din diferite țări ale Europei, Asiei, Africii și Americii Latine își vor primi diplomele.

Facultățile de diferite specialități ale „Universității Prieteniei Popoarelor" sînt frecventate de 3 190 de studenți veniți din 81 de țări ale lumii. Orășelului studențesc i se adaugă mereu noi construcții, încît în scurt timp vor putea învăța aici peste 4 000 de tineri din întreaga lume.

Universitate pe șapte mări

Recent, în S.U.A. a fost construită o universitate puțin obișnuită care poartă acest nume poetic. Este vorba de o navă transformată în universitate plutitoare al cărei port de bază este San Diego (California). Universitatea este actualmente în croazieră. Principalele escale: Lisabona, Beirut, Port Said, Singapore, Japonia, Honolulu. Studenții pasageri urmează în timpul unui an școlar cursuri de oceanografie, istorie, antropologie.

Pentru Calea Lactee

Aproape de Göteborg, pe coasta occidentală a Suediei a fost construit cel mai mare radio-telescop din țară. El este destinat studierii Căii Lactee fiind echipat cu un reflector de peste 90 de m în diametru.

Șanhai, cel mai mare oraș din lume

Capitala Japoniei, Tokio, a predat Șanhaiului ștafeta celui mai populat oraș din lume. Această știre a fost relatată de corespondentul din Pekin al ziarului japonez **Mainiți** care arată că Șanhaiul are acum o populație de 10 700 000 locuitori, față de cei 10 634 364 locuitori ai Tokio-ului.

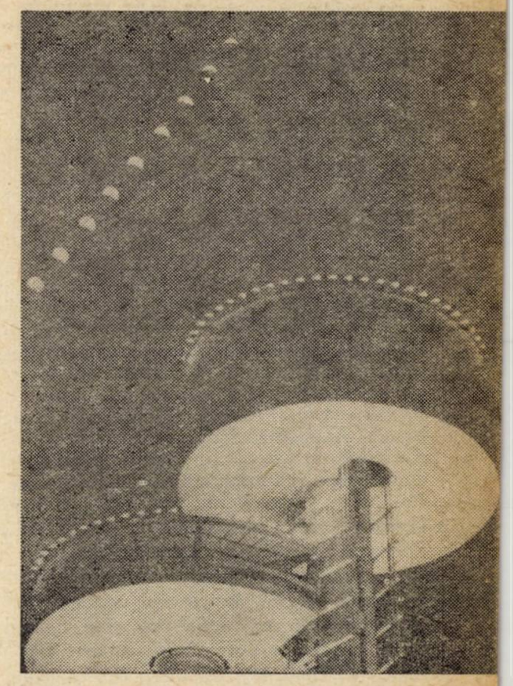

Eclipsa de lună din noaptea de 19 decembrie fotografiată la New York. Clișeul a fost expus din 6 în 6 minute, obținîndu-se (în partea din stînga, sus) o secvență a fazelor eclipsei

Discursul lui Harold Wilson

Ecoul pe care l-a avut în presa internațională discursul ținut la 16 decembrie în Camera Comunelor de premierul britanic Harold Wilson este pe deplin explicabil. De cînd a preluat puterea, guvernul laburist a fost confruntat cu ceea ce a numit o „stare excepțională" – rezultînd din deficitul balanței de plăți și slăbirea poziției lirei sterline, astfel încît dezbaterea de miercuri din Camera Comunelor a prilejuit prima declarație majoră de politică externă a noului guvern britanic.

Începutul discursului premierului britanic a fost promițător. Wilson s-a referit la marile schimbări din lumea contemporană pe care le-a ilustrat cu faptul că Africa deține la O.N.U. mai multe voturi decît orice alt continent și a pus un accent deosebit pe ideea că dezvoltarea tehnicii militare poate elimina războiul ca mijloc de rezolvare a litigiilor. El a declarat : „Din moment ce nici unul din avantajele materiale tradiționale ale războiului nu mai poate fi obținut cu arme nucleare, este legitim să sperăm că puterea nucleară a eliminat probabilitatea unui război între puterile nucleare. Acest pat nuclear constituie o speranță pentru posibilitatea unei forme mai raționale de existență între Est și Vest". Toate aceste schimbări – a conchis Wilson – cer reexaminarea liniilor politicii și re-declararea obiectivelor ei, pe care el le-a definit astfel : „Trebuie găsite mijloace de a întări relațiile cu aliații și cu partenerii din Commonwealth și de a reconcilia tendințele de divizare care s-au dezvoltat recent. Făcînd aceasta trebuie nu numai evitate măsuri care duc la răspîndirea armelor nucleare, înăuntrul sau înafara alianței, dar mai mult decît atît trebuie elaborată o politică menită a asigura garanții de fier împotriva unei asemenea diseminări. În politica noastră dinăuntrul și dinafara alianței, trebuie făcut totul pentru a putea trage foloase din ocaziile ce se prezintă pentru a reduce încordarea dintre Est și Vest. În mod deosebit trebuie să fim atenți la orice ocazie de a face o cotitură în problema dezarmării". Wilson a mai înșirat printre obiectivele guvernului britanic : crearea unui aparat destinat să oprească transformarea războaielor mici în războaie mari, întărirea aparatului O.N.U. de menținere a păcii, precum și întărirea capacității britanice de a interveni direct în cadrul alianțelor regionale sau al Commonwealthului, în scopul pe care l-a denumit tot „menținerea păcii". În plus – a precizat el – un obiectiv nou al politicii britanice constă în „a asigura oarecari garanții internaționale puterilor ne-atomice împotriva pericolului pe care-l prezintă marile națiuni care devin puteri atomice".

Care sînt măsurile pe care le preconizează guvernul britanic în vederea atingerii acestor obiective ?

S-ar putea crede că constatările făcute de premierul Wilson privind „eliminarea probabilității unui război între puterile nucleare" sau speranța pe care patul nuclear o creează pentru „posibilitatea unei forme mai raționale de existență între Est și Vest" vor duce la o „reexaminare a liniilor politicii" care să rezulte în mod logic din noua situație.

De fapt, chiar datele menționate de Wilson în legătură cu situația Angliei concură la o asemenea concluzie. Cheltuielile militare ale Marii Britanii în bani și resurse „au fost atît de mari încît au slăbit în mod grav tăria economică și independența ei". Bugetul militar reprezintă 7,1 la sută din produsul social total, ceea ce reprezintă o cifră mai mare decît în orice altă țară occidentală, cu excepția S.U.A. În 1964 s-au cheltuit în acest scop aproape 2 miliarde de lire sterline.

„Cheltuielile militare – a spus Wilson – iau o parte prea mare a resurselor naționale reale în ce privește devizele străine, nevoile de mînă de lucru și încărcarea celor mai avansate întreprinderi britanice". Din 24 milioane angajați, circa 1 500 000 sînt folosiți în scopuri militare (serviciu și producție) și încă din cei mai calificați. O cincime din cadrele științifice și tehnice și aproape 40 la sută din cheltuielile pentru cercetare științifică sînt risipite în același scop.

În lumina greutăților economice-financiare, Wilson a subliniat golul pe care-l reprezintă toate acestea în industria de export. În aceeași ordine de idei, el a arătat că întreținerea bazelor militare din exterior costă circa 500 milioane lire anual, din care numai trupele din Germania occidentală costă 85 milioane lire. Deoarece din această sumă se recuperează numai 25–30 milioane, rezultă că deficitul în balanța cu R.F.G. reprezintă 55–60 milioane lire anual – „o situație imposibilă", cum a spus Wilson. Și în trecut problema a fost ridicată în aceiași termeni, pentru ca de fiecare dată ea să se soluționeze prin plasarea de către Bonn a unor comenzi masive de armament pe piața engleză, în care intrau tot mai îndrăznet armamente interzise Republicii Federale Germane.

Făcînd bilanțul cheltuielilor militare, Wilson a spus : „Aceste programe trebuie reduse și trebuie adaptate la nevoile noastre de dezvoltare".

Trecînd însă la definirea politicii externe, Wilson a subliniat că Marea Britanie trebuie să continue a îndeplini trei roluri principale : rolul nuclear strategic, rolul convențional în cadrul N.A.T.O. privind angajamentele în Europa și rolul mondial.

Pentru îndeplinirea acestor roluri, guvernul laburist propune crearea unei forțe nucleare atlantice, menținerea bazelor militare în străinătate și „înființarea unei noi forțe nucleare internaționale în Orientul Mijlociu și la est de Suez". Pe scurt, în domeniul înarmărilor, Londra își propune să facă **mai mult** și nu mai puțin, ceea ce după toate regulile înseamnă inevitabil cheltuieli militare **mai mari,** nu mai mici. Pe această cale se poate ajunge nu spre obiectivul dezarmării, ci spre întețirea cursei înarmărilor.

În această privință, elementul cel mai important al discursului lui Wilson îl constituie precizările asupra proiectului britanic privitor la crearea forței nucleare atlantice. Este știut că, în ultimii ani, problemele politicii nucleare au devenit principalul teren de conflict și divergențe între partenerii atlantici. Politica S.U.A. de păstrare a controlului asupra forței nucleare occidentale, efortul Franței de a-și crea propria forță atomică, dilema Angliei în favoarea sau împotriva menținerii „factorului nuclear independent" precum și străduința tenace a Germaniei occidentale de a dobîndi acces la arma atomică pe calea unei formule atlantice – toate aceste tendințe contradictorii au creat o criză în Pactul nord-atlantic.

Deocamdată, singura soluție oferită de Washington pentru a ieși din acest impas este crearea flotei nucleare multilaterale a N.A.T.O. Această flotă ar urma să fie compusă din 25 vase de suprafață înzestrate cu rachete atomice și deservite de marinari aparținînd țărilor participante. Pentru S.U.A., scrie **Süddeutsche Zeitung,** flota constituie „un instrument politic pentru refacerea N.A.T.O. și pentru salvarea colaborării atlantice dincolo de 1969, an decisiv în care Pactul atlantic va trebui reînnoit".

Proiectul american s-a lovit de opoziția categorică a Franței. În plus, contribuția majoră la flotă fiind asigurată de S.U.A. și R.F.G. (cîte 40% fiecare), conducătorii vest-germani se consideră îndreptățiți să pretindă un rol corespunzător în luarea deciziei privind folosirea armelor nucleare ale flotei. Aceasta ar consacra R.F.G. ca principal aliat al S.U.A., ceea ce a determinat Londra să manifeste opoziție față de varianta americană. Alți membri ai N.A.T.O. ca Norvegia, Danemarca, Olanda s-au declarat împotriva F.N.M. și au avertizat că nu vor permite vaselor ei să acosteze în porturile lor, ceea ce practic exclude flota din Marea Baltică.

În această ambianță, proiectul britanic al noii forțe nucleare atlantice a fost socotit de la început ca fiind opus flotei nucleare multilaterale. Precizările făcute miercuri de Harold Wilson nu sînt însă prea categorice în această privință. El a arătat că forța nucleară atlantică va cuprinde pe lîngă bombardiere britanice, submarine britanice înarmate cu rachete Polaris, submarine americane Polaris și un element multinațional. El a precizat că „participarea germană la viitoarea forță atlantică va fi limitată la elementul multinațional". În fruntea acestei forțe

atlantice va fi un comandament suprem plasat înafara Consiliului N.A.T.O. și format din S.U.A., Marea Britanie și Franța, (în cazul că aceasta din urmă ar accepta să participe la forță) care vor dispune fiecare de un drept de veto. În esență deci este vorba de un proiect care ar consacra Anglia, și nu R.F.G., ca principal aliat al S.U.A. Totodată, pe ușa din dos și într-o formă mai puțin directă, R.F.G. ar căpăta acces la arma atomică.

Wilson a ținut să adauge că „S.U.A. nu au renunțat la F.N.M. (Flota nucleară multilaterală) propusă acum cîțiva ani", după cum nu reiese că ar fi acceptat noua formulă britanică.

După ce a expus liniile generale ale proiectului britanic al forței nucleare atlantice, premierul britanic a ținut să revină de cîteva ori la problema nedisemnării armelor atomice. Referindu-se la convorbirile sale cu președintele Johnson, a spus : „În convorbirile și politica noastră întregul accent se pune asupra opririi răspîndirii armelor nucleare și efectuării unor cît mai ample consultări în legătură cu armele existente... Un acord internațional în legătură cu aceasta trebuie să constituie prima noastră prioritate în materie de dezarmare".

Dar cum își propune premierul Wilson să ajungă la un asemenea acord ? Oare crearea unei **noi** organizații nucleare – fie ea multilaterală sau atlantică – organizație care are drept scop să întărească puterea militară nucleară a țărilor Pactului nord-atlantic, este calea care duce la un asemenea acord ? Doar este limpede că asemenea măsuri ar duce dimpotrivă la încordarea relațiilor internaționale, la accelerarea cursei înarmărilor și ar sili astfel țările socialiste să adopte contramăsuri corespunzătoare în interesul securității lor și al păcii generale.

Chiar și un ziar englez ca **Guardian** se arată nedumerit cu privire la necesitatea noilor măsuri militare prevăzute în proiectul britanic : „Așa cum a declarat ieri domnul McNamara în fața Consiliului Atlantic, toate obiectivele strategice sînt amplu acoperite. De ce atunci să se risipească resurse menite a amplifica forța nucleară ?"

Iar ziarul indian **Times of India** constată că „crearea unei forțe multilaterale a N.A.T.O. ar însemna de fapt o diseminare, deși controlată, a armelor nucleare".

Dacă intenția reală este de a se ajunge la acorduri internaționale privind dezarmarea, atunci calea spre asemenea acorduri este nu adoptarea unor noi măsuri militare, nu crearea unui nou organism militar nuclear, ci adoptarea unor măsuri care să ducă la destinderea încordării internaționale, la întărirea încrederii între state, într-un cuvînt care să creeze condiții favorabile pentru negocieri, pentru realizarea acordurilor.

Nu poți să te declari în favoarea dezarmării, a reducerii cheltuielilor militare, a relaxării mai departe a încordării internaționale și totodată să propui măsuri care în mod practic duc la accelerarea cursei înarmărilor, la sporirea cheltuielilor militare și la încordarea internațională. Un proverb englez zice : „Ceea ce faci sună atît de tare încît nu pot să aud ceea ce spui".

Evident că o asemenea mentalitate nu mai corespunde lumii contemporane, pe care premierul Wilson a înfățișat-o cu spirit realist la începutul cuvîntării sale din Camera Comunelor. Această lume cere ca declarațiile de intenții să fie urmate de fapte corespunzătoare.

Ștefan CORNU

JEAN MOULIN

Urna cu cenușa lui Jean Moulin, primul președinte al Consiliului Național al Rezistenței franceze, a fost depusă săptămîna trecută la Panteon în cadrul unei ceremonii solemne. Acest act reprezintă omagiul suprem pe care Franța îl aduce unui martir al Rezistenței.

Primul contact cu invadatorii Moulin îl are la 17 iunie 1940. În acea zi, ca prefect de Eure-et-Loire, el refuză să semneze un protocol prin care se atesta că franc-tirori ar fi ucis un grup de civili. De fapt era vorba de victime ale bombardamentelor aviației germane. Jean Moulin a fost atunci amenințat cu revolverul, bătut pînă la pierderea cunoștinței, apoi închis. Reușind să evadeze, el se încadrează în mișcarea de Rezistență care începea să se organizeze.

În urma unei călătorii întreprinse la Londra, unde ia legătură cu membrii guvernului provizoriu francez în exil, el este împuternicit ca delegat general al acestuia în Franța. La 1 ianuarie 1942 este paraşutat în Alpi, fără a avea la îndemînă altceva decît ordinul guvernului provizoriu care îi acorda puteri nelimitate și suma de 500 000 de franci. Misiunea sa este de a realiza în zona ocupată unitatea tuturor elementelor angajate în lupta pentru eliberarea Franței.

Sub numele conspirativ „Max", el se angajează într-o intensă acțiune în vederea realizării acestui scop. În martie 1943 se constituie Consiliul Național al Rezistenței, alcătuit din reprezentanți ai unor organizații — printre ele, Frontul Național, Franc-Tirori și Partizani (F.T.P.), C.G.T. — și partidele comunist, socialist, radical-socialist. Președinte al C.N.R. este ales Jean Moulin. Crearea acestui organism marchează o importantă etapă pe drumul unificării Rezistenței.

Ca urmare a extinderii acțiunilor combatanților antihitleriști, se intensifică cercetările Gestapoului pentru descoperirea fruntașilor Rezistenței. Documentele Gestapoului din această perioadă se referă la necesitatea arestării delegatului trimis de guvernul francez în exil. Sînt zile în care Moulin îi va scrie surorii sale : „Nu-mi mai scrieți. Nu pot reveni pentru un timp, deoarece cred că aș putea fi descoperit. Chiar dacă mama s-ar îmbolnăvi, chiar dacă ar muri, nu mă chemați ; s-ar folosi acest prilej pentru a mă aresta, iar misiunea mea este mai importantă pentru atingerea țelului în vederea căruia îmi risc viața".

În ziua de 21 iunie 1943, la Caluire, lîngă Lyon, Jean Moulin cade totuși în mîinile Gestapoului împreună cu alți participanți la o întîlnire secretă. Printre puținele amănunte care se cunosc după acest episod, există cîteva de o mare semnificație. La un moment dat, în cursul unei anchete, Klaus Barbié, șeful Gestapoului din Lyon, îi pune dinainte creion și hîrtie pentru a scrie numele tovarășilor săi. Moulin însă le folosește pentru a face caricatura anchetatorului său. Este torturat pînă cînd își pierde cunoștința. Cînd își revine, i se dă o nouă filă, pe care abia reușește să caligrafieze propriul său nume. Transportat la Paris și confruntat cu foști tovarăși de luptă din Maquis, aceștia nu declară numai că nu-l cunosc, dar realmente îl recunosc cu greu în urma torturilor la care fusese supus. Unul dintre ei relata mai tîrziu : „Mi-a fost imposibil să-l recunosc pe Max în omul care mi-a fost prezentat". În tot timpul chinuitoarelor zile de anchetă el n-a divulgat nici un nume, n-a dat nici o informație asupra mișcării al cărei conducător fusese. Transportat în Germania, moare în trenul de Frankfurt la 8 iulie 1943. Corpul său este adus la Paris, incinerat și depus la cimitirul Père Lachaise.

21 de ani mai tîrziu, urna cu cenușa lui Jean Moulin este depusă la Panteon, în vecinătatea celor mai reprezentative personalități din istoria Franței.

C. V.

Reporterii fotografi au așteptat zile în șir în fața palatului Montecitorio, din Roma, alegerea noului președinte al Italiei

JAPONIA

Păienjenișul pistelor de aterizare, imensa clădire a aeroportului ultra modern în care electronica sortează șuvoiul necontenit al călătorilor și bagajelor. Puhoiul de mașini dirijat de polițiști cu posturi de emisie și recepție ascunse în căști gonind pe autostradă înspre centru, trecînd deasupra acoperișurilor clădirilor, luîndu-se la întrecere cu primul tren monorail din lume. „Ginza" înecată în feeria de neon, pe lîngă care pălește Broadwayul, oglindind în vitrinele marile magazine talazuri umane care nu diferă aparent prin nimic de publicul newyorkez, londonez, milanez. «Astfel arată Nippon, „Țara Soarelui Răsare"? Mă simt ca acasă!» am auzit mirîndu-se cîte un european din vest.

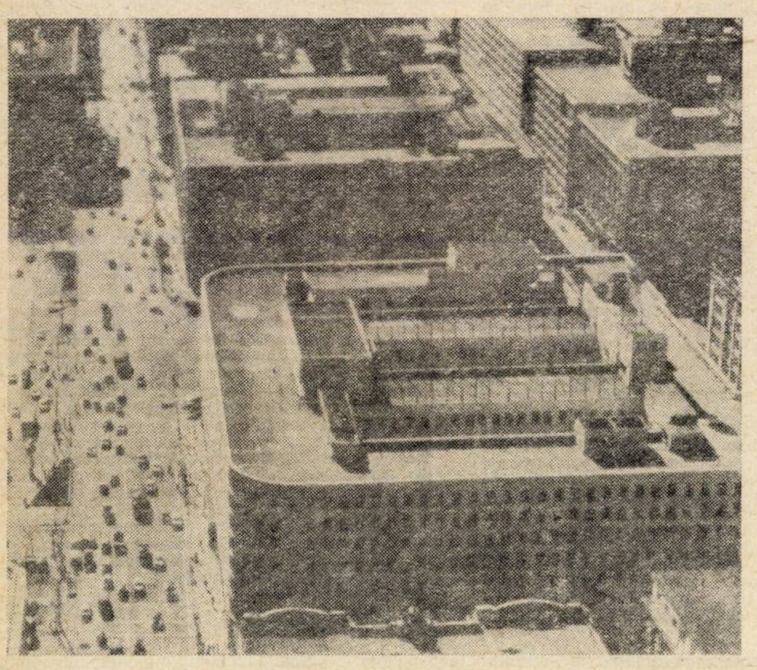

Tokio. Centrul comercial

Chipul acesta „occidentalizat" al Japoniei de azi întregește un evantai deosebit de larg al aspectelor sub care a apărut țara observatorilor străini în decursul istoriei. „Misteriosul Zipangu", apoi țara gheișelor, a crizantemelor, a cireșelor în floare pe fondul Fujiiamei, a ceremoniilor curioase, delicate și puțin desuete, întruchipată în chipul „M-me Butterfly", adus de comandorul Peary în lumea occidentală. Imaginii samuraiului modern din „Bătălia" lui Claude Farrère, care a îngenunchiat colosul țarist, i-a urmat aceea a „mărunților oameni galbeni cu ochelari" care s-au răspîndit prin lume între cele două războaie mondiale vînzînd, cu zîmbete neîncetate și la prețuri de dumping, ceasuri de proastă calitate la kilogram, ca să se transforme apoi, pe neașteptate, în „kamicadze" și „tigrii", piese ale unei teribile mașini de război, cucerind Pacificul, semănînd groaza și munți de cadavre în calea lor. Apoi... furnicarul pașnic al unui popor harnic, priceput, clădind cu aplicație și măiestrie o economie de prim rang în cadrul unei societăți, copie fidelă în aparență, a celei occidentale.

Japonia a fost și continuă să fie o țară ale cărei perspective de evoluție nu pot fi deslușite de un observator străin decît dacă reușește să facă abstracție de aspectele sale extreme și în același timp cele mai pregnante — exotismul tradițional și modernismul cel mai avansat — și să deslușească factorii hotărîtori ai dezvoltării Japoniei care prin caracterul lor specific interzic orice fel de paralele istorice facile și extrapolări superficiale.

Deși a 7-a țară ca populație și a 4-a țară din punct de vedere al dezvoltării economiei sale, care crește într-un ritm mediu de 14,8%, Japonia, legată de S.U.A. prin tratate restrictive, este lipsită de capacitatea politică și militară de a-și impune prezența în rîndul marilor puteri capitaliste. Pe plan intern, contradicțiile dintre monopoluri — printre cele mai puternice și agresive din lume — și masele populare, exploatate ca nicăieri în țările occidentale avansate, se îmbină cu acelea ale unei societăți capitaliste aflate la un înalt nivel de dezvoltare din punct de vedere economic-tehnic-științific, și cu un nivel al relațiilor sociale, abia ieșite din feudalism.

Condus de Masaaki Hyodo, directorul adjunct al Institutului de cercetări, și de Teruo Maruyama, adjunctul secției de relații externe, am vizitat fabrica de tranzistori, aceea de televizoare și Institutul de cercetări ale societății „Toshiba".

Societatea numără 26 de întreprinderi cu 66.000 lucrători și controlează alte 63 de filiale cu un număr dublu de salariați. Chiar dacă nu face parte din familia marilor „Dzaibatsu" de dinainte de război, lichidate un timp și acum din nou refăcute, ea constituie totuși un exemplu tipic de concentrare uriașă a capitalului japonez. Distrusă în cea mai mare parte în timpul războiului, refacerea ei tîrzie, ca și a întregii industrii japoneze, de altfel, a făcut ca utilajul să fie cel mai modern, patentele cumpărate cele mai noi, baza de pornire pentru cercetări proprii, cea mai avansată. La Institutul de cercetări, care operează cu un buget de 25 000 000 dolari anual, mi s-au demonstrat „Lasere", „Masere", radar în culori, aparate de înregistrare pe bandă a imaginii televizate, generatoare magnetodinamice, acceleratoare de particule, reactor atomic, creiere electronice și multe altele din cele 3 500 de patente proprii ale firmei.

Am intrat în fabrica care produce pe lună 8 000 000 de tranzistori și 2 000 000 de diode, apoi la cea de televizoare — 720 000 bucăți anual din care 120 000 în culori. Ca și la „Seiko" (ceasuri) și „Sony" (electronica) pe care le vizitasem anterior, la benzi lucrează numai fete de la 17 la 25 de ani. „Peste 25 de ani își pierd acuitatea vizuală și agilitatea degetelor" îmi răspunde nedumeririi exprimate, maistra secției.

Mă interesez de salariu. Se ridică la 18—22 000 ieni cu prime cu tot, pentru o muncitoare bine calificată — a 6-a parte din salariul unei muncitoare americane, pentru o muncă echivalentă, și de 2—3 ori mai mic decît al unei lucrătoare din Europa occidentală. Iată deci încă una din cauzele capacității de concurență a mărfurilor japoneze pe piețele străine

Li se adaugă altele, generale: cheltuieli militare deocamdată restrînse (1—1,5% din venitul național), 5 miliarde de dolari investiții străine, în primul rînd americane, atrase de posibilitatea realizării unor profituri mari, rezerve inepuizabile de mînă de lucru calificată (în întreaga Japonie e generalizat învățămîntul obligator de 9 ani).

Cu toate acestea, reprezentanții întreprinderilor vizitate sînt departe de a privi viitorul cu optimism și în discuții particulare vădesc teama de o criză în perspectivă apropiată, generată de factorii permanenți care limitează dezvoltarea în continuare a economiei japoneze. Cel mai important factor negativ este acela al lipsei materiilor prime proprii, ele reprezentînd 61% din importul japonez, ceea ce impune o lărgire continuă a pieței de export pentru produse manufacturate; îngustimea pieței interne, ca urmare a nivelului scăzut al

puterii de cumpărare a maselor, lipsa capitalurilor proprii și dependența de cele americane, sînt alți factori care acționează în sens negativ etc.

Chipul social

I. Gotto, președintele marelui sindicat al muncitorilor din transporturi, membru în conducerea centralei sindicale „Sohyo", deputat în Dietă, pe care l-am rugat să-mi vorbească despre situația oamenilor muncii din Japonia, a început prin a-mi atrage atenția asupra inconsistenței afirmației propagandei patronale care susține că, deși salariile muncitorilor sînt relativ joase, japonezul obișnuit cu dieta lui tradițională de orez și pește cheltuiește puțin pe mîncare și poate economisi; dovada: practic, fiecare familie japoneză posedă televizor. Trebuie avut în vedere însă, a subliniat Gotto, că zdrobitoarea majoritate a japonezilor locuiesc în case mici de lemn, neîncălzite, puține avînd apă curentă, în camere fără mobilier, în care întreaga familie doarme pe jos, pe rogojini. Aceste rogojini, „tatami", căldarea cu jăratic, „kotatsu", la care se încălzesc, mai bine zis în jurul căreia dirdîie japonezii iarna, ca și dieta sărăcăcioasă reprezintă nu atît curiozități folclorice ale japonezilor iubitori de simplitate și de moravuri spartane cît oglinda nivelului real de viață al maselor.

Paternalismul este foarte răspîndit în întreprinderile japoneze. Salariul nu reprezintă decît o parte din cîștigul muncitorului. Cealaltă parte o primește sub forma unor gratificații de 2 ori pe an care pot ajunge la ½ din salariul anual. Salariatul se bucură de diverse avantaje care mi-au fost pe larg prezentate în întreprinderile vizitate de mine, masa la cantină, locuri în cămine pentru tinerele fete muncitoare, îngrijire medicală la preț redus etc. Este uzuală creșterea automată a salariului după vechimea în întreprindere. Aparent sînt avantaje importante. În realitate, salariul de bază e atît de mic încît, cu toate aceste plusuri, cîștigul total al muncitorului japonez nu ajunge, după cum am arătat, nici pe departe la acela al unui muncitor european. În schimb, se întreține iluzia patronului binefăcător.

Există în Japonia o mișcare sindicală unită, combativă, cu o bogată experiență de luptă de clasă acumulată în uriașele bătălii revendicative, așa-numitele „ofensive de primăvară și de toamnă", care i-a permis să cîștige victorii importante. Ea este concentrată însă în primul rînd în marile întreprinderi și numără nu mai mult de 7 milioane de salariați, din cca. 24 milioane existenți în Japonia. Majoritatea covîrșitoare a muncitorilor din micile întreprinderi continuă să fie neorganizați.

Mișcarea sindicală se lovește în Japonia în momentul de față de serioase greutăți, și același I. Gotto mi-a relatat că principala problemă în momentul de față o constituie lupta pentru libertatea sindicală deplină, împotriva legii care interzice organizarea de greve sindicatelor salariaților de stat care cuprind cca. 3,5 milioane de membri. Partidul liberal-democrat aflat la putere a respins pînă acum de 6 ori garantarea prin lege a dreptului la organizarea sindicală. Această situație ca și încălcarea continuă a libertății sindicale fac în momentul de față obiectul unei anchete a Biroului Internațional al Muncii.

Partidele muncitorești au o reprezentanță numeroasă în parlament primind la ultimele alegeri cca. 15 000 000 de voturi. Cu toate acestea forța lor organizatorică nu e la înălțimea succeselor electorale ceea ce dovedește că un număr important de votanți se declară mai degrabă *împotriva* candidaților partidelor burgheze, fără a fi dispuși deocamdată să ia parte la lupta politică activă.

Pentru o țară capitalistă dezvoltată, Japonia cuprinde un procent relativ ridicat de țărani mici proprietari (37 la sută din populație). Parcelele, foarte mici (pînă la 2 ha lotul), sînt cultivate prin forțele familiei; proletariatul agricol este puțin numeros (500 000).

Specific Japoniei este și existența unei pături foarte largi a micii burghezii, — mici comercianți, mici patroni de fabrici și ateliere (3 600 000 în total) — ca și așa-zisul „sistem familial japonez": bunici la țară, părinții sau rudele ocupîndu-se cu micul negoț sau meșteșugul, copii în fabrică.

Am avut ocazia să stau de vorbă cu un grup de parlamentari socialiști japonezi în frunte cu Haryi Tahara, care ne-a vizitat în două rînduri țara. Ei apreciază ca unul din factorii cei mai importanți de democratizare a societății japoneze — unii îl socotesc hotărîtor — școala. Tineretul japonez care a deschis ochii într-o lume dominată de idei noi este educat, în ansamblu, după părerea lor, de profesori democrați, organizați în puternicul sindicat al corpului didactic situat la aripa stîngă a mișcării sindicale japoneze.

Semnificativ pentru prăpastia adîncă care desparte tineretul japonez de acea parte a generației vechi compromisă în ochii lui prin participarea la războiul prădalnic și acceptarea dictaturii militare și a absolutismului a fost rezultatul unei anchete publice efectuate în preajma Jocurilor Olimpice care avea ca temă: «Ce este mai important: ca sportivii japonezi să încerce să învingă cu orice preț sau să fie „fair"?» Majoritatea oamenilor de peste 45 de ani s-au declarat pentru victoria Japoniei cu orice preț. Tineretul, în zdrobitoarea majoritate, „să fie fair".

Întîlnirea pe care am avut-o cu trei membri ai „Federației autonome a studenților din întreaga Japonie", Tanaka, Saishu și Funabashi m-a ajutat să înțeleg ce rol important joacă studenții în viața politică a țării.

„Zengakuren", numele prescurtat al Federației, a ajuns larg cunoscut în lume, mai ales din anul 1960 cînd studenții l-au obligat pe Nixon să se refugieze cu ajutorul unei scări de salvare într-un helicopter ca să scape de demonstranți și au contribuit din plin la anularea vizitei pe care Eisenhower urma s-o efectueze în Japonia, ceea ce a avut ca urmare, printre altele, și demisia cabinetului Kișî. Nevoia stringentă de cadre a unei economii în rapidă dezvoltare și sistemul contractării din timp a celor mai dotate elemente, de către societăți, a făcut ca numărul studenților să fie deosebit de ridicat — cca. 800 000 — iar studențimea japoneză să provină, în majoritatea ei, nu din păturile înstărite, ci din mica burghezie și chiar din proletariat.

Ca poziție politică, Zengakuren se situează între forțele de extremă stîngă a vieții politice japoneze. Organizațiile componente, foarte fărîmițate, poartă denumiri diverse ca: „Liga studenților pentru pace și democrație", „Frontul pentru reforme constituționale", „Liga studențească socialistă" etc.

Am auzit multe critici la adresa lor. Personal, mi-a părut o mișcare chiar dacă lipsită de îndrumare matură, însă exprimînd totuși năzuințele sincere ale unui tineret preocupat de destinele patriei sale.

Toți cei cu care am stat de vorbă au fost de părere că schimbările pe care le-a suferit viața economică, socială, politică a Japoniei în ultimele două decenii sînt prea bruște pentru ca conștiința maselor să le poată ține totdeauna pasul. Aceasta creează tensiuni interne uriașe, pe care un observator superficial nu le poate însă discerne ușor.

Deși există tradiții progresiste și istoria consemnează lupte violente de clasă, acțiuni de rezistență și jertfe grele ale forțelor democratice în frunte cu comuniștii în timpul războiului, ca și soldați japonezi luptători în rîndurile

Studenții demonstrează, armata le barează drumul.

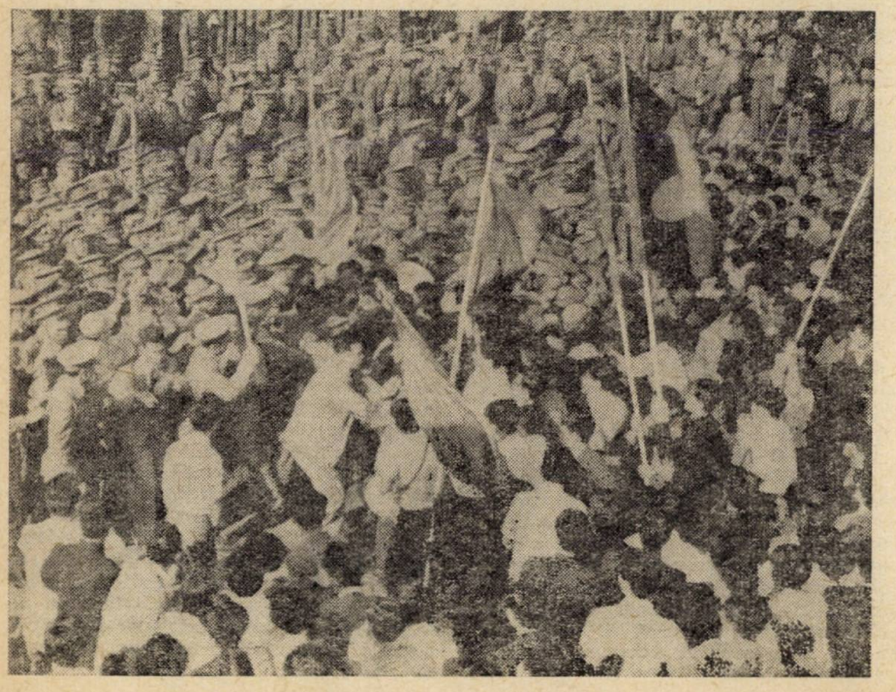

Un preot șintoist „binecuvîntează" mașinile ultramoderne

armatei chineze de eliberare, totuși Japonia — țară capitalistă dezvoltată — n-a reușit să ducă pînă la capăt revoluția burghezo-democratică. Sistemul parlamentar al democrației burgheze a fost impus claselor dominante de forțele de ocupație, ca urmare a înfrîngerii catastrofale a sistemului ei militarist-absolutist în ciocnire cu alianța forțelor democratice, însă, desigur, limitat la un cadru acceptabil pentru puterea de ocupație și pentru burghezia japoneză pe care aceasta se sprijinea.

Secole de izolare de lumea de afară, neîntîlnită nicăieri în istoria modernă sub o formă atît de totală, și de feudalism prelungit în mod artificial, fac ca și azi, sub exteriorul „occidental" să se ascundă puternice rămășițe tradiționale în viața de toate zilele, în concepțiile etice, în relațiile personale, de familie, sociale.

Educației tradiționale în spiritul codului etic al samurailor, „Bușido", echivalent cu acel al instituției cavalerismului occidental, care a depășit cadrul strîmt al nobilimii și a pătruns, impus sau preluat, în mase, îi datorează japonezul și acel „Giri", simțul onoarei, al datoriei de a nu-și călca angajamentul, de a-și cîștiga stima societății realizînd mai mult decît societatea așteaptă de la el, care a stat la baza cinstei, perseverenței, simțului de răspundere al japonezului, contribuind la refacerea rapidă a economiei țării. Tot educației tradiționale, însă de data aceasta principiului „On" al codului samurailor, îi datorează japonezul disciplina, uneori oarbă, și supunerea necondiționată față de superior, sentimentul recunoștinței față de „cel care-l hrănește" — în trecut seniorul feudal, azi patronul fabricii sau chiar șeful de serviciu. Părăsirea serviciului e considerată încă deseori drept act dezonorant de nerecunoștință și cel în cauză poate întîmpina din această cauză greutăți la angajarea în altă parte. Paternalismul, la care m-am referit mai sus, se bazează în bună măsură pe acest „On".

Xenofobia și naționalismul continuă să existe în stare latentă în societatea japoneză, rezultat al îndelungatei educații în spiritul superiorității și exclusivității japonezilor față de alte popoare, de fapt al subjugării lor în cadrul „Marii sfere a bunăstării" patronată de Japonia. E drept că împăratul, „Tenno", simbolul viu al Japoniei imperiale, conform constituției, nu are mai multe prerogative decît regina Angliei, și, din punct de vedere al aspectelor exterioare, forma este respectată. Am avut ocazia să-l văd pe împărat de aproape în mai multe ocazii, să schimb cîteva cuvinte cu el la o recepție la palat. El însuși pare foarte simplu în comportare, ca și aparatul care-l înconjoară — șambelani în haine gri obișnuite, lachei în veste, interior modern, occidental. Uiți că te afli în fața celui de-al 124-lea urmaș al zeiței Amaterasu, divinizat încă 20 de ani în urmă. Și totuși vizita tradițională de omagiu la palat este cultivată în continuare — 600 000 de oameni s-au prezentat anul trecut la porțile palatului și 3 000 000 s-au perindat în pelerinaj în cele 3 zile ale Anului nou, la templul împăratului Meiji, renovatorul Japoniei. Numeroși japonezi se înclină adînc la trecerea lui „Tenno" și rămîn fără să ridice ochii, pînă trece ultimul din suita lui.

Accente noi teme vechi

Poporul japonez resimte azi dureros starea sa de țară învinsă, cu independența ciuntită, cu libertatea de a decide singur în problemele sale vitale îngrădită, cu o parte a teritoriului ocupat de americani (în pașapoartele locuitorilor Okinawei, la rubrica naționalitate, se menționează „orientală"), cu baze militare care pot atrage oricînd, prin însăși prezența lor, distrugerea întregii țări, cu rămășițe, încă în vigoare, ale convențiilor inegale în cele mai variate domenii impuse de S.U.A. în anii imediat următori războiului. „Antiamericanismul" este unul din fenomenele complexe ale vieții japoneze.

Aceste sentimente constituie însă un paravan și pentru țelurile unei bune părți a marilor monopoluri care, refăcute cu ajutorul monopolurilor americane, caută să iasă acum de sub tutela acestora pornind o luptă acerbă de concurență cu acestea din urmă.

Eliberarea Japoniei de prezența trupelor străine pe teritoriul ei nu va fi însă luată în considerație de reacțiune decît în momentul cînd s-ar simți suficient de puternică pentru a face față prin forțe proprii crizei care se apropie. Pe plan intern, aceasta înseamnă intensificarea exploatării și sugrumarea mișcării democratice. Pe plan extern — refacerea potențialului militar, „singurul mijloc prin care marea sa putere economică ar putea să se exprime ca factor politic" — după cum spune *Time* — și pășirea pe calea politicii de forță, dusă fie cu mijloace proprii, fie în cîrdășie cu alte puteri imperialiste — dar de pe poziții de „partener egal în drepturi".

Prezintă interes faptul că *Yomiuri*, unul din cele 3 mari ziare japoneze cu un tiraj de 6—7 000 000 exemplare fiecare, a publicat recent un comentar în care, pentru prima oară, a fost pusă fățiș întrebarea dacă în fața diseminării armelor atomice n-ar fi cumva cazul ca și Japonia să posede arma sa nucleară proprie? Dat fiind înaltul nivel atins de japonezi în știința atomică și electronică, arma atomică ar putea fi realizată la momentul oportun, într-un timp extrem de scurt.

În momentul de față, după părerea cunoscutului istoric japonez Hani Goro, autor al *Istoriei poporului japonez*, apărută recent la noi, pe care l-am întîlnit la Tokio, unul din principalele obiective intermediare ale reacțiunii japoneze este revizuirea constituției și mai ales a punctului 9 al ei, care interzice Japoniei să posede forțe armate (există și acum așa-zisele trupe de apărare a teritoriului care cuprind toate genurile de arme inclusiv aviația, dar insuficiente pentru promovarea unei politici „active").

Neofascism

Observatorii străini se întreabă care ar putea fi instrumentul politic al reacțiunii folosit pentru a neutraliza forțele de stînga și în primul rînd detașamentele organizate ale clasei muncitoare, avînd în vedere că partidele burgheze „clasice" sînt de fapt reduse la un aparat electoral?

Chiar în primul din drumurile mele în provincie mașina noastră a fost oprită de o procesiune ce mi-a părut de la distanță a fi o nuntă.

Era o procesiune „Sakkogakai", secta budistă care în ultimii cîțiva ani a ajuns să cuprindă 5 milioane de familii, ceea ce ar echivala cu 13 milioane de membri. Această dezvoltare vertiginoasă pare cu atît mai de neînțeles cu cît în Japonia factorul religie nu joacă un rol important. M-am dus la un miting al sectei în sala Daito ca să-l aud vorbind pe conducătorul ei, Daisaku Ikeda. Cînd s-a ajuns al marșul lor „Sekikofu — No — Uta" („Să cuprindem întreaga lume!") eram edificat și... îngrijorat. Secta nu se consideră „politică" dar intenționează să devină o religie de stat și „sprijină" o organizație politică „Koseiren" — „liga oamenilor de stat cinstiți" — care urmărește preluarea puterii și în prezent are 15 reprezentanți în parlament — al treilea grup ca mărime. Secta dispune de un buget de 10 miliarde ieni, cca 30 000 000 dolari, asigurat de subvențiile unei „comisii financiare", ceea ce îi scutește pe membrii ei de cotizații — element important pentru succesul ei. Ideea de bază a programului politic al Koseiren: salvarea omenirii prin „perfecționare morală" budistă dar și prin „naționalism global" (sic!), „ordine nouă mondială", „economie liberă, cu protejarea industriei mici și mijlocii", reorganizarea educației naționale — „să lecuim umanitatea îndepărtată de la rosturile ei de către știința modernă" —, refuzul de a recunoaște existența claselor. Fasciști? Neagă a fi, cel puțin în accepțiunea europeană a cuvîntului.

Am pus problema sectei aproape tuturor japonezilor de cultură cu care am stat de vorbă. Aprecierile variază de la „circ gratuit pentru gură cască japonezi ahtiați de spectacole" pînă la acceptarea fatalistă, deși poate prematură, a fascismului și militarismului reînviat sub această formă. Ziaristul progresist Shigeo Sato, redactorul șef al lui *News Wukly*, apreciază că motivul principal al audienței relativ largi de care se bucură Sakkogakai în rîndul burgheziei și țărănimii și al unor elemente muncitoare înapoiate este pe de o parte un anumit gol spiritual, rezultat al prăbușirii vechii lumi, gol care se cere umplut, iar pe de altă parte re-

ținerea acestor pături, aflate încă pradă prejudecăților, față de partidele muncitorești. Tot Sigheo Sato mi-a atras atenția asupra faptului că, deocamdată, Sakkogakai n-a ieșit în stradă cu o acțiune politică fățișă. E un semn, considera el, că cei care conduc secta sînt conștienți de limitele în care se poate conta deocamdată pe membrii ei.

Și totuși încotro?

Alegerea recentă în funcția de primministru a lui Eisaku Sato în locul lui Ikeda este semnificativă pentru evoluția realităților politice japoneze. Ea se situează în continuare pe linia prevăzută a „strîngerii rîndurilor" burgheziei japoneze pentru a face față tendințelor neliniștitoare din economia Japoniei (creșterea costului vieții cu 6 la sută în ultimul an și urcarea prevăzută a prețului orezului cu 15 la sută începînd cu anul viitor). Deși partizan al liberalismului economic ca și predecesorul său, se presupune că Sato va încerca să promoveze o politică de intervenție mai accentuată a statului în viața economică în interesul general al burgheziei japoneze.

Pe plan extern *Newsweek* prevede o presiune mai accentuată asupra Statelor Unite pentru cote mai largi de import a produselor japoneze și pentru trecerea insulei Okinawa sub controlul japonez. „Cuvîntul Japoniei s-a auzit prea puțin pe plan internațional" a declarat Sato în primul său discurs televizat pentru ca, imediat după aceasta, autoritățile să treacă la reprimarea și mai drastică decît în trecut a manifestațiilor populare împotriva prezenței submarinului nuclear american „Seadragon" în portul Saselo.

Am încercat să trag unele concluzii în ce privește perspectivele de dezvoltare a Japoniei pe viitor din discuțiile purtate cu reprezentanții democrați ai vieții publice japoneze de diferite nuanțe. Redînd lucrurile foarte schematic, unii consideră că eliberarea de dominația S.U.A. va slăbi și reacțiunea internă care se sprijină pe ele, ușurînd în acest fel lupta revoluționară a poporului care nu poate avea succes atît timp cît trupele americane sînt prezente pe teritoriul Japoniei. Cealaltă parte socotește că concentrarea atacului în primul rînd asupra prezenței S.U.A. ar putea slăbi lupta împotriva monopolurilor care vor încerca să-și instaureze dominația sub forma cea mai brutală. „Independență da! Dar în folosul cui?" este întrebarea care revine des în discuții.

În orice caz un lucru se poate afirma cu certitudine: Japonia de azi a ajuns la un stadiu de tensiune internă și echilibru precar care face ca precizarea căilor de dezvoltare a țării pe viitor să nu mai sufere amînare.

AL. ȘIPERCO

Expoziția „ARTELE GRAFICE IN S.U.A."

Deschisă în sala Dalles din Capitală încă de la începutul lunii, expoziția Artele grafice în S.U.A. *oferă o imagine a nivelului artistic și tehnic la care au ajuns artele grafice în Statele Unite ale Americii. Publicăm două interviuri luate de redactorul revistei noastre, RADU VARIA, cu ocazia acestei manifestări:*

N. MORAVSKY

directorul expoziției „Artele grafice în S.U.A."

În iunie 1963, macheta actualei expoziții, concepută în așa fel ca să poată fi deschisă în orice fel de sală, era verificată într-un vechi hangar din New York. Lucrările expuse fuseseră alese, la sugestia guvernului american, de *Institutul de artă grafică* din acest oraș. Din octombrie 1963 și pînă azi, expoziția a fost deschisă la Alma Ata, Moscova, Erevan, Leningrad, la Viena, apoi la Constanța, Ploiești și acum la București. Publicul numeros și variat care se interesează de grafica noastră, reprezentînd forma cea mai populară, cea mai răspîndită de artă din S.U.A., mă convinge de universalitatea acestui limbaj vizual. În ultimii zece ani în cultura americană s-a produs o mare schimbare, cultivarea gustului se face la un nivel mai selectiv. Sobrietatea, un spirit academic și uneori artistic se impun a fi observate. Extravagantă acum zece ani, ținuta vestimentară a americanilor de azi e mai conservatoare în linia clasică decît cea a englezilor. Și reclama comercială tinde spre o prezentare artistică. Gustul literar și muzical s-a schimbat în favoarea lucrărilor clasice, mai ales în rîndurile tineretului. Deși cultura noastră artistică și umanistică e tînără, viața americanilor nu trebuie considerată numai după nivelul tehnicii noastre. Cu actuala expoziție noi ne-am propus să arătăm tendința insistentă spre artă și cultură pe care o manifestă poporul nostru. Ceea ce prezentăm în expoziție a devenit la noi în țară o parte din viața noastră de zi cu zi. De aceea ne bucură extrem de mult înțelegerea pe care ne-o arată publicul românesc. Așteptăm cu interes deschiderea la New York a unor expoziții românești care s-ar putea bucura de mare succes: plastică contemporană, ceramică populară, icoane pictate pe sticlă. În vizita noastră am aflat multe despre România și dorim să știm și mai multe. Mulțumesc din inimă publicului românesc pentru interesul față de expoziția noastră. În încheiere menționez că noi, toți americanii veniți la București cu „Artele grafice în S.U.A." ne-am convins că această manifestare a corespuns mesajului „de a contribui la o mai bună înțelegere între popoarele noastre", cu care a investit-o președintele Johnson.

JOHN ROSS

președintele Societății graficienilor din Statele Unite
profesor la New School, Pratt Graphic Art Center și Manhattanville College — din New York

Am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a vizita cît mai multe locuri din România. În afară de orașele în care a fost deschisă expoziția noastră, am fost la Timișoara, la Cluj am făcut un deosebit de interesant schimb de experiență cu Institutul de arte plastice „Ion Andreescu", unde metodele de predare sînt diferite de ale noastre și unde m-a impresionat un lucru pe care, în S.U.A., nu l-am putut vedea: secția de țesături, cu piese de mare frumusețe. M-a uimit arhitectura Moldovei și sculptura românească în lemn. Este evidentă influența artei populare asupra picturii contemporane românești, influență vizibilă de la desen pînă la culorile foarte puternice. Simpatia și prietenia noastră pentru România ne fac să sperăm în dezvoltarea tot mai rodnică a schimburilor culturale între popoarele român și american.

În atelierul din expoziție, John Ross lucrînd la un ciclu de gravuri inspirat din România.

SAREA

80 miliarde kilograme anual

Savanții au constatat că acolo unde hrana populațiilor este variată și cuprinde proteine animale suficiente, oamenii au nevoie de 2—3 grame de sare zilnic. În schimb, acolo unde în alimentație precumpănesc vegetalele — care nu cuprind decît cantități infime de sare — lipsa prețiosului aliment constituie o primejdie deosebit de gravă. Este cu atît mai evident că în regiunile calde ale globului — unde oricum cantitatea de apă eliminată zilnic de corpul oamenilor sub formă de transpirație e mai mare — și necesitățile suplimentare de sare cresc apreciabil, dublîndu-se față de zonele temperate. De-aici și faptul că regiunile călduroase ale lumii consumă cantități mai mari de sare în alimentație decît cele reci, fără ca acestea din urmă să se poată totuși lipsi vreodată de ea.

Deci, tocmai acolo unde omului îi e sete mai mult, acolo și nevoia de sare e mai mare. Și aceasta pentru că atunci cînd scade cantitatea de sare ingerată — indiferent de cauza sau forma sub care acest lucru are loc — organismul caută să se apere eliminînd apa suplimentară din organism. Corpul transpiră puternic, iar concentrația sării în sînge se menține la nivelul fiziologic solicitat.

O asemenea situație prelungită peste anumite limite duce la deshidratare, iar omul moare de sete. În fapt el a murit de foame și anume de cea mai ciudată înfometare, determinată de lipsa sării din alimentație.

Totuși, apa și sarea nu înseamnă altceva decît două aspecte ale aceleiași necesități vitale de a avea în corp un lichid sărat, absolut indispensabil pentru ca procesele fiziologice normale să poată avea loc.

Oamenii și-au dat seama de acest fapt din cele mai vechi timpuri. Tocmai de aceea aria geografică a răspîndirii lor este destul de nemijlocit restrînsă nu numai de existența apei potabile, dar și de cea a sării: valea inferioară a Nilului, Tigrului și Eufratului, a Fluviului Galben ș.a.m.d.

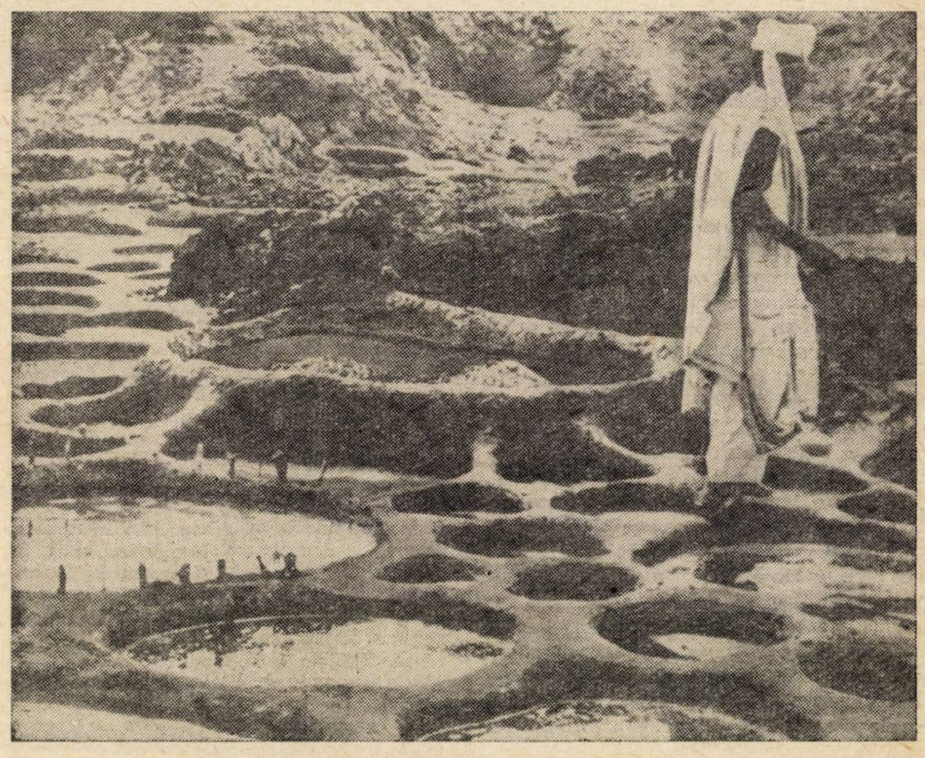

Extracție de sare din apa mării, în Nigeria

Foamea de sare

Studiind diferitele forme pe care le îmbracă foamea pe meridianele globului, savantul brazilian Josué de Castro arăta că una dintre cele mai caracteristice este și foamea de minerale, din rîndul cărora foamea de sare a avut un rol deosebit de însemnat. El apreciază că „lipsa unui mineral — sodiul — a jucat un rol important în exploatarea economică a unei mari părți a suprafeței lumii. Nu încape îndoială că această foame specifică, chiar de la prima colonizare a regiunilor tropicale, a constituit un obstacol foarte serios în calea progresului economic și social al acestor regiuni" *(Geografia foamei)*.

În decursul istoriei Evului Mediu, impozitele imense puse pe sare au devenit în fața ochilor populației din numeroase țări cauza bolilor, a incendiilor, epidemiilor, oricărui fel de nenorociri abătute asupra oamenilor. „Caietele" de doleanțe prezentate „Statelor Generale" în 1789 în Franța semnalau printre pricinile esențiale ale nemulțumirii populare existența *„gabelei"*, a impozitului pe sare, care dă prilej de odioase abuzuri. Orice persoană care a împlinit șapte ani este obligată să cumpere cel puțin șapte livre de sare. Este sarea obligatorie. A nu o cumpăra este un delict, oricît de sărac ar fi delicventul".

„Caietele" arătau că anual peste trei mii de persoane erau întemnițate, iar dintre ele cel puțin cinci sute sfîrșeau prin a fi condamnate la pedeapsa capitală sau la galere, din cauza încălcării legilor franceze privitoare la sare. Procurarea sării pe alte căi era socotită de către feudali drept contrabandă și condamnată cu grave pedepse. Preotul J. Bion, care a trăit în secolul XVII a lăsat un document impresionant prin simplitatea cu care descrie faptele: „În Franța, țăranii săraci și întreaga lor familie — din cauză că nu au sare — se lipsesc uneori o săptămînă întreagă de zarzavaturi, cu toate că acestea sînt hrana lor obișnuită. În acest caz, un om, desperat de a-și vedea pierind femeia și copiii, se hotărăște să plece ca să cumpere sare într-o provincie alăturată, unde ea este mult mai puțin scumpă. Dacă e prins, e trimis la galere"...

Enormitatea impozitului, inegalitatea cu care lovea veniturile populației, constituiau tot atîtea motive pentru ca poporul răsculat al Parisului să ceară lichidarea lui.

Însuși Colbert, unul din marii economiști ai Franței de acum două veacuri, își dădea seama de caracterul vital al sării pentru populație și de aceea considera că impozitul pe sare este unul dintre cele mai sigure pe care le poate încasa statul, deoarece populația nu se va priva de consumarea acestui aliment.

Bani și legende

La urma urmei, sarea a fost primul... frigider al omului. Atunci cînd oamenii au reușit să obțină mai multă carne, pește decît puteau consuma într-o singură zi, necesitatea de a conserva alimentele perisabile s-a impus cu imperativul unei legi a compensării perioadelor cînd vînatul sau pescuitul erau nefructuoase.

Descoperirea focului a permis afumarea. În schimb folosirea sării asigura o conservare de-a dreptul de invidiat, mai ales dacă ea se îmbina cu afumarea alimentului.

De aceea, acolo unde sarea nu se găsea în cantități suficiente, ea a început să aibă același rol pe care în altă parte îl jucau metalele prețioase: sarea era bani! Marocanul Ibn Batuta, care în anul 1352 face o călătorie către Mali, povestește cum se efectua schimbul în orașul saharian Toganza: „Negrii folosesc sarea ca monedă, așa cum în alte părți e cazul cu aurul și argintul; ei taie sarea în bucăți și fac comerț cu acestea".

Un alt călător, de data aceasta englez, Alex. Hamilton, care vizitează Etiopia pe la începutul secolului XVIII, constată că în capitală „femeile indigene se duc la piață cu o bară de sare în loc de monedă. Avînd de făcut mici cumpărături, ele împart bara, plătind marfa cu o bucată anume de sare. Gospodinele au o astfel de abilitate încît bucățile pe care le dau ele nu sînt niciodată mai mari sau mai mici decît este exact prețul mărfii pe care o solicită".

Dacă aici sarea a ajuns să reprezinte aurul, nu e mai puțin adevărat că la foarte numeroase popoare ea este și azi simbolul abundenței. Nu numai românii primesc oaspeții cu pîine și sare, ci și rușii, ungurii și alții. Obiceiul este de altfel foarte vechi și se pare că provine de la romanii antici. În Armenia s-a păstrat și acum obiceiul ca la naștere pruncul să fie presărat cu sare, tradiția spunînd că astfel copilul va cunoaște în viață belșugul.

De sare se leagă însă și mitologia unor popoare, legendele și chiar superstițiile lor. Indienii ce locuiau pe teritoriul actualului Mexic ca și chinezii antici, aveau zei ai sării. Fantezia populară a autorilor biblici a imaginat o explicație moralizatoare a stîncii de sare din Sodoma, în care s-ar fi transformat femeia lui Lot. Homer spunea că sarea este „un dar dumnezeiesc".

A vărsa și azi sarea este pentru unii „un semn de ceartă"... Pe cît era de scumpă, nici nu e de mirare să se fi născut o astfel de superstiție.

Ea ajunge pentru unele populații atît de prețioasă încît în 1882, cînd un călător englez străbate Africa, pentru patru grăunțe de sare oferite unei familii primește în schimb o sclavă tînără. Protestînd, i se explică îndelung că nu i se face o favoare, ci se respectă doar obiceiul: pentru cîțiva pumni de sare se puteau cumpăra familii întregi de sclavi negri...

Sarea a încetat încă din secolul trecut să mai fie un obiect exclusiv al consumului alimentar. Ea a devenit una din materiile prime esențiale pentru industria chimică.

Produsele sodice — începînd cu medicamentele și terminînd cu folositoarea sodă caustică — își trag izvoarele din banala sare. La rîndul lor, aceste produse stau la baza alcătuirii parfumatului săpun ca și a diafanelor mătăsuri artificiale, a fibrelor sintetice. Tot astfel industriile legate de folosirea clorului ar fi imposibile fără existența sării în cantități apreciabile.

Cu cît o țară are industria chimică mai dezvoltată, cu atît consumul total de sare este mai mare. Dacă populații întregi consumă azi pe glob nu mai mult de 2 grame zilnic pe cap de locuitor, țările industriale își cifrează cantitatea de sare folosită zilnic la peste 100 grame, unele — cum sînt Statele Unite, de pildă, — ajungînd chiar la 280 grame zilnic pe cap de locuitor.

În momentul de față, peste un sfert din sarea lumii — circa 80 milioane tone anual — este extrasă în S.U.A., circa o zecime în U.R.S.S., după care cei mai mari producători sînt Anglia, R.F.G., Franța, India, Canada, Italia.

Dacă Romînia se situează pe locul al 11-lea în lume din punct de vedere al producției globale de sare, ea este printre primele dacă raportăm producția la numărul de locuitori: se extrag anual aproape 90 kg sare pe locuitor (aproape 250 gr zilnic). Un geolog străin care a studiat salinele din țara noastră aprecia că rezervele existente sînt suficiente pentru a alimenta cu sare cîteva sute de milioane de ani întreg globul pămîntesc. Aceasta și face ca acele ramuri ale industriei chimice care sînt legate de valorificarea superioară a sării să aibă perspective dintre cele mai favorabile, oferind totodată posibilități largi de export în acele regiuni în care ea lipsește.

„Munți" de sare extrasă prin procedee moderne

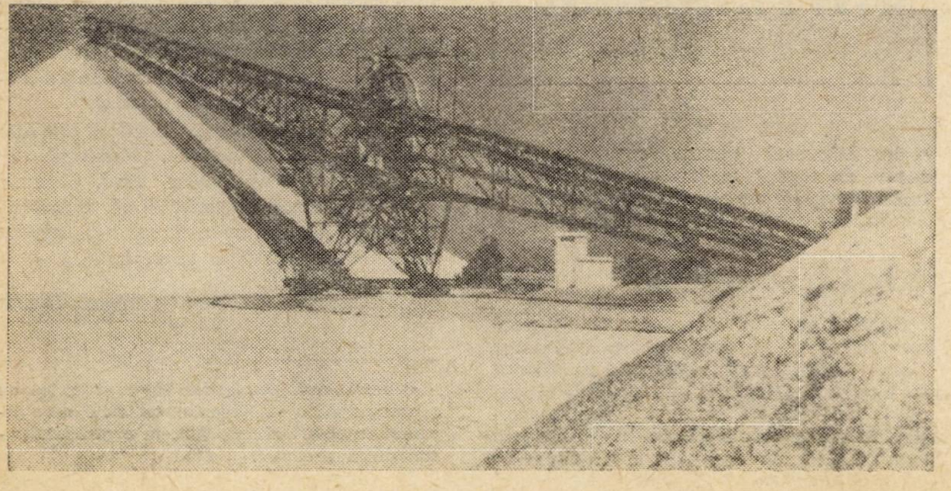

Azalai sau drumul sării

Bucureștiul cunoaște o șosea „Drumul sării": este calea de comunicație prin care sosea în orașul Evului Mediu sarea din salinele regiunilor de deal.

În căutarea prețiosului mineral drumurile sării sînt uneori lungi de sute și sute de kilometri. În Africa s-au menținut și acum drumurile milenare. Caravanele de cămile, specializate în transportul sării, pe care localnicii le numesc Azalai, au rămas încă pentru unele regiuni singurul mod de aprovizionare. În Mali, la Tombuctu sosesc și acum de două ori pe an azalaiurile ce aduc sare de la Taodeni (Sahara), făcînd 450 km. Desprinsă în dale, sarea gemă e legată pe spinarea cămilei. Sub povara celor 150 kg pe care le cară, pe o arșiță copleșitoare, cămila aduce sare unor populații care altfel ar dispărea. După o osteneală și riscuri enorme, 2 000 de cămile, cu însoțitorii lor reușesc să transporte anual, în total, 300 tone de sare.

Pentru a exista drumuri speciale ale sării era nevoie ca sarea să aibă izvoare stabile... Se pare că primele saline au fost descoperite din întîmplare de către oameni în regiunile calde. Aici sarea gemă este uneori descoperită de vînturi, ieșind pur și simplu din nisip. Mai adesea însă, marea depunea sedimente de sare pe locurile de unde se retrăgea. Treptat oamenii au învățat să obțină sare prin evaporarea apei de mare. Și în zilele noastre pe multe maluri ale mărilor și oceanelor globului pot fi întîlnite „saline lunare", mici „lacuri" rotunde în care apa sărată a mării este lăsată sub razele soarelui pentru a se evapora, depunînd prețiosul praf comestibil. Din cele 80 miliarde kg de sare pe care omenirea le consumă anual, circa 30 de miliarde sînt extrase astfel din apa mărilor. Rezultatul este însă un conglomerat de numeroase alte săruri, dintre care nu toate au o acțiune favorabilă asupra organismului.

Extracția sării din saline se pare că s-a făcut ceva mai tîrziu, istoria omenirii asimilînd multă vreme munca în aceste mine cu cele mai grele pedepse. Nu degeaba exista o similitudine perfectă între „ocnă" (mină de sare) și condamnarea pe viață la muncă forțată.

În numeroase locuri ale lumii minele de sare sînt astăzi printre întreprinderile cele mai moderne. Tehnica a pătruns și aici asigurînd oamenilor condiții de necomparat cu „ocna" de altădată, chiar dacă și azi numele orașelor mai amintesc vremurile de mult apuse. Căci sarea, extracția ei, a dat numele unor localități: Ocna Sibiului, ne arată că aici, ca și în alte orășele cu nume asemănătoare ocnele de sare erau principala ocupație a locuitorilor. Salzburgul (orașul sării — în traducere românească) ne arată că Alpii, în inima cărora este așezat, sînt bogați în sare. În Anglia toate orașele terminate în **wich**, iar în Germania cele ce se sfîrșesc în **heli**, oglindesc aceeași „specializare" străveche a locurilor respective. După cum se vede, în scopul glorificării sării omenirea nu a ridicat statui, dar a transformat numele a numeroase localități ale lumii în monumente vii ale recunoștinței.

N. S. STĂNESCU

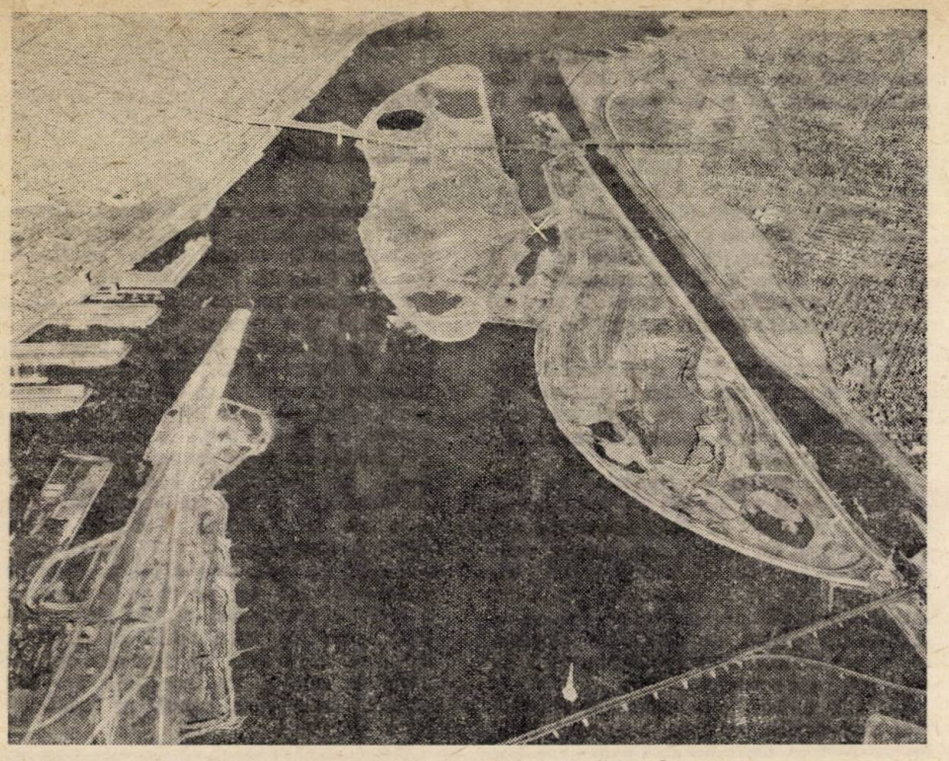

Pe insulele Sainte Hélène şi Notre Dame au început lucrările. Între pavilioanele U.R.S.S. şi S.U.A. se află „Podul coexistenţei" (×).

În 1967 la Montreal: EXPOZIŢIA UNIVERSALĂ

Pentru prima dată, o expoziţie universală va fi organizată în afara Europei. Biroul Internaţional pentru Expoziţii a acordat acest privilegiu Canadei, unde se aniversează, în 1967, o sută de ani de la crearea statului, prin unirea provinciilor Nova Scotia, New Brunswick şi Quebec (care includea pe atunci şi teritoriul actualei provincii Ontario).

Canadienii speră că expoziţia de la Montreal (provincia Quebec, pe fluviul St. Lawrence) va întrece toate recordurile stabilite de expoziţiile universale precedente şi de expoziţia internaţională care a fost deschisă în 1964 la New York. Organizatorii subliniază faptul că prezentarea cuceririlor ştiinţei şi comorilor artei va fi, la Montreal, riguros subordonată temei umaniste a expoziţiei — sugerată de titlul romanului lui Antoine de Saint-Exupéry — *Terre des hommes*, „Pămînt al oamenilor". Tema va fi ilustrată prin patru subteme — „Omul explorator", „Omul producător", „Omul creator" şi „Omul şi comunitatea umană". Ideea este dezvoltată mai departe într-un adevărat scenariu, elaborat de o comisie compusă din oameni de ştiinţă, filozofi şi literaţi canadieni. Pentru asigurarea universalităţii pe care tema o reclamă imperativ, au fost adresate invitaţii unui număr de 127 de ţări şi organizaţii internaţionale (inclusiv O.N.U.), care vor putea ilustra sau întregi, „scenariul" propus de gazde.

În privinţa participării, recordul stabilit la Bruxelles (42 de ţări) nu are şanse să reziste. Domnii de Bellefeuille şi Chipman, care ne-au vizitat de curînd ţara ca reprezentanţi ai comisiei de organizare, au informat într-o conferinţă de presă că şi-au anunţat oficial participarea 27 de ţări, între care se numără Austria, Belgia, Marea Britanie, Franţa, R. S. Cehoslovacă, R.F.G., Iranul, Italia, Marocul, Suedia, Statele Unite şi Uniunea Sovietică ; totodată, este aşteptată confirmarea participării a încă 25 de state. Interesul pentru expoziţie este sporit de faptul că ea va constitui un teren favorabil de stabilire şi amplificare a relaţiilor comerciale internaţionale.

• Podul coexistenţei

Canada se pregăteşte din vreme pentru expoziţie. Pe insulele St. Hélène şi Notre Dame (insule artificiale pe fluviul St. Lawrence, în dreptul oraşului Montreal) lucrările au început. Sînt în construcţie linia ferată şi metroul care vor lega insulele de oraş. Au fost delimitate terenurile destinate pavilioanelor unor ţări care şi-au anunţat deja participarea. Se ştie, de pildă, că pavilioanele Statelor Unite şi Uniunii Sovietice vor fi situate faţă în faţă, pe cele două insule şi că se va putea trece de la unul la celălalt pe „Podul coexistenţei", unul din numeroasele poduri care vor da expoziţiei aspectul unei Veneţii la o scară întrucîtva redusă (380 de hectare). Au fost prevăzute construcţii care vor fi actuale abia în anul deschiderii expoziţiei, cum ar fi pavilioanele destinate expunerii codului genetic *) care, în 1967, — apreciază biologii — va fi cunoscut în întregime. Lucrările pe şantierul expoziţiei fac obiectul unui contract special între guvern şi sindicate. Eventualele conflicte de muncă vor fi solutionate „din mers" de o comisie de arbitraj. „Societatea pentru expoziţia universală din 1967" doreşte să termine pregătirile la timp.

Prima ţară ale cărei proiecte au fost cunoscute a fost — firesc — Canada ; ţara gazdă va deschide un mare număr de pavilioane aparţinînd provinciilor, unor societăţi particulare şi guvernului central. Găsirea unui nume pentru pavilionul guvernului central a ridicat probleme spinoase, într-o ţară caracterizată de existenţa bilingvismului; în cele din urmă s-a recurs la cuvîntul eschimos *katimavik* — loc de întîlnire.

Cu ghizii-robot care vor asigura (împreună cu ghizii în carne şi oase) îndrumarea vizitatorilor, a fost mai uşor ; ei au „învăţat" atît engleza cît şi franceza.

• Sînt aşteptaţi 30 000 000 de vizitatori

Existenţa unui pavilion al tineretului lumii se va datora propunerii făcute de comisarul general al expoziţiei, Pierre Dupuy, ambasador al Canadei la Paris. Vizitatorii, din diferite ţări ale lumii, aparţinînd tinerei generaţii vor avea prilejul să se cunoască şi să discute probleme de interes comun.

Expoziţia va ocaziona manifestări artistice importante : în tot timpul în care expoziţia va fi deschisă, unul din teatrele din Montreal va găzdui spectacolele unor ansambluri celebre. Organizatorii au adresat invitaţii Operei din Paris, Operei Metropolitan din New York, Teatrului Mare din Moscova, precum şi altor companii teatrale şi de operă. În acelaşi timp un comitet consultativ compus din directori de muzee şi critici de artă din mai multe ţări europene negociază trimiterea la Montreal a aproximativ 150 de tablouri celebre care vor fi expuse pe tot timpul funcţionării expoziţiei într-un pavilion special.

Turiştii, exportatorii, amatorii de artă au început să-şi noteze : Montreal, 28 aprilie — 27 octombrie 1967. Gazdele apreciază numărul probabil al vizitatorilor la 30 de milioane şi nu s-ar supăra dacă această cifră ar fi depăşită.

Mihai MATEI

---

*) Prin „cod genetic" se înţelege lanţul de molecule de acid dezoxiribonucleic care fixează în celule şi, implicit, în organisme patrimoniul ereditar.

COLOCVIU SOCIOLOGIC

În presa poloneză a apărut acum cîțiva ani următorul anunț: „Centrul de cercetări sociologice asupra opiniei publice, recent înființat, caută pentru efectuarea sondajelor sale *anchetatori voluntari* (neremunerați). Persoanele doritoare să lucreze ca anchetatori ai Centrului sînt rugate să scrie la adresa..." În scurt timp, pe adresa Centrului au sosit din toate colțurile Poloniei circa 3 000 de oferte; printre autorii scrisorilor se numărau profesori, muncitori, medici, gospodine, studenți, funcționari...

Episodul mi se pare semnificativ pentru interesul de care este înconjurată, în variate medii sociale și profesionale, cercetarea sociologică în Polonia.

Rîndurile de mai jos încearcă să schițeze cîteva impresii culese pe șantierele de cercetare științifică ale sociologilor polonezi, ca și la recenta Conferință sociologică organizată de Academia Polonă de Științe cu participarea unor invitați din R. S. Cehoslovacă, R. P. Ungară și țara noastră.

Interesul științific al conferinței propriu-zise a izvorît fără îndoială de la tema ei: *problemele teoretice ale cercetării sociologice a societății socialiste*. Sociologul marxist din țările socialiste are o sarcină dificilă, dar beneficiază de un imens privilegiu: acela — cum spunea profesorul *Jan Szczepański* la deschiderea conferinței — de a urmări noua orînduire socială, socialismul, „în statu nascendi", de a fi nemijlocit martorul, cronicarul și interpretul devenirii sale. Desigur, primul comandament al unei asemenea munci este cunoașterea. Și sociologia poloneză, urmărind să cunoască cît mai precis realitatea socialistă așa cum se înfățișează ea, a adunat prin laborioase cercetări un vast material documentar, faptic. Dar, prin construirea unui bogat depozit informațional, sarcina nu-i îndeplinită decît pe jumătate. Tocmai aceasta a fost problema ridicată de prof. J. Wiatr (Polonia) în referatul prezentat în plenara conferinței. Numeroase lucrări, observa el, nu depășesc încă nivelul unei factografii banale. Dar teoria societății socialiste nu se poate dezvolta ca efect automat al creșterii cantității de constatări empirice. De aceea, el a propus abordarea cu precădere în cercetarea sociologică și în efortul de conceptualizare a noii realități socialiste a următoarelor probleme, schițînd și unele premise teoretice ale examinării lor: a) rolul proceselor spontane în raport cu cele planice, dirijate, în societatea socialistă; b) rolul politicii și, în genere, al suprastructurii; c) caracterul și rolul diferențierii sociale în socialism.

Combaterea empirismului lipsit de orizont a întrunit, evident, adeziunea tuturor participanților, deși nu puține au fost și problemele controversate în dezbateri. Sociologii maghiari, formulînd sugestii valoroase, în acord cu referentul, privitoare la problemele metodologice ale teoretizării sociologice marxiste, au propus — de astă dată în polemică cu prof. Wiatr — alte criterii de analiză a diferențierii sociale în socialism. Participanții din țara noastră, la rîndul lor, relevînd justețea orientării spre generalizarea materialist-istorică a datelor investigațiilor sociologice de teren, au subliniat necesitatea aprecierii diferențiate, în funcție de condițiile concrete, a ponderii reale a proceselor spontane în socialism.

Comunicarea *„Elemente noi ale conștiinței socialiste în lumina cercetărilor sociologice; observații asupra conștiinței economice a muncitorilor"*, prezentată de semnatarul acestor rînduri, a adus în dezbaterea ședinței plenare a conferinței problemele investigației profilului spiritual înnoit al clasei muncitoare în socialism. Rezultatul cercetărilor sociologice întreprinse în țara noastră asupra acestor probleme, prezentate parțial în comunicare, au suscitat interesul conferinței. Comunicarea s-a oprit îndeosebi asupra dezvoltării conștiinței economice a muncitorului în condițiile întreprinderii socialiste, asupra constituirii unei noi psihologii economice și a unei gîndiri economice mature, științifice, ca factori ai participării competente a muncitorilor la conducerea economică a întreprinderii. În dezbateri, alături de întrebări privind metodele utilizate de sociologii romîni în cercetările lor, unii participanți (prof. A. Hegedus, M. Markus) au relatat rezultate ale cercetărilor proprii privind diferite momente ale acestei noi conștiințe economice, insistînd totodată asupra caracterului contradictoriu al procesului dezvoltării ei.

În plenara conferinței a mai fost prezentată comunicarea „Unele probleme teoretice ale cercetării brigăzilor de producție" de D. Slejka (R. S. Cehoslovacă).

Programul ședințelor celor două secții ale conferinței — sociologia muncii și sociologia satului — a inclus încă două referate prezentate de participanții romîni: *„Munca în uzină și potențele ei de transformare a structurii conștiinței muncitorilor"* (H. Cazacu), care a prezentat, ca și comunicarea amintită mai sus din ședința plenară, rezultate ale cercetărilor recente din țara noastră asupra conștiinței socialiste, și *„Monografia în cercetarea sociologică"* (I. Aluaș și I. Drăgan), care s-a referit îndeosebi la cercetările dintre cele două războaie mondiale, ca și la unele investigații actuale. S-au mai ținut comunicări despre principiile cercetărilor sociologice comparative (A. Sarapata), cercetarea sociologică a relației om-muncă (A. Hegedus, M. Markus), structura socială a întreprinderii (R. Doktor), dezalienarea muncii în socialism (J. Strzelecki), participarea muncitorilor la conducerea întreprinderilor (2 referate: J. Kulpinska și M. Iarosz), sociologia satului (B. Galeski), religiozitatea țăranilor în Cehoslovacia (E. Kadlecova), probleme sociologice ale satului slovac (J. Pasiak) și altele.

Spicuind dintre multiplele probleme viu dezbătute, aș aminti îndeosebi discuțiile asupra alienării și dezalienării muncii. Dezvăluind conținutul principal al alienării, Marx arăta că relațiile de exploatare a muncii umane înseamnă o înstrăinare a ceea ce este însăși esența omului, transformarea însușirilor și realizărilor omului muncii în ceva străin de el, care îl domină, transformarea muncii din factor principal al dezvoltării omului în contrariul său, în sursa unui întreg cortegiu de deformări ale personalității umane, de mistificări ale conștiinței omului. Problema preocupă și azi sociologii, economiștii, psihologii marxiști din numeroase țări. Dispar oare toate formele și urmările alienării capitaliste a muncii o dată cu lichidarea proprietății private asupra mijloacelor de producție? Sau putem oare folosi în continuare aceeași noțiune de „alienare" și pentru descrierea unor fenomene care mai dăinuie o vreme după lichidarea acestei proprietăți private? Care sînt direcțiile principale ale procesului de dezalienare a personalității umane, generat de socialism? (Nu știu dacă termenul „dezalienare" este în spiritul limbii noastre, dar, deocamdată, nu dispunem de altul; lingviștii au cuvîntul...). Dezbaterea n-a fost lipsită de controverse: s-au confruntat punctele de vedere ale celor care pledau pentru studiul exclusiv al manifestărilor obiective ale dezalienării (J. Hoser, A. Matejco), cu părerea celor care au insistat pentru urmărirea simultană, în cercetarea sociologică, a laturii obiective și a celei subiective a dezalienării (A. Hegedus, M. Cernea, H. Cazacu), întrucît însăși alienarea a fost prin natura și efectele sale un proces care s-a răsfrînt atît asupra condiției obiective a muncitorului cît și asupra conștiinței sale, înstrăinînd-o. Acordul participanților a fost însă general în ceea ce privește necesitatea urmăririi prin investigație sociologică a mecanismului și formelor acestui proces complex, necesitatea utilizării unor categorii operaționale și teorii de nivel mediu pentru generalizarea datelor obținute și actualitatea elaborării unei teorii sociologice generale asupra procesului dezalienării în condițiile socialismului.

În ansamblu, conferința de la Varșovia a pus în evidență progresele realizate în ultimii ani în țările socialiste participante pe linia extinderii cercetărilor sociologice, pe linia elaborării metodologiei marxiste a investigațiilor de teren și a generalizării rezultatelor, oferind premisele unei colaborări viitoare mai strînse între sociologii marxiști.

Comanda socială

Acum cîteva decenii, Poincaré a definit, cu maliție, sociologia drept știința cu cele mai multe metode și cu cele mai puține rezultate. Ironia, spre regretul sociologilor, a prins și butada a fost de multe ori reluată. Azi însă, cei care amintesc de ea sînt tocmai sociologii, dar mai ales pentru a arăta că de atunci lucrurile s-au schimbat considerabil în această disciplină științifică.

Rezultatele cercetărilor sociologilor polonezi marxiști furnizează în acest sens cîteva argumente convingătoare. Și aceasta se datorește în bună măsură efortului lor de a răspunde „comenzii sociale".

În Polonia există circa 40 de institute, centre științifice, instituții, departamente, catedre etc. de diferite profiluri care

desfășoară cercetări sociologice. Printre ele, un loc central îl ocupă Institutul de filozofie și sociologie al Academiei, unde lucrează peste 60 de sociologi de înaltă calificare științifică, împărțiți în diferite sectoare: cercetări sociologice fundamentale, sociologia muncii, sociologia relațiilor politice, sociologia urbană, sociologia rurală, sociologia culturii de masă, psihologia socială, metodologie.

Tematica cercetărilor acestui ramificat aparat științific îmbrățișează probleme din cele mai actuale și totodată din cele mai variate ale construcției socialismului în Polonia.

Iată, de pildă, procesele industrializării socialiste. Distribuirea geografică a multora din noile centre industriale poloneze în regiuni în trecut pur agrare a ridicat și ridică probleme sociale din cele mai complexe. La studiul lor au fost invitați sociologii. A fost creat un organism special — „Comitetul pentru cercetări științifice în raioanele în curs de industrializare", cu un laborator de cercetări — care atrage la activitatea sa numeroși oameni de știință de diferite specialități, în vederea unor investigații complexe.

Sociologii studiază aici influența industrializării asupra agriculturii raionului respectiv, consecințele ei economice, culturale, demografice. Se încearcă și depistarea efectelor secundare negative care pot apărea (lipsa forței de muncă în agricultură ș.a.), în vederea prevenirii lor. Funcția sociologiei, spun cercetătorii polonezi, nu se limitează la diagnosticare și la recomandarea terapeuticii. Ea trebuie să ofere și instrumente *profilactice* — obligația cea mai dificilă, față de care sociologii polonezi se consideră încă mult datori.

Nu numai pe șantierele industrializării răspund sociologii comenzii sociale. Urbanismul îi solicită de asemenea deseori. Construcția de locuințe se desfășoară intens. Sociologii întreprind, la cererea arhitecților, studii asupra cerințelor pe care traiul diferitelor tipuri de familii le ridică față de construcția și funcționalitatea locuinței, față de organizarea cartierului. Sînt cercetate și alte aspecte, importante de luat în considerație în opera de amenajare urbană: structura socială a diferitelor tipuri de orașe, procesele sociale care rezultă din structura spațial-instituțională a orașului, tipurile de migrațiune (sat → oraș, oraș → sat, oraș → oraș, oraș → cartiere suburbane). Convingerea în necesitatea întemeierii planurilor de construcții și pe concluziile cercetării sociologice este bine înrădăcinată. Ceea ce face pe arhitecți și ingineri constructori să adreseze sociologiei urbane chiar mai multe întrebări decît cele la care poate ea, deocamdată, răspunde. Un sociolog polonez, A. Wallis, pronunțîndu-se împotriva unor exagerări în acest sens, combătea într-un articol recent „mitul sociologiei atotputernice", drag arhitecților...

Anchetă anonimă

Locuitorul de rînd al Varșoviei nu este prea surprins dacă primește prin poștă formularul tipărit al unui chestionar sociologic, împreună cu plicul necesar reexpedierii lui, după completare, organizatorilor anchetei. Formularul poartă de regulă mențiunea „anchetă anonimă"; celui care îl completează nu i se cer numele, adresa sau alte indicații din care s-ar putea deduce identitatea sa.

Alteori, cei avuți în vedere pentru o anchetă sociologică primesc o carte poștală cu o înștiințare despre vizita unui sociolog anchetator.

Anchetele sînt utilizate pe scară largă îndeosebi în sondajele întreprinse de *Centrul de studiere a opiniei publice* (O.B.O.P.). Colaboratorii centrului ne-au vorbit despre evantaiul larg de teme asupra cărora s-au făcut sondaje: sondaje asupra pătrunderii informației politice în rîndurile maselor sau asupra răspîndirii informațiilor economice; sondaje asupra cauzelor scăderii popularității unor reviste tehnice; cercetări asupra compoziției și criteriilor de apreciere ale publicului care frecventează teatrele sau cinematografele, cercetări asupra opiniilor cu privire la prețuri, asupra atitudinii față de muncă și față de proprietatea privată etc.

Utilizarea anchetelor a provocat și unele greutăți dezvoltării sociologiei poloneze. Interlocutorii noștri ne-au vorbit despre fenomenul numit, acum vreo 2 ani, „anchetomanie"; este vorba de unele deformări ale metodologiei cercetării sociologice, de folosirea excesivă și adesea unilaterală a anchetei drept unic instrument de cercetare sociologică, ceea ce împingea la subiectivism. Limitarea la anchetă, au conchis pe bună dreptate sociologii polonezi, prezintă riscul introducerii în materialul de lucru al sociologului a unui volum de „fapte" și răspunsuri nu rareori viciate de optica subiectivă a celor anchetați și neverificate prin alte metode, ceea ce va vicia inevitabil și concluziile.

Șlefuirea metodelor de cercetare, tipizarea și standardizarea tehnicilor investigației de teren sînt subiectul multor dezbateri aprinse și cercetări speciale ale sociologilor polonezi. Oare persoana anchetatorului, s-au întrebat ei, nu exercită, chiar fără să-și dea seama, o influență modificatoare asupra naturii răspunsurilor celui anchetat? Problema a fost pusă în studiu, imaginîndu-se mai multe anchete experimentale în scopul obținerii unor concluzii metodologice. S-a constatat, printre altele, că nivelul de cultură sau sexul anchetatorului influențează „pe nesimțite" pe cei anchetați, în funcție și de tema anchetei. La o anchetă la care s-au cerut aprecieri de tip psihologic — printre altele, cu întrebări de genul „cum apreciați viitorul dv.?" — s-a stabilit că oamenii chestionați de anchetatoare-femei tinere au dat un coeficient sensibil mai mare de răspunsuri optimiste decît cei chestionați de anchetatori-bărbați. Se caută în prezent metode matematice de corecție procentuală a unor asemenea abateri întîmplătoare, spre a spori validitatea diferitelor instrumente și metode ale cercetării.

*

Pe lîngă valoarea teoretică, se afirmă astfel tot mai evident și utilitatea practică a cercetării sociologice marxiste ca instrument eficient de cunoaștere și acțiune la îndemîna societății socialiste. Dincolo de greutățile inevitabile, de erori sau ezitări, extinderea impetuoasă a acestor cercetări lasă să se întrevadă una din tendințele caracteristice ale dezvoltării contemporane a științelor sociale.

Mihail CERNEA

Lumea în cărți și reviste

SILVIU BRUCAN
„Strategia atlantică și politica nucleară" *)

Apărută de cîteva zile, lucrarea lui Silviu Brucan își propune să prezinte cititorului cîteva din problemele cele mai importante privitoare la strategia și politica Pactului nord-atlantic. Discutate pe larg în paginile presei internaționale în ultimii ani, aceste chestiuni au devenit de mare actualitate în lunile din urmă datorită agravării continue a contradicțiilor dintre puterile occidentale în cursul negocierilor privind crearea forțelor nucleare multilaterale ale N.A.T.O.

În lucrare se face o analiză a contradicțiilor economice, politice și militare care se manifestă în lumea capitalistă. Autorul trece în revistă evoluția concepțiilor strategice occidentale în anii postbelici și ajunge la prezentarea problemelor actuale încă în curs de dezbatere între politicienii și strategii atlantici. Arătînd că în primii ani postbelici strategia N.A.T.O. a fost elaborată pe baza deținerii monopolului nuclear de către S.U.A., autorul analizează modul în care s-a ajuns la revizuirea concepțiilor strategice occidentale în urma schimbării raportului de forțe pe plan mondial în favoarea socialismului.

În zilele noastre, diverșii membri ai N.A.T.O. încearcă să impună elaborarea unei strategii atlantice care să țină seama în primul rînd de propriile lor interese.

Dar, conflictul interoccidental nu are numai implicații militare. Contradicțiile din N.A.T.O. sînt indisolubil legate de cele privind „integrarea" economică a statelor din C.E.E., de cele relative la negocierile prilejuite de „runda Kennedy". Studiul lui Silviu Brucan înlesnește înțelegerea mai aprofundată a problemelor divergente dintre statele occidentale — și care continuă să figureze pe agenda diplomatică a acestora.

*) Editura politică, 1964.

NICOLAE MINEI
„Asaltul barierei de culoare" *)

Lucrarea înfățișează cititorului filmul unor evenimente care au început cu sute de ani în urmă, o dată cu sosirea primelor transporturi de negri pe continentul american. Urmărind cu atenție destinul lor și al generațiilor ulterioare, autorul analizează felul în care s-a conturat problema „barierei de culoare", ca rezultat al unor condiții economice și social-politice specifice diferitelor etape istorice. Generate de interesele economice ale claselor dominante, sclavagismul și apoi segregația rasială au constituit timp de trei secole și jumătate problema social-politică cea mai spinoasă a Statelor Unite.

Folosind surse istorice, lucrări de sociologie din perioadele respective, știri din ziarele vremii și documente statistice, Nicolae Minei reconstituie cu fidelitate sinusoida care a exprimat de-a lungul anilor amărăciunile, speranțele și curajul milioanelor de negri. Arătînd că istoria luptei pentru eliberarea din sclavie a început o dată cu înființarea ei, autorul evocă figuri ale unor luptători de culoare și izbutește să transpună în litera cărții dramatismul deseori zguduitor al acțiunilor unei populații care cu nenumărate suferințe și sacrificii și-a propus să ducă „asaltul" pînă la capăt.

Anul acesta, la 19 iunie, Senatul american a votat proiectul de lege privitor la acordarea drepturilor cetățenești. A fost o victorie repurtată atît de negrii cît și de cercurile progresiste din S.U.A. Lucrarea „Asaltul barierei de culoare" conchide: „Cei care luptă pentru înlăturarea oricăror bariere de culoare nu își fac iluzii. Ei știu că lozinca ACUM-AICI nu înseamnă și nu poate însemna soluționarea instantanee a tuturor consecințelor discriminării rasiale. ACUM-AICI trebuie să înceteze discriminarea și să înceapă lichidarea urmărilor ei. Datorită luptei unite a negrilor și albilor, acest început a fost făcut".

*) Editura tineretului, 1964.

DUPĂ SESIUNEA N.A.T.O.

DER SPIEGEL
HAMBURG

ANTIPATIZATA FORȚĂ NUCLEARĂ MULTILATERALĂ

DACĂ partidele din R.F.G. ar fi învățat să ducă o politică în interesul Germaniei, Bonnul nu ar avea în față dezastruoasa problemă a flotei atomice bilaterale, tripartite sau multilaterale, despre care astăzi nu se mai știe cine a dorit-o întîi și de ce.

Se pare că S.U.A. susțin proiectul deoarece ar dori să prevină ambițiile atomice ale vest-germanilor, să le stăvilească și să le despartă de cele ale francezilor.

În ce-i privește pe vest-germani, se pare că ei nu știu dacă împing sau sînt împinși. Dat fiind însă că este vorba despre o formulă militară, ei participă la acest proiect magic mînați de fascinația pe care o exercită dintotdeauna asupra lor asemenea formule.

Francezii presupun, pe bună dreptate, că planul este menit să anihileze ispita pe care bomba atomică franceză o exercită asupra nucleului autoritar și militant al Partidului creștin-democrat și Uniunii creștin-sociale. Ei presimt, în mod justificat, mașinațiuni antifranceze.

În spatele afirmației americane că, prin F.N.M., germanii vor putea fi ținuți departe de trăgaciul atomic, sovieticii întrevăd o treaptă preliminară spre participarea efectivă a acestora la dreptul de a folosi armele nucleare. Dacă sensul F.N.M., argumentează ei, ar fi de a-i ține pe vest-germani departe de armele atomice, nu este de înțeles de ce Bonnul nu se dă înapoi nici de la eforturi și nici de la cheltuieli pentru realizarea proiectului.

Dacă francezii, englezii și sovieticii, dacă vecinii polonezi și cehi, se pronunță împotriva unui proiect militar care promite R.F.G. în orice caz mult mai multe încurcături decît posibilități de a-și exercita influența, nu ar fi oare bine ca vest-germanii să aștepte pînă ce S.U.A. își vor spune — dacă își vor spune — cuvîntul decisiv? Nu ar fi oare cazul ca vest-germanii să se ferească cel puțin de a se înghesui pentru a ajunge la vasele respective și la necesitatea de a da bani?

Așa ar fi rațional. Nu este însă posibil să duci timp de 15 ani o politică a iluziilor, străină de realități, și să reușești apoi subit, peste noapte, să apreciezi realist stările de fapt. Aproape toate impulsurile greșite și nesincere care au stat la baza politicii lui Adenauer își găsesc întruchipare în proiectul F.N.M.

Axioma nr. 1 a politicii Bonnului a fost întotdeauna că o politică împotriva căreia se pronunță U.R.S.S. este bună chiar numai datorită acestui fapt, și trebuie deci continuată. U.R.S.S. este împotriva F.N.M., deci, hai să acționăm în favoarea acestei flote himerice!

Axioma nr. 2 este că un tratat prin care doi parteneri combină obiective și concepții contradictorii nu trebuie discutat pînă la capăt, ci trebuie încheiat cu ochii închiși — vezi tratatul comunității defensive europene și tratatul vest-germano—francez — deoarece dumnezeu sau Hegel vor avea grijă să se ajungă la o bună înțelegere. Americanii doresc F.N.M. pentru a nu permite vest-germanilor să se apropie de bombă, vest-germanii doresc să se apropie totuși de bombă, iată deci suficiente motive pentru a scoate stiloul și a semna.

Axioma nr. 3 spune că forța militară și perfecțiunea militară sînt garanțiile unei politici bune. Este adevărat că, în decursul celor două războaie mondiale s-a dovedit că credința oarbă în armată i-a condus pe germani la cele mai înfricoșătoare înfrîngeri; există însă destui cai de circ care pornesc în trap deși orchestra nu cîntă încă, ci își acordează doar instrumentele.

Axioma nr. 4 sună că R.F.G. trebuie să fie egală în drepturi, că nu trebuie să aibă rolul infanteriei în slujba puterilor atomice etc. etc. O asemenea egalitate în drepturi nu poate exista. O țară atît de temeinic înfrîntă și scindată, din care o parte are pretenții teritoriale față de vecini cu care nu are o frontieră comună, nu are motive întemeiate de a cere bomba atomică sub pretextul „egalității în drepturi".

Trebuie deci să se creeze neapărat un simulacru de egalitate în drepturi: F.N.M. Numai că sovieticii nu vor putea fi de acord. Tancurile de carton ale Reichswehrului nu au avut oare foarte curînd șenile de fier? Neîncrederea pe care F.N.M. o declanșează în țările răsăritene nu este în raport cu sporul de putere, influență și prestigiu al R.F.G. Dimpotrivă. Există o contradicție directă între F.N.M. și misiunile comerciale din țările răsăritene.

Axioma nr. 5, de dată ceva mai recentă decît celelalte, este următoarea: în anglo-saxoni nu mai poți avea încredere, deoarece în caz de război ei vor să mai cugete cîteva minute asupra cataclismului mondial; de aceea este necesar să se creeze un instrument care să satisfacă cel puțin verbal dorința de a pieri a vest-germanilor și perfecționismul militar teutonic: F.N.M. = să pieri cu entuziasm.

În cazul cînd F.N.M. va fi realizată fără a se ține seama de rezervele Angliei, ea va duce din nou într-o direcție greșită: spre o îndepărtare de îmbunătățirea treptată, pas cu pas, a atmosferei din Europa centrală.

Este necesar să demascăm basmul că R.F.G. ar fi avangarda unificării Europei. Ea stă în calea unificării Europei la fel ca de Gaulle, deși în alt mod, într-un mod opus. În timp ce de Gaulle ia în considerare cel puțin o definiție pentru Europa centrală, Bonnul se opune să definească Europa, deoarece în acest caz el ar trebui să definească inevitabil și Germania. Nimeni să nu-și imagineze că Europa poate fi formată atîta timp cît partidele vest-germane revendică teritorii străine.

Rudolf AUGSTEIN

The New York Times.

CE A OBȚINUT FRANȚA

ÎNCORDAREA dintre Paris și Washington a scăzut, dar încordarea dintre Paris și Bonn a crescut.

De Gaulle a reușit să reducă opoziția americană față de independența nucleară franceză, zdrobind în același timp efortul R.F.G. de a se afirma din punct de vedere economic. Calitatea deosebită a lui de Gaulle constă în capacitatea sa de a exploata inevitabilul. Era inevitabil ca Piața comună să sprijine cererea franceză de reducere a prețului la cereale. Ea convenea tuturor membrilor — exceptînd R.F.G. — și se bucura de sprijinul S.U.A. Franța a ales această problemă pentru a adopta o poziție imuabilă — și a cîștigat.

Tot astfel era inevitabil ca Washingtonul să nu reușească să impună N.A.T.O. concepția lui rigidă a unei forțe nucleare multilaterale (F.N.M.). Din diferite motive, prea mulți aliați dezaprobau planul nostru. Anglia este împotriva lui, iar Italia nu va face mai mult decît Anglia. Belgia, Danemarca și Norvegia nutresc suspiciuni față de proiect. Franța este dușmana lui declarată. Numai Germania occidentală îl sprijinea pe deplin. După ce l-a subminat pe Erhard într-un alt domeniu, de Gaulle a slăbit astfel poziția lui Erhard și în acest domeniu.

Președintele Johnson a arătat acum în mod clar că nu intenționează să impună o soluție „made in America" cu privire la armele nucleare. Aceasta era tot ceea ce dorea de Gaulle. Pentagonul amator de bombe megatonice și fanaticii de la Departamentul de Stat care, din motive diferite, făcuseră reclamă F.N.M. ca fiind singura soluție, au pierdut teren.

Pentagonul recunoaște acum, pare-se, că forța atomică în miniatură a Franței are valoare politică și „capacitate de tragere" strategică. Datorită acceptării de către președintele Johnson a realităților diplomatice și dorinței lui de a realiza o înțelegere internațională, a apărut un mod nou de abordare.

Pînă în prezent noi nu am împărtășit Franței unele informații esențiale. Nu am căutat să coordonăm desemnarea obiectivelor în cadrul planurilor pentru războiul la care toată lumea presupune că nu se va ajunge niciodată. Acum s-a ajuns la hotărîrea de a împărtăși informațiile și de a coordona desemnarea obiectivelor posibile.

Două lucruri par clare. Parisul și-a reafirmat ascendentul pe continent — pe seama Bonnului. Și, o dată cu reducerea încordării, există șanse mai bune de a găsi un compromis oarecare între părerile americane și franceze divergente.

C. L. SULZBERGER

ПРАВДА

MOSCOVA

FRANȚA SE GÎNDEȘTE LA SECURITATEA SA

ÎN ACESTE zile sumbre de iarnă Franța scrutează problemele securității sale. Comentînd sesiunea N.A.T.O. încheiată recent la Paris, ziarele pariziene scriu că blocul militar atlantic, care timp de mulți ani era prezentat ca un scut de nădejde al Franței, în realitate nu servește deloc intereselor ei naționale. Pe de altă parte, sesiunea a dezvăluit întreaga profunzime a contradicțiilor franco — vest-germane. Unificarea politică a Europei dorită de Franța rămîne încă o perspectivă nebuloasă, în timp ce „sfîrșitul sesiunii N.A.T.O. este marcat prin crearea unui directorat nuclear fără Franța", după cum constată ziarul *L' Aurore*.

Ce-i de făcut? Francezii caută răspunsul la această întrebare, inițiind discuții foarte aprinse. Mitinguri, demonstrații, dezbateri în Adunarea Națională și în Senat, articole ale comentatorilor și cuvîntări ale oamenilor politici sînt consacrate aceleiași teme: securitatea Franței. În aceste discuții se ciocnesc păreri diferite, de multe ori de-a dreptul opuse: unii caută securitatea exact acolo unde alții văd pericolul, și invers. Un singur lucru este limpede — sistemul vechi al alianțelor politice șablon și al obligațiilor similare este în criză; viața impune reexaminarea și reaprecierea multor noțiuni.

Perspectiva înarmării Germaniei occidentale cu arma nucleară, fie chiar într-o formă indirectă, îi preocupă profund pe francezi care își dau seama foarte bine că R.F.G. are — sau va primi în curînd — și avioane capabile să transporte la țintă bombele nucleare, și rachete Pershing, și purtătoare de mine înzestrate cu arma nucleară. În ochii francezilor, toate acestea apar mult mai pregnant decît armele pe care țara lor le fabrică, cu prețul unor cheltuieli uriașe, pentru „forța sa de șoc".

Cum poate fi menținută securitatea Franței în fața acestei realități alarmante? Faptele arată că nu poate fi găsită o soluție în cadrul schemelor belicoase ale experților N.A.T.O. În *Le Monde*, Jean Planchet scrie: „Oricît de largi ar fi dezbaterile asupra legii militare, ele nu satisfac opinia publică. Nimeni nu s-a ridicat ca să apere proiectul vest-germano—american, al forței nucleare multilaterale, dar în același timp nimeni nu a stabilit cu exactitatea necesară în ce ar putea să stea adevărata apărare europeană".

Putem pune o întrebare directă: apărare împotriva cui?

În prezent, la Paris, nimeni nu mai crede în basmul învechit că Franța ar fi amenințată de un atac din partea Uniunii Sovietice. Nu cumva francezii trebuie să scoată castanele din foc pentru revanșarzii vest-germani? Doar se știe că adevăratul focar de pericol militar se află tocmai în Germania occidentală, „în acea regiune sensibilă unde s-a hotărît dintotdeauna problema războiului și păcii", după cum scrie René Dabernet în *L' Express*.

Faptul a fost confirmat de un alt articol apărut în *Le Monde*, semnat de Jacques Nobecourt. Articolul este intitulat „Dificultățile franco-germane nu reprezintă un simplu fruct al imaginației". După părerea sa, chiar termenul „dificultățile franco-germane" prezent în paginile presei franceze, reflectă numai în mică măsură esența cu adevărat dramatică a lucrurilor.

Acestea sînt părerile care au înlocuit comentariile la „reconcilierea veșnică" și „citadela de neclintit" a colaborării franco—vest-germane, despre care scriau ziarele pariziene acum doi ani.

Ce se întîmplă, deci?

Franța își dă seama că Pactul atlantic corespunde într-o măsură tot mai mică intereselor sale. Mai mult decît atît, dacă în cadrul său sau în afara sa vor fi create „forțele nucleare multilaterale" cu participarea R.F.G., acest bloc poate deveni pentru ea chiar periculos.

Franța se convinge că speranțele în așa-numita „axă Paris-Bonn", ca o bază posibilă a independenței unui sistem economic și militar strategic vest-european, sînt pe cale de dispariție.

Franța începe să-și dea seama în sfîrșit că „forța independentă nucleară de șoc", creată de ea cu prețul unor mari sacrificii materiale, nu este în stare să asigure în lumea actuală o securitate reală.

Ce-i de făcut? Din discuțiile care au loc în paginile presei și care pun un diagnostic politic just, reiese că nu există încă putința de a elimina răul, în mod real și eficient. Unii cer o întoarcere la vechea schemă „atlantică". Alții se gîndesc cum ar putea fi reparată „axa Paris-Bonn". În sfîrșit, alții ar dori să învie antanta franco-engleză de mult decedată.

Să remarcăm însă, că, în ciuda acestor aprecieri diferite, numeroși francezi încep treptat să ajungă la concluzia simplă că securitatea reală în Europa poate și trebuie să fie asigurată nu prin *opunerea* unei părți a continentului celeilalte, ci printr-o preîntîmpinare colectivă a agresiunii, folosind forța *tuturor* europenilor (firește, inclusiv a germanilor care trăiesc în cele două state germane), a tuturor țărilor europene, după cum se spune la Paris, „de la Atlantic, la Ural".

Există oare asemenea posibilități? Fără îndoială, ele există, deși drumul pentru înfăptuirea lor este dificil și complicat. Mai devreme sau mai tîrziu, viața îi va obliga pe toți cei care sînt cu adevărat interesați în menținerea securității europene să renunțe la scheme învechite și nejustificate, și să caute căi cu adevărat noi, corespunzătoare spiritului vremii. Calea spre aceste soluții va fi găsită nu alergînd după un „echilibru al fricii", care de fapt înseamnă instabilitate permanentă, ci urmărind preocuparea de a crea o atmosferă de încredere în relațiile internaționale.

Iurii JUKOV

COMBAT
LE JOURNAL DE PARIS

PARIS

PRĂPASTIA

DIN COMUNICATUL sesiunii N.A.T.O. trebuie reținut nu atît ce se spune, cît ceea ce nu se spune.

Într-adevăr, ceea ce se arată în mod explicit în comunicat nu prezintă decît un interes secundar. De pildă moțiunea privitoare la necesitatea reunificării Germaniei pe baza dreptului poporului german la autodeterminare figurează în toate comunicatele publicate la încheierea sesiunilor N.A.T.O. Este aproape un rit. Tot astfel, moțiunea privitoare la necesitatea continuării discuțiilor cu privire la armele nucleare este o capodoperă de imprecizie, care nu exprimă nici măcar o dorință clară de conciliere.

În schimb, trebuie reținută, pe lîngă laconismul comunicatului, și lipsa de precizie care îl caracterizează, tăcerea lui în privința problemei vitale care a devenit piatra de încercare a alianței atlantice: problema apărării.

Fără îndoială, în cursul actualei sesiuni problema apărării occidentale a fost evocată mai puțin complet și mai puțin rodnic în jurul mesei la care erau întruniți delegații, decît în cursul întrevederilor particulare la nivelul cel mai înalt. Totuși, faptul că în comunicatul final nu se menționează deloc această problemă capitală ilustrează destul de bine divergențele provocate de ea. Dar cine s-ar putea mira?

Tăcerea aceasta oglindește criza gravă care afectează alianța; ea dovedește nu numai că întrunirea de la Paris nu a dus la nici un progres, dar și că șansele unei soluții sau unui aranjament s-au îndepărtat.

Partenerii cei mai opuși, S.U.A. și Franța, au adoptat fiecare de partea sa o poziție de neclintit. Fără îndoială, ici și colo se va încerca să se creeze condițiile unui compromis, știind că fără compromis criza este iremediabilă. Dar încăpățînarea Palatului Elysée și a Casei Albe este atît de mare încît o soluție de mijloc nu are nici o șansă de reușită.

În aceste condiții sîntem reduși la pasivitate. Dacă recunoaștem că este imposibil să se ia în considerare capitularea celor două părți, ajungem la concluzia că numai uzura uneia dintre ele poate duce la o soluție a crizei.

Pentru Franța este greu, chiar imposibil să precipite uzura politicii americane: Palatul Elysée nu are mijloacele necesare. În schimb, S.U.A. dispun de un anumit număr de mijloace, politice sau economice, în măsură să accelereze dificultățile interne ale Franței.

Trebuie să regretăm că soluția crizei nu poate fi găsită decît cu prețul unor asemenea metode.

Trybuna Ludu

CORTINA ATOMICĂ

OAMENII din Europa occidentală sînt convinşi că „nu există pe continent un pericol militar din partea Uniunii Sovietice; de asemenea, se miră de ce noi (americanii) ne preocupăm atît de insistent ca acolo să se afle cît mai multe arme şi să existe o unitate politică mai strînsă".

Aşa a fost caracterizată starea de spirit din Europa occidentală de către publicistul american James Reston de la *New York Times*. Dar Reston — după cum se vede — nu a luat în consideraţie faptul că există şi alte categorii de europeni. Aceia pe care nimic nu-i nelinişteşte mai mult decît faptul că în Europa occidentală se întăreşte convingerea posibilităţii coexistenţei paşnice cu lumea socialistă.

Imediat după apariţia articolului lui James Reston a apărut planul inspectorului general al Bundeswehrului, generalul Trettner, de a se crea de-a lungul întregii graniţe care desparte în Europa lumea capitalistă de lumea socialistă un cordon de mine atomice. Acest plan a produs o mare agitaţie pe plan mondial. Ea s-a amplificat cînd s-a aflat că Statele Unite au şi transportat în Republica Federală Germană instalaţiile nucleare corespunzătoare.

Nu există în prezent în lume o grijă mai mare decît aceea de a salva omenirea de imensa forţă distrugătoare a armei nucleare. Dar politicienii şi extremiştii vest-germani trăiesc în sfera altor idei. Singurul lucru care îi neliniştește este faptul că, în cazul unui conflict, arma atomică ar putea să nu fie folosită, sau ar putea să nu fie folosită imediat.

Planul actual de creare a cordonului de mine atomice merge totuşi mult mai departe decît toate soluţiile cunoscute pînă acum. În primul rînd pentru faptul că minele atomice răspîndite pe o întindere de sute de kilometri pot constitui punctul de plecare pentru cele mai sălbatice şi cele mai inventive provocări. Cine şi în ce fel va fi în stare să controleze aceste eventuale provocări?

Crearea unui zid nuclear în Europa ar fi o primejdie nu numai din punct de vedere militar, dar şi din punct de vedere politic.

Ar fi o mărturie că politicienii vest-germani şi acei politicieni americani care-i sprijină nu vor să audă de normalizarea situaţiei din această regiune.

Guvernul R.D.G. cere continuu normalizarea relaţiilor dintre cele două state germane. Guvernul polonez cere transformarea Europei centrale într-o zonă denuclearizată, precum şi îngheţarea înarmărilor nucleare. Ministrul Rapacki a vorbit recent despre necesitatea convocării unei conferinţe pentru discutarea problemelor securităţii continentului nostru. În acelaşi timp anumite cercuri politice de la Bonn şi din afara Bonnului se pronunţă pentru o politică a „faptului împlinit" în această parte a lumii, pentru creşterea importantă a rezervelor de arme nucleare în Europa occidentală şi intensificarea provocărilor într-o regiune în care şi aşa sînt aglomerate prea multe materiale explozive.

Planul Trettner tinde spre încordarea situaţiei în Europa. Nu ne trebuie o cortină atomică.

I. K.

Interviu cu Paul-Henri Spaak

Întrebare: Aţi declarat recent că Belgia nu va participa la F.N.M. Puteţi să ne comunicaţi motivele poziţiei belgiene?

Răspuns: Propunerea americană pornea de la premise logice. Propunînd crearea F.N.M., americanii sperau să reglementeze în cadrul alianţei atlantice problema relaţiilor cu Franţa şi cu R.F.G. Dar în cursul realizării proiectului, mai precis în cursul studierii sale, a reieşit că acest plan este legat de mari dificultăţi de ordin mai curînd politic decît tehnic. Practic, în momentul de faţă nimeni de fapt nu ştie dacă F.N.M. va exista vreodată sau nu. În ce priveşte Belgia, noi am spus de la început că vom participa la discuţiile cu caracter tehnic pentru a ne da seama despre ce este vorba, dar n-am putea participa la realizarea propriu-zisă a proiectului. Există multe motive pentru aceasta. Pe de o parte, unei ţări ca Belgia îi vine greu să suporte şi povara înarmărilor obişnuite, pentru a nu mai vorbi de înarmările nucleare. În sfîrşit, trebuie să recunoaştem că una din cauze constă în faptul că o mare parte a opiniei publice belgiene se opune înarmării nucleare a Belgiei.

Întrebare: Nu credeţi oare că participarea la F.N.M. a unor ţări care cer în mod făţiş modificarea sistemului de control nuclear — ne referim la R.F.G. — prezintă un pericol nu numai pentru cei care ar urma să facă parte din F.N.M., dar chiar şi pentru toţi membrii Pactului atlantic?

Răspuns: Ştiu foarte bine că aceasta este ceea ce reproşează ţările comuniste forţei nucleare multilaterale; este vorba de un reproş care trebuie privit cu multă seriozitate. Proiectul F.N.M., aşa cum îl cunosc eu, deşi prevede participarea Germaniei occidentale, nu are în vedere dreptul ei de a dispune în mod individual de vreo parte a acestei forţe nucleare. Asta ar micşora cred pericolul, dar, cred de asemenea că temerile ţărilor din Europa răsăriteană există în orice caz şi că ele constituie unul din argumentele de care trebuie ţinut seama.

Întrebare: Nu consideraţi oare că proiectul F.N.M. este incompatibil cu eforturile îndreptate spre nerăspîndirea armei atomice?

Răspuns: După cum am mai spus, cred că una din cauzele propunerii americane a fost dorinţa de a evita răspîndirea armei nucleare. Recunosc însă că ar trebui să depunem multe eforturi pentru a explica această problemă ţărilor din Europa răsăriteană. Niciodată şi nimeni nu va putea schimba convingerile lor în această privinţă. Aceasta creează o obiecţie politică serioasă.

Întrebare: În legătură cu ceea ce se vorbeşte acum în problema F.N.M. nu consideraţi că iniţiativa poloneză, cunoscută în Occident sub denumirea de „Planul Gomulka", indică o cale justă?

Răspuns: Sînt departe de a avea o atitudine ostilă faţă de ideile exprimate de dl Gomulka şi de dl Rapacki. Cred că în prezent s-ar putea face ceva în această privinţă. Cred că trebuie studiată dacă nu problema unei dezarmări nucleare totale, cel puţin problema controlului şi limitării înarmărilor nucleare. Guvernul belgian a răspuns în mod obiectiv şi mai curînd cu simpatie la propunerea guvernului polonez.

(Din ziarul polonez **Politika**)

REFLECTOR

Creierul electronic a obosit

Maşinile electronice nu concurează în mod absolut creierul omenesc. După un anumit timp ele obosesc, ca orice intelectual. Dovadă, creierul electronic I.B.M. de la Universitatea din Yale — Statele Unite — care după o muncă grea, încordată, de 24 ore pe zi, timp de trei ani, a început să dea semne de depresiune. Graţie unui control omenesc, i-au putut fi descoperite greşelile. Apoi a fost „pensionat" şi înlocuit.

Stop pentru vînat

În fiecare an 1 200 de elani şi alte animale sînt omorîte pe şoselele Suediei. Pentru a preveni acest flagel, pe reţeaua rutieră au fost instalate 5 000 de oglinzi metalice care reflectă lumina farurilor de la maşini şi joacă rolul de semnal „stop" pentru vînat, mai ales pentru elani şi cerbi. Acest sistem funcţionează deja şi în Olanda.

Războiul manechinelor

O comentatoare vest-germană îşi punea zilele trecute întrebarea: era oare cazul să intervină Adenauer?

Neînţelegerea franco-vest-germană care a determinat această sugestie are loc pe terenul marilor case de modă pariziene. Este vorba de serioasa concurenţă pe care manechinele vest-germane o fac celor franceze. Se pare că a ajuns la modă frumuseţea nordică. La o casă de mode din Paris, de pildă, din zece manechine opt sînt străine şi în special vest-germane. În presa pariziană au apărut articole sub titluri ca: „Disputa manechinelor", „Afară cu nemţoaicele" etc. Unul dintre motivele care au determinat situaţia de faţă: cele mai frumoase manechine franceze au emigrât în S.U.A., unde sînt mult mai bine plătite. Cauza esenţială a disputei este însă alta. Manechinele străine vin în Franţa ca turiste; nu plătesc impozite, căci se angajează pe termen scurt, şi nici patronii lor nu plătesc asigurări. Se exercită, astfel, o presiune asupra salariilor. „Surîs contra surîs", deviza noii concurenţe, a cuprins ambele tabere deopotrivă. Doleanţele franţuzoaicelor, de altfel în legitimă apărare, au fost exprimate în felul acesta de una din ele: „Trăim în epoca Pieţei comune. Nu avem nimic împotriva schimbului de manechine între ţările Pieţei comune. Vrem numai ca acesta să fie echilibrat şi corect. Vrem un echilibru al condiţiilor de lucru". Pentru a face faţă asaltului manechinelor vest-germane, manechinele franceze s-au organizat într-un sindicat.

Colectă în Norvegia

În Norvegia a început o campanie pentru ajutorarea victimelor persecuţiilor

rasiale din Africa de Sud. La inaugurarea colectelor a participat dr. Martin Luther King şi soţia sa, Coretta.

PREOCUPĂRI AMERICANE

The New York Times.

FRONTUL INTERN

PREȘEDINTELE Johnson pare să acționeze în baza noului său mandat prezidențial așa cum acționa în vechea sa funcție de lider al majorității din Senat: cu multă prudență.

În cele șase săptămîni care au trecut de la alegerea sa, a fost extrem de activ dar nu a efectuat schimbări importante în ce privește politica sau personalul.

A reexaminat politica americană în zona Atlanticului și în Vietnamul de sud și a hotărît, pare-se, în ambele domenii, să lase lucrurile așa cum sînt. Alegătorii i-au acordat un lung răgaz și el îl va folosi.

Aceasta îi irită pe cei care consideră că un nou mandat trebuie să înceapă printr-un atac rapid, ca un meci de fotbal, dar este modul obișnuit de a proceda al lui Johnson. Dacă putea evita acest lucru, el nu se lua niciodată la harță cu membrii noi ai Senatului și nu-i silea să ia hotăriri bruște asupra unor probleme nepopulare în statele lor. Începea rareori o bătălie, dacă nu era suficient de sigur de victorie.

Astfel, caracteristica sa este prudența. Înainte de a acționa, el se grăbește să verifice totul cu ajutorul unei armate de consilieri, plătiți și neplătiți, oficiali și neoficiali, și așa procedează în prezent pentru a determina atît orientarea sa în cursul noului mandat, cît și cine anume vor fi colaboratorii săi.

Fără îndoială, se va sublinia că nu poate conduce Casa Albă așa cum a condus Senatul, dar în actualele împrejurări sînt multe de spus în favoarea prudenței. Oricît ar fi fost de dur sau de îndrăzneț, el nu ar fi reușit să-i determine pe britanici, ca să nu mai vorbim de francezi, să accepte vasele americane cu echipaje internaționale în Atlantic.

De asemenea, este clar că nu a dorit să riște să scindeze alianța, să nemulțumească noul guvern sovietic și să înfrunte China și toate astea înainte de sărbători. Dacă ar fi încercat s-o facă, însuși senatorul Goldwater ar fi putut să-l acuze că acționează nesăbuit.

Așa cum stau însă lucrurile, chiar și unii dintre războinicii din tabăra lui Johnson sînt dezamăgiți. Unii dintre ei doreau ca el să împingă lucrurile pînă la capăt în Pactul atlantic și să riște un război cu un sfert din omenire la frontiera cu China. Dar Johnson a refuzat, și cine poate spune că nu a avut dreptate? Există foarte puține dovezi că momentul de față ar fi potrivit pentru inițiative eroice în politica externă. În viitorul previzibil avem probabil mai mult de pierdut decît de cîștigat, dacă ne-am dezlănțui împotriva aliaților din N.A.T.O. sau împotriva Vietnamului de nord.

În aceasta și constă dificultatea problemelor externe: ele sînt externe și, deci, nu se conformează totdeauna capriciilor noastre. În plus, actualul impas poate prezenta unele avantaje.

Pentru prima oară în decurs de o generație, un președinte al S.U.A. ales recent are posibilitatea de a se concentra ceva mai mult asupra problemelor neglijate de pe frontul intern și din emisferă.

De la război încoace, guvernele S.U.A. au consacrat majoritatea timpului, energiei și banilor săi unor probleme externe, dintre care multe sînt însă în prezent mai puțin grave decît în urmă cu un deceniu sau chiar în urmă cu cîțiva ani.

Între timp, populația S.U.A. a sporit cu peste 50 milioane de oameni începînd din 1945, și a avut loc o revoluție științifică: ea complică sarcina pregătirii și folosirii celor 50 milioane de oameni.

În prezent cea mai importantă forță cu echipaje mixte din lume este America, dar ea nu-și mai încape în piele. Îi lipsesc locuințele, școlile, spitalele, medicii, profesorii, mijloacele de transport și timpul necesar pentru a lua măsuri în această privință.

America are suficiente probleme care fac să se înfrunte generațiile, regiunile, orașele cu fermele, sau care ne opun pe vecinii de dincolo de Rio Grande, pentru a absorbi energiile lui Lyndon Johnson timp de patru ani, sau dacă o va dori, ceea ce este posibil, timp de opt ani.

Johnson este maestru în alegerea momentului, și de aceea în prezent nu se grăbește. El verifică idei, pune întrebări, controlează și cercetează comparînd părerea unui om cu a altuia, înainte de a hotărî încotro să se îndrepte.

Dușmanii săi spun că asta se numește nesiguranță; prietenii o numesc prudență și intuiție, dar în orice caz, acesta este modul în care a procedat el totdeauna în trecut.

James RESTON

Johnson se bizuie pe timp

În urmă cu cîteva zile, Lyndon Johnson a convocat cîțiva ziariști americani cu care este prieten pentru a le vorbi despre el însuși, despre părerile sale asupra viitorului, despre modul în care intenționează să facă uz de puterile sale. Și Kennedy recurgea de obicei în ajunul sărbătorilor la acest procedeu, iar Franklin Roosevelt îl folosise și el (lui Johnson îi place să-l ia drept model și sursă de inspirație).

Această ședință confidențială a avut ca rezultat un anumit număr de articole publicate simultan în principalele ziare din S.U.A. Conținutul lor era ciudat de asemănător: fără a fi vreodată citat în mod direct, președintele era descris drept un om răbdător și moderat, conștient de marea sa putere dar și de pericolul la care s-ar expune dacă ar face uz de ea sau dacă s-ar lansa în acțiuni politice necugetate.

Johnson, care are vechi relații de prietenie personală cu invitații săi, dorea să-i facă să-și dea seama că problemele diplomatice și umane nu se rezolvă de la o zi la alta; nu există dispută, nu există criză care să nu poată fi reglementată printr-o discuție rezonabilă, cu condiția ca fiecare să dea dovadă de bunăvoință.

Și apoi, Johnson dispune de timp, de mult timp — el se află la Casa Albă pînă în 1968, poate chiar pînă în 1972... Există motive întemeiate să se creadă că „era Johnson" va fi urmată de o altă administrație democrată; deci nu există nici o urgență ca Johnson să se arunce cu ochii închiși în aventuri, în Vietnamul de sud de pildă, sau în reorganizarea inoportună a alianței atlantice.

De altfel nu trebuie uitat că în fața lui Johnson se deschide o vastă sferă de activitate în America însăși: lupta împotriva sărăciei, îmbunătățirea învățămîntului și a situației sociale.

După cum vedem, nu este vorba de un program, ci mai degrabă de o atitudine în fața realităților.

NICOLAS CHATELAIN
(Din Le Figaro)

New York Herald Tribune

SALTUL CARE SE APROPIE

DUPĂ CUM se afirmă, președintele S.U.A. speră să mențină unitatea majorității ample și diverse care l-a ales. Unii din prietenii săi au clătinat din cap și au afirmat că este un lucru imposibil. Aceasta ar însemna renegarea angajamentelor președintelui de a duce război împotriva sărăciei, ignoranței și discriminării rasiale. Acești critici prietenoși afirmă că, pentru a avea succes, programul președintelui trebuie să îndepărteze pe un mare număr dintre adepții săi conservatori. Dacă, pe de altă parte, președintele nu-și îndepărtează adepții conservatori, aceasta va însemna că programul său a fost diluat pînă la a ajunge ineficient.

După părerea mea, aceasta ridică o problemă fundamentală pentru programul intern al Administrației Johnson. Problema este dacă politica unanimității, care a constituit principalul atu al lui Johnson în cursul alegerilor, este incompatibilă cu politica de reforme progresiste pe care el s-a angajat să le aplice.

Sînt de părere că nu există nici o contradicție. De fapt, aș susține că singurul mod în care reformele progresiste pot fi într-adevăr realizate și pot da roade este de a cîștiga de partea lor consensul unanim al poporului american.

Numai atunci cînd există o majoritate mare se pot aduce amendamente la Constituție, pot fi ratificate tratate și pot fi adoptate cu adevărat schimbări istorice în politica națională.

În secolul nostru, de pildă, țara a renunțat la politica izolaționistă. Coliziura nu s-a produs nici măcar după intervenția noastră în primul război mondial. Ea s-a produs cu adevărat în cursul celui de-al doilea război mondial, cînd a început să apară un consens popular în favoarea acceptării unor răspunderi pe plan mondial. Apoi această unanimitate s-a oglindit în Congres prin ratificarea cu o majoritate zdrobitoare de voturi a tratatelor internaționale în acest sens. Acest lucru este adevărat și în privința marilor salturi înregistrate în ultimii ani — tratatul cu privire la interzicerea experiențelor nucleare, legea cu privire la drepturile civile și acceptarea doctrinei fiscale moderne în cadrul legii fiscale.

Cred că, în acest sens, programele referitoare la sărăcie, învățămînt și re-

lațiile dintre rase, care sînt interdependente, vor da foarte puține rezultate dacă nu se va crea în jurul lor un consens puternic. Se apropie ziua cînd pentru opinia publică școlile, locuințele, reconstrucția urbană și ajutorarea tinerilor, bătrînilor și infirmilor vor ocupa primul loc după problemele apărării.

Problema reală în ce privește programul Administrației Johnson este dacă pregătește sau nu un asemenea salt în conștiința publică. Este cert că războiul împotriva sărăciei, ignoranței și discriminării va fi de lungă durată. El reprezintă nu sarcina unei administrații ci sarcina unei generații. Nici una din măsurile care pot fi întreprinse în momentul de față nu poate fi hotărîtoare. Esențial este să se ia măsuri energice împotriva focarelor centrale de rezistență — cum este cazul de pildă cu vechea controversă privitoare la școlile confesionale și școlile de stat, cu insuficiența veniturilor autorităților statelor și autorităților locale, cu inerția intereselor birocratice.

Pe măsură ce se va înțelege tot mai bine că progresul intern este o problemă vitală, se va ajunge de asemenea la înțelegerea faptului că ceea ce se va plăti pentru progresul intern nu reprezintă o datorie neplăcută ci, de fapt, o investiție foarte productivă. Sărăcia, ignoranța, discriminarea, boala cer de la noi toți sacrificii mult mai mari decît investițiile inițiale pentru înfrîngerea lor. Țara nu va deveni mai săracă dacă va lupta împotriva sărăciei ci, dimpotrivă, va deveni mai bogată.

Walter LIPPMANN

U.S. News & World Report

VIITORUL CANALULUI PANAMA

La începutul lunii ianuarie, la Washington vor începe noi tratative americano-panameze. Delegația Statelor Unite, condusă de ambasadorul Robert Anderson, va propune un nou tratat referitor la Canalul Panama și de asemenea un acord separat în baza căruia să se înceapă eventual construirea unui nou canal pe teritoriul panamez. Ziarele relatează că guvernul american speră să poată include ambele acorduri într-un singur tratat și să încheie tratativele în acest sens în prima jumătate a anului viitor.

SE ÎMPLINEȘTE în curînd un an de la agitațiile antiamericane și nici acum nu s-a realizat un acord cu privire la viitorul Canalului Panama. Fără un asemenea acord, în Panama s-ar putea produce noi tulburări.

În prezent S.U.A. lucrează la cîteva proiecte de înlocuire a „Marelui Șanț".

Se pare că s-a căzut de acord asupra următoarelor puncte:

— actualul tratat va fi modificat în sensul majorării sumei plătite de Statele Unite și al abrogării clauzei în baza căreia S.U.A. dețin suveranitatea „veșnică" asupra canalului și asupra zonei înguste situate de ambele lui părți;

— construirea unui nou canal, la nivelul mării, legînd Atlanticul și Pacificul, este imperios necesară și trebuie să înceapă în termen de cîțiva ani.

Nu a fost încă stabilit amplasamentul noului canal.

Teritoriul panamez pare să fie preferabil deoarece oferă drumul cel mai bun și cel mai economic la nivelul mării între cele două oceane.

Experții sînt de acord că pînă în 1980, sau mai devreme, traficul interoceanic va depăși capacitatea actualului canal. Atunci, vasele ar fi nevoite să facă coadă pentru a putea trece — cu mari pierderi bănești pentru armatori, și, în ultimă instanță, pentru consumatori.

Chiar și acum, limitele actualului canal, cu sistemul lui de ecluze avînd 1 000 de picioare lungime și 110 picioare lățime, împiedică folosirea sa de către vasele port-avion moderne ale S.U.A., de către supertancuri și de către unele vase de pasageri. Un canal fără ecluze, situat la nivelul mării — avînd o lărgime pînă la 1 000 de picioare și o adîncime de 250 de picioare — ar putea permite trecerea oricărui vas și ar fi mai lesne de administrat.

Dar pînă la construirea unui asemenea canal vor mai trece ani. Sînt necesare în prealabil tratative, studii, alegerea unui amplasament și o hotărîre cu privire la folosirea de explozive nucleare pentru tăierea noului canal.

Ca urmare, în cursul convorbirilor cu guvernul panamez S.U.A. vor încerca să asigure folosirea netulburată a actualului canal pentru următorii 5 sau 10 ani. Totodată S.U.A. se pregătesc să negocieze cu Columbia și Nicaragua, ca și cu Panama, problema eventualului amplasament al unui canal la nivelul mării. Ofertele făcute Columbiei și Republicii Nicaragua, consideră observatorii, sînt menite să convingă statul panamez că poate fi scos din joc.

După cum se afirmă, S.U.A. recunosc că pentru Panama canalul reprezintă o problemă atît de serioasă încît nici un guvern al acestei țări nu ar putea să rămînă multă vreme la putere fără să obțină din partea S.U.A. revizuirea tratatului cu privire la canal, semnat în 1903.

După părerea diplomaților, probabil că noul acord nu va merge pînă la abrogarea tratatului. După cum se afirmă, S.U.A. sînt dispuse să renunțe la clauza suveranității veșnice, întrucît canalul pare în orice caz destinat dispariției, și să majoreze suma plătită anual statului panamez.

S.U.A. se încăpățînează însă în privința a două puncte: canalul trebuie să rămînă deschis traficului comercial al tuturor țărilor, și forțele de apărare ale S.U.A. trebuie să aibă drept de trecere în orice moment, fără amestec politic.

Harta de mai jos înfățișează proiectatele trasee ale canalului la nivelul mării examinate în prezent. Evaluările în privința costului se referă la canale realizate prin metode de excavare nucleară, exceptînd cazul traseului San Blas din Panama, care este prea aproape de centre populate pentru a permite folosirea metodelor atomice.

În baza unor studii efectuate în decursul mai multor ani, Comisia S.U.A. pentru energia atomică afirmă că săparea unui canal la nivelul mării cu explozive nucleare este realizabilă și poate fi efectuată în siguranță, căderile radioactive rămînînd la „niveluri controlabile".

Dacă ar fi folosite explozii nucleare pentru a săpa o serie de cratere, ar fi necesare cam 25 de explozii atomice. Craterele ar fi legate prin metode convenționale. Timpul necesar pentru construcție este evaluat la 4—6 ani — după terminarea studiilor la fața locului și a altor lucrări preliminare.

Comisia S.U.A. pentru energia atomică a arătat Congresului că înainte de a se începe construirea canalului ar fi necesară probabil modificarea Tratatului cu privire la interzicerea experiențelor nucleare — interzicînd orice explozie care ar răspîndi căderi radioactive peste frontierele naționale. Aceasta ar implica acordul U.R.S.S. și celorlalte țări semnatare.

Piaţa comună agrară

LE NOUVEL OBSERVATEUR
PARIS

CE REPREZINTĂ ACEASTĂ VICTORIE ?

FRANŢA este principalul beneficiar al acordului asupra preţului cerealelor încheiat la Bruxelles între cele şase ţări membre ale Pieţei comune. Orzul şi grîul francez îşi vor spori preţul cu 8 pînă la 16 la sută în timp ce partenerii Franţei vor fi obligaţi să scadă preţurile la produsele lor.

Cu toate acestea acordul de la Bruxelles nu va satisface pe toată lumea :

În primul rînd vor fi nemulţumiţi planificatorii francezi : de ani de zile aceştia se străduiesc să demonstreze că Franţa trebuie să-şi reducă suprafeţele cultivate cu cereale, şi mai ales cu grîu, pentru a se consacra în schimb creşterii vitelor. Franţa este o ţară cu mari excendente de grîu şi totodată din ce în ce mai deficitară în ce priveşte carnea. Cultura cerealelor prezintă de altfel asupra tuturor celorlalte culturi agricole avantajul că nu necesită decît un volum redus de muncă. Pe lîngă aceasta ea adaugă avantajul siguranţei veniturilor, garantate de organismele de reglementare înfiinţate din 1936 încoace. Dacă la aceste două privilegii se adaugă şi faptul că o asemenea cultură este foarte rentabilă, e uşor de văzut că nu sînt şanse de a asista la o diminuare a producţiei de cereale. În consecinţă, metodele de crescătorie industrială — singurele în măsură să remedieze lipsa de carne, nu au perspective de generalizare. Mai rău încă : anumite regiuni producătoare de carne vor relua cultura de orz sau de grîu, în ciuda randamentului mediocru.

Alţi nemulţumiţi vor fi agricultorii din regiunile de pe acum defavorizate din vest şi sud-vest. Sporirea preţurilor franceze la orz şi grîu este compensată de scăderea preţurilor la porumb iar porumbul este principalul produs agricol al celor mai multe din departamentele din sud-vestul şi centrul regiunii vestice.

În sfîrşit, suprimarea subvenţiilor pentru stimularea exporturilor de ouă şi carne de pasăre, hotărîtă ca o compensare pentru olandezi, va constitui o lovitură grea pentru avicultura bretonă şi cea din sud-vest unde aproape toate fermele se ocupau de avicultură spre a-şi completa veniturile.

Cei care vor cîştiga deci de pe urma „maratonului de la Bruxelles" vor fi mai puţin „ţăranii francezi" în ansamblu cît mai ales agricultorii bogaţi din regiunea pariziană, care reuşesc să amîne astfel pentru un timp urmările neplăcute ale concentrării industriale în domeniul agricol. Fermitatea de care a dat dovadă ministrul francez al agriculturii, Pisani, în problema preţului cerealelor, îi va atrage fără îndoială pentru un timp bunăvoinţa acestor agricultori bogaţi.

LES ECHOS
PARIS

UNITATEA ECONOMICĂ NU ÎNSEAMNĂ UNITATE POLITICĂ

CALEA spre o Europă politică este deschisă, declara cancelarul Erhard, în atmosfera euforică creată după rezultatul înregistrat la Bruxelles asupra preţurilor agricole.

Este adevărat că, punîndu-se de acord asupra datelor cifrice ale unei politici agricole comune, membrii Pieţei comune au făcut o operă politică, deoarece guvernele naţionale pierd în acest fel o parte din libertatea lor de acţiune în acest domeniu.

Este adevărat, de asemenea, că agricultorii şi locul pe care-l ocupă în economia naţională au reprezentat întotdeauna o problemă esenţial politică, avînd în vedere ponderea lor electorală.

Este adevărat, în sfîrşit, că pentru a se ajunge la un rezultat, în ciuda obstacolelor de tot felul, era necesar să existe o voinţă politică comună la cel mai înalt nivel, şi că această voinţă s-a manifestat.

Aceste consideraţii nu trebuie totuşi să ne facă să uităm că Europa occidentală este încă departe nu numai de o uniune, dar chiar de o cooperare politică. Puterile vest-europene nu s-au pus de acord nici asupra oportunităţii, nici asupra formei unei asemenea uniuni : de la „Europa patriilor" pînă la „Europa federală" — este o cale tot atît de lungă ca cea de la Piaţa comună pînă la un guvern vest-european.

În realitate, unitatea economică nu este suficientă pentru a conduce la unitate politică. Istoria a arătat că marile uniuni au fost impuse de necesităţile cele mai vitale — ca de pildă de necesitatea de apărare. Or, actuala criză a N.A.T.O. dovedeşte că Europa nu se află într-un asemenea stadiu al necesităţii.

DIE WELT
HAMBURG

DUPĂ BRUXELLES

„O DATĂ ISTORICĂ" — „O victorie pentru Europa şi Franţa" — „O piatră de hotar în drumul spre Uniunea Europeană" — iată titlurile sub care presa franceză a comentat înţelegerea de la Bruxelles.

Dar lucrurile sînt apreciate într-un mod mai lucid îndeosebi în cercurile apropiate şefului statului. Sacrificiile făcute de R.F.G. în problema preţului cerealelor sînt recunoscute la Palatul Elysée, la fel ca şi greutăţile interne, pe care cancelarul Erhard a trebuit să le biruie. Dar tonul rece cu care colaboratorii lui de Gaulle au constatat că Bonnul nu a făcut altceva decît să îndeplinească în termen o obligaţie asumată este evident. Parisul este mai prudent ca oricînd în ce priveşte poliţele asupra viitorului.

Acest lucru este valabil îndeosebi în problema reluării discuţiilor pentru unificarea politică a Europei occidentale. După părerea lui de Gaulle, înţelegerea realizată la Bruxelles nu a creat premisele pentru o conferinţă vest-europeană la nivel înalt, întrucît există posibilitatea ca R.F.G. şi alţi parteneri să participe la F.N.M.

Planul vest-german de unificare a Europei occidentale s-a bucurat de o primire mai favorabilă la Paris decît proiectul italian, care lăsa în afară problema apărării comune. În schimb a fost întîmpinată cu mai multă simpatie propunerea Italiei de a limita deocamdată organele comunităţii la un secretariat european ; prin sugestia de a se crea o comisie permanentă care să aibă funcţii consultative faţă de guvernele ţărilor membre, Bonnul a mers, după părerea generalului, cu un pas prea departe în direcţia integrării.

Opinia Palatului Elysée este că e prematur să se înceapă acum convorbiri mai amănunţite asupra acestor planuri. Se spune limpede şi răspicat : o conferinţă europeană a celor şase, la care ar fi vorba probabil despre „o mică conferinţă la nivel înalt" a miniştrilor de externe, poate avea loc numai dacă se va discuta cu acest prilej şi problema apărării. Despre această problemă Franţa va discuta numai dacă partenerii vor renunţa să se angajeze în cadrul F.N.M. În practică, acest lucru înseamnă că Bonnul trebuie fie să renunţe la F.N.M., fie să abandoneze orice speranţă de unificare politică a Europei occidentale.

Din înţelegerea realizată la Bruxelles rămîne ca factor politico-economic de valoare palpabilă numai platforma comună pentru runda Kennedy. Generalul a insistat asupra pieţei agrare cu argumentul că colaborarea germano-franceză trebuie confirmată nu numai în cuvinte, ci şi prin fapte. Bonnul i-a oferit un fapt, dar de Gaulle cere deja partenerilor săi noi fapte.

Heinz BARTH

Profil

MARCO A. ROBLES

Noul președinte al Republicii Panama, Marco Aurelio Robles, a preluat în mod oficial funcția supremă la 1 octombrie a. c. Alegerile de la 10 mai, în urma cărora a fost declarat învingător, au înregistrat o participare masivă la vot, iar campania însăși, începută imediat după evenimentele din zona Canalului, de la 9 ianuarie, în ciuda participării active a 19 partide, s-a desfășurat într-o atmosferă de calm. Candidînd din partea coaliției guvernamentale, Robles a întrunit un total de 130 154 voturi, iar adversarul său mai temut, Hildebrando Nicosia, mai puțin cu 10 368.

Marco Aurelio Robles s-a născut la 8 noiembrie 1905 în orășelul Aguadulce. Tot aici și-a făcut și primele studii. Și-a început cariera politică de foarte tînăr, fiind numit mai întîi, la 24 de ani, atașat diplomatic al țării sale la Paris și Londra. Au urmat funcțiile : secretar al Tribunalului electoral, prim secretar în Ministerul Lucrărilor Publice, deputat, președinte al Comisiei naționale pentru evaluarea bunurilor imobiliare și girant al Băncii Naționale. În cabinetul predecesorului său, Roberto Chiari, a ocupat funcția de ministru al justiției.

În întreaga campanie, Robles a urmat îndeaproape linia politică a lui Chiari privind necesitatea revizuirii, de acord cu Statele Unite ale Americii, a tratatului asupra Canalului Panama. După cum este cunoscut, tratatul respectiv, încheiat în 1903, recunoaște (prin articolele 2 și 3) Statelor Unite „pe timp nelimitat folosirea, posesiunea și controlul" zonei Canalului. În urma evenimentelor din zilele de 8, 9 și 10 ianuarie a. c. cele două părți au căzut de acord asupra utilității negocierilor, dar, din cauza tergiversărilor, pînă săptămîna trecută nu se întreprinsese nimic concret.

Rostindu-și primul discurs, președintele Marco Aurelio Robles n-a putut, evident, să evite amintirea acestei probleme, crucială pentru viața țării. „Sîntem ferm hotărîți — a spus el — în ceea ce privește cererile noastre pentru un tratat mai echitabil, mai drept, mai uman".

În același discurs el a recomandat comercianților să adopte o atitudine nouă față de țară și a promis o redistribuire a bogățiilor naționale în favoarea celor mulți.

Problemele cărora trebuie să le facă față în timpul magistraturii sale sînt pe cît de numeroase, pe atît de grele : deficitul bugetar se ridică la peste 22 milioane dolari, șomajul cuprinde 20 la sută din totalul forței de muncă, în agricultură nu s-a făcut nimic pe linia îmbunătățirii vieții țăranilor fără pămînt sau cu pămînt foarte puțin. Vorbind despre președinte, ziarul uruguayan El Pais spunea : „ca mulți alți oameni ridicați prin propriile lor eforturi, Robles va prefera să ia hotărîri de unul singur. E ceea ce-l deosebește în mod fundamental de Chiari, șovăitor de multe ori, întotdeauna sfătuindu-se cu un consiliu special". R. M. Koster, în The New Republic — — înclină să creadă că noul președinte „pare mai competent să conducă decît să facă jocul compromisurilor". Pentru aceasta, Robles va avea de înfruntat o opoziție foarte puternică în cadrul Adunării Naționale, formată din 42 de membri, dintre care mai mult de o treime s-a desolidarizat de programul său guvernamental. Marco Aurelio Robles este cel de-al 15-lea președinte constituțional al Republicii Panama.

D. N.

Fișier

Secretariatul O.N.U.

Este unul dintre cele șase organe principale ale O.N.U. prevăzute de Cartă. Secretarul general, cel mai important funcționar al O.N.U., conduce vasta activitate pe care o desfășoară acesta. Secretarul general este numit pe o perioadă de 5 ani, cu posibilitatea reînnoirii mandatului de către Adunarea Generală, la recomandarea Consiliului de Securitate (prin unanimitatea de voturi a membrilor permanenți). Potrivit art. 98—99 din Cartă, secretarul general are nu numai numeroase răspunderi administrative de coordonare și organizare, ci și dreptul de a sesiza Consiliul de Securitate asupra oricărei probleme care poate reprezenta o amenințare la adresa păcii și securității internaționale.

Secretarul general prezintă Adunării Generale, la începutul fiecărei sesiuni, un raport asupra activității O.N.U. ; de asemenea, el poate prezenta rapoarte asupra modului cum evoluează anumite probleme aflate în examinarea O.N.U.

Carta subliniază că în îndeplinirea sarcinilor ce le revin, secretarul general și întregul personal al O.N.U. nu vor solicita și nu vor accepta instrucțiunile nici unui guvern sau altei autorități exterioare organizației.

Între anii 1946—1953 funcția de secretar general a fost încredințată lui Trygve Lie (Norvegia), între anii 1953—1961 lui Dag Hammarskjoeld (Suedia), iar din 1961 ea revine lui U Thant (Birmania).

Sediul principal al Secretariatului O.N.U. este la New York, iar o secție a sa își desfășoară activitatea la Geneva.

Tratatele și acordurile internaționale sînt de regulă înregistrate la Secretariatul O.N.U.

Carta Națiunilor Unite prevede că atît adjuncții secretarului general, cît și întregul personal al Secretariatului, trebuie selecționați pe baza unei echitabile repartiții geografice. Actualmente, secretarul general este ajutat în îndeplinirea funcțiilor sale privind coordonarea diferitelor organisme O.N.U. de cei 16 adjuncți ai săi. Repartizarea locurilor de adjuncți ai secretarului general are în prezent următoarea componență : S.U.A., U.R.S.S., Anglia, Franța, India, Brazilia, R. S. Cehoslovacă, Grecia, Noua Zeelandă, Nigeria. Celelalte 5 locuri revin secretarilor executivi ai celor 4 Comisii economice ale O.N.U. și Directorului oficiului european de la Geneva.

R.P. Română, împreună cu celelalte state socialiste, precum și numeroase state din Asia, Africa, America Latină, s-au pronunțat pentru îmbunătățirea funcționării aparatului O.N.U., pentru aplicarea principiilor Cartei în selecționarea personalului Secretariatului, întrucît de aceasta depinde în mare măsură capacitatea organizației de a acționa eficient pentru promovarea relațiilor de pace și colaborare internațională.

C. P.

Presa acum 50 de ani

În ziare apar mărturii ale prieteniei spontane care se leagă uneori între soldații germani și cei francezi. Ziarul Frankfurter Zeitung publică un fragment dintr-o scrisoare a unui soldat german : „Tranșeele francezilor se întind la vreo 30 de metri departe de ale noastre. De cîtva timp am prins să schimbăm cîte o vorbă amicală cu dușmanul. Deunăzi, unul din ai noștri a strigat francezilor că avem destul tutun și chibrituri și că am putea renunța la o parte din ele, dar am vrea să știm ce anume ne dau ei în schimb. Francezii au răspuns — coniac"... Alteori se fac schimburi de ziare. Inevitabil însă, mai devreme sau mai tîrziu, trupele aflate în luptă sînt nevoite să reia ostilitățile.

Cei doi studenți sîrbi — Princip și Gabrinovici — autorii atentatului comis împotriva arhiducelui Franz Ferdinand și a soției sale, au fost transportați de la Sarajevo într-un penitenciar din Cehia. Operațiunea s-a efectuat în cel mai mare secret.

Ambasadorului Franței la Petrograd i-a fost remis un steag care a aparținut armatei franceze. El fusese capturat de către germani în 1870 în munții Jura și a fost găsit de trupele rusești în convoiurile de prizonieri care făceau parte din regimentul 11 de dragoni prusaci.

Într-un articol, Bernard Shaw învinuiește deopotrivă Anglia și Germania pentru declanșarea războiului. Reacția celei mai mari părți a presei britanice este vehementă.

Guvernul englez a proclamat protectoratul Angliei asupra Egiptului. Turcia, căreia îi aparținuse pînă la acest act Egiptul, a trimis o armată comandată de ofițeri germani spre Canalul de Suez cu misiunea de a tăia comunicațiile Angliei cu India. Kedivul, care se află la Constantinopol, a fost împiedicat cu două luni înainte să se reîntoarcă la Cairo, iar acum a fost înlăturat de pe tron și înlocuit cu un alt principe, care a luat titlul de sultan. El se află cu desăvîrșire sub controlul Angliei. Totodată, guvernul britanic a numit și un guvernator englez al Egiptului.

Submarinul englez B-11 a intrat în Dardanele și, pătrunzînd pe sub cinci baraje de mine, a reușit să scufunde vasul de război turcesc „Messudieh" care le păzea. Deși urmărit de torpiloare și de focul tunurilor, submarinul s-a retras nevătămat din apele turcești, după ce stătuse sub apă timp de 9 ore. Cînd a fost văzut ultima oară, vasul „Messudieh" se scufunda înclinat spre pupa.

Le Journal officiel anunță că aviatorul francez Mezergues a fost înscris pe lista celor ce vor primi medalia militară, ca urmare a faptului că în cursul unei singure zile a lansat din avion asupra inamicilor un număr de 18 bombe și 5500 de săgeți de oțel. Ziarele germane anunță că, în timp ce se urca în automobil, generalul de brigadă baron Meyer a fost lovit de o săgeată de oțel lansată dintr-un avion francez care zbura la mare înălțime deasupra taberei germane. Săgeata a străbătut prin coif și a provocat moartea instantanee a generalului german.

BREVIAR

15 decembrie

A fost semnat la Praga planul de colaborare culturală pe anii 1965—1966 între R. P. Română şi R. S. Cehoslovacă.

Delegaţia de ziarişti romîni, condusă de Eugen Barbu, redactor-şef al revistei Luceafărul, a fost primită de vicecancelarul Austriei, dr. Bruno Pittermann.

16 decembrie

Gogu Rădulescu, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, a primit pe Marcelo Fernandez Font, ministrul comerţului exterior al Republicii Cuba, Benigno Regueira, viceministru, şi Manuel Yepe Menendez, ambasadorul Republicii Cuba la Bucureşti, cu care a avut o convorbire prietenească.

Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri al R.P. Romîne, Gh. Gaston Marin, a primit pe Ernest T. Handley şi Elton Eaton, membri ai delegaţiei companiei americane „Firestone Tire and Rubber Co" din Akron (S.U.A.)

17 decembrie

O delegaţie a Companiei canadiene a Expoziţiei universale din 1967, care va avea loc la Montreal, a făcut o vizită de două zile în ţara noastră. Delegaţia a fost primită de conducerea Camerei de Comerţ a R.P. Romîne.

La Ministerul Afacerilor Externe a avut loc semnarea planului de aplicare a Acordului de colaborare culturală pe anii 1965—1966 între R.P. Română şi R.D. Vietnam.

18 decembrie

La Belgrad s-a deschis o expoziţie cuprinzînd 80 de lucrări ale artiştilor plastici romîni — pictorul Alexandru Ciucurencu, artist al poporului, şi sculptorul Geza Vida, artist al poporului.

În clădirea Saray el Nasr, situată în parcul Gezira din capitala R.A.U., s-a deschis expoziţia „Arhitectura în Republica Populară Română".

Gogu Rădulescu, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri al Republicii Populare Romîne, a primit în audienţă protocolară de prezentare pe şeful Reprezentanţei Comerciale a R.F.G., York von Wartemburg.

21 decembrie

În cadrul dezbaterilor generale ale sesiunii O.N.U. a luat cuvîntul Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe al R. P. Romîne.

La Sofia a fost semnat planul de colaborare culturală şi ştiinţifică între R.P. Română şi R.P. Bulgaria pe anii 1965—1966.

La Budapesta a fost semnat planul de colaborare culturală şi ştiinţifică dintre R. P. Română şi R.P. Ungară pe anii 1965—1966.

22 decembrie

Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, Gogu Rădulescu, a primit la Consiliul de Miniştri pe Malcolm D. Gilchrist, vicepreşedintele companiei „Universal Oil Products" din Des Plaines (S.U.A.), conducătorul delegaţiei acestui concern.

23 decembrie

La Bucureşti a avut loc şedinţa de constituire a Consiliului Naţional al Frontului Democraţiei Populare. A luat cuvîntul tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, prim secretar al C.C. al P.M.R., preşedintele Consiliului de stat al R. P. Romîne.

Satelitul italian

Am citit în ziare că Italia a reuşit să lanseze un satelit artificial al pămîntului. Cum se explică această performanţă şi care sînt caracteristicile noului satelit ?

VICTOR CĂLDĂRARU
Iaşi

Satelitul italian San Marco, lansat de la baza din Wallops-Island, a fost studiat şi pus la punct de cercetători ai Comisiei italiene pentru cercetări spaţiale, sub conducerea profesorului Luigi Broglio. Lansarea lui a fost asigurată de Administraţia americană pentru cercetarea spaţiului cosmic (N.A.S.A.), Italia nedispunînd de rachetele necesare pentru lansarea unor sateliţi. Racheta purtătoare a fost de tip Scout, adică a fost identică cu cele puse la dispoziţie de N.A.S.A. pentru lansarea satelitului canadian „Ciocîrlia" şi a satelitului britanic „Ariel". În toamna anului viitor se va lansa în acelaşi fel satelitul francez F.R.—1.

Satelitul San Marco, în greutate de 125 kg, este prima etapă a unui program americano-italian de lansare a unor sateliţi ecuatoriali (care să graviteze aproximativ în planul ecuatorului).

Ministrul american al comerţului

Ce semnificaţie politică are înlocuirea ministrului comerţului al S.U.A., Hodges, şi cine este cel care îl va înlocui ?

M. CANDREA
Bucureşti

Ziarele americane apreciază că demisia lui Luther Hodges nu ar avea motive politice. Noul ministru, John O'Connor, îşi va lua în primire funcţia la 15 ianuarie, după ratificarea de către Senat a numirii sale.

John O'Connor conduce importanta firmă de produse farmaceutice Merck et Co. În trecut membru al partidului republican, O'Connor afirmă despre sine că este „un democrat independent sau poate un om de afaceri liberal". În timpul celui de al doilea război mondial şi în anii postbelici el a deţinut mai multe posturi guvernamentale. În cursul recentei campanii electorale a jucat un rol important în cadrul grupurilor de oameni de afaceri care au susţinut candidatura preşedintelui Johnson.

Soţia lui Peron

Sînteţi siguri că femeia din fotografia publicată în Lumea nr. 50, care îl înfăţişează pe Juan Peron la reîntoarcerea în Spania este soţia sa ? Nu cumva este o simplă pasageră ? După cîte ştiu, Peron a fost profund afectat de moartea soţiei sale, frumoasa Eva Peron (pe care din dansatoare o făcuse vicepreşedintă a Argentinei şi-i imprimase chipul — în locul său — pe timbrele poştale)... şi nu s-a mai însurat.

VALERIU VORNICEANU
Bucureşti

Doamna din fotografie este soţia actuală a lui Peron, o spaniolă în vîrstă actualmente de 29 de ani cu care Peron s-a căsătorit după ce a fost nevoit să fugă din ţară. Se ştie, totodată, că unul dintre motivele pentru care el ezită să se reîntoarcă în Argentina este faptul că ar trebui să apară în faţa unui tribunal ca inculpat de drept comun, fiind acuzat de coruperea unor minore. Este adevărat că Eva Peron a jucat un rol politic important. Intenţia lui Peron de a-i încredinţa funcţia de vicepreşedinte al ţării nu s-a putut materializa din cauza morţii ei timpurii.

Neutralitate şi nealiniere

Adrian Ionulescu — Arad. Pentru o mai bună înţelegere a noţiunilor de neutralitate, nealiniere, neangajare, vă recomandăm să citiţi corespondenţa din Cairo „Program de pace şi colaborare internaţională", apărută în nr. 42 al revistei.

Din nou despre Esperanto

Ing. Aurelian Fieroiu-Băileşti. **Toate eforturile esperantiştilor n-au reuşit să transforme o limbă artificială într-o limbă vorbită. Ea a rămas o limbă de club, un fel de joc de societate steril. Dv. emiteţi opinia că adoptarea ei de către noile state care nu au o limbă naţională unică „ar rezolva disputa pentru hegemonie între limbile occidentale cu pretenţii la universalizare". Este un punct de vedere care nu ţine seama de criteriul istoric. Foarte adesea cuceritorii străini au impus limba lor ţărilor dominate. Tot continentul sud-american vorbeşte spaniola sau portugheza, în America de nord se vorbeşte engleza, spaniola (Mexic) şi franceza (o parte a Canadei). Limba vorbită în Australia este engleza. S-ar putea da numeroase alte exemple în acelaşi sens. Atunci însă cînd cuceritorii străini au întîlnit o naţiune deja formată, aceasta şi-a păstrat îndeobşte limba proprie (este de pildă cazul ţărilor balcanice supuse secole de-a rîndul Imperiului Otoman). După toate indiciile, problemele lingvistice ale noilor state africane se vor rezolva pe aceleaşi linii.**

Recepţii

Jean Dumitrescu, Filipeşti Tîrgcîmpina. **În funcţie de ora la care au loc şi de durata lor, recepţiile oferite în cadrul relaţiilor diplomatice, cu diverse prilejuri festive sau cu ocazia vizitei unor personalităţi străine sînt denumite dejun, dineu, cocteil etc.**

O.N.U.

Jean Tobă — Turnu Severin. **Vă recomandăm şi dv. lucrările despre Organizaţia Naţiunilor Unite pe care le-am citat de mai multe ori la Poşta Redacţiei ca oferind un ghid util celor ce doresc să cunoască în amănunt funcţionarea acestei organizaţii internaţionale.**

Partide politice

D. Cumpănă — Bucureşti. **„Uniunea socialistă a poporului muncitor din Iugoslavia" este o organizaţie care înglobează atît Uniunea Comuniştilor din Iugoslavia, cît şi sindicatele, organizaţiile de tineret, de femei şi alte organizaţii de masă.**

Despre cele trei grupări politice din Laos am scris în repetate rînduri.

În Algeria singurul partid politic legal este F.L.N. (Frontul Eliberării Naţionale).

Constantin B. Nicolae — Timişoara. **Un preşedinte al Statelor Unite nu poate îndeplini, conform constituţiei, mai mult decît două mandate prezidenţiale, ceea ce înseamnă că poate fi ales maximum de două ori. Dar preşedintele Lyndon Johnson a fost ales o singură dată şi anume anul acesta. Anterior, el a funcţionat în termenul mandatului preşedintelui Kennedy. De aceea, conform Constituţiei Americane, L. Johnson are dreptul să candideze din nou în 1968.**

Vasile Geamănu-Tg. Jiu. **Dorinţa dv. de a citi profilul lui Alex Quaison Sackey a fost satisfăcută în nr. 50 al revistei.**

Dumitru Eminescu-Iaşi. **După articolul despre Maghreb, care, după cum ne scrieţi, v-a stîrnit interesul pentru zona nord-africană, am publicat în numărul trecut un amplu reportaj despre Algeria. Vom mai reveni.**

Mihai Constantinescu-Bucureşti. **Nu am înţeles întrebările dv. Reveniţi.**

Gheorghe Marin-Craiova, Mihai Tobias-Arad, Elena Ionescu-Bucureşti, Al. Sere şi C. Popa-Geoagiu-Orăştie. **Problemele ridicate de dv. nu se încadrează în profilul revistei noastre.**

I. Pieptănaru-Bucureşti. **Nu ştim dacă fotografia la care vă referiţi este din Gelsenkirchen sau din Mühlheim. Adresaţi-vă ziarelor care au publicat-o.**

N. Argintaru — Iaşi. **Despre „afacerea Lavon" am scris în revista noastră. Revenim şi în acest număr.**

Ing. Radu Halfon — Bucureşti, M. Pasternak-Arad, Titi Slima-Huşi, I. Ghilevici-Petroşeni. V. Olaru — Bucureşti, **Apreciem atenţia cu care citiţi revista.**

Am reţinut criticile şi propunerile cuprinse în scrisorile primite de la ing. N. Benanto-Bucureşti, Nicanor Chiper — com. Mihăiţa-Craiova, Vasile Păcuraru-Bistriţa, Fănică Gradea-Braşov.

POŞTA REDACŢIEI

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariştilor din Republica Populară Română

Redactor şef GEORGE IVAŞCU

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

LA PATRU PAȘI DE INFINIT

O producție a studioului cinematografic BUCUREȘTI

Scenariul și regia : **Francisc Munteanu**

Imaginea : **Vasile Oglindă**

Muzica : **George Grigoriu**

Decoruri : **Giulio Tincu**

Cu : **Irina Gărdescu, Silviu Stănculescu, Cella Dima, Mircea Șeptilici**

LUMEA — PUBLICITATE

UZINELE METALURGICE

UNIREA

CLUJ

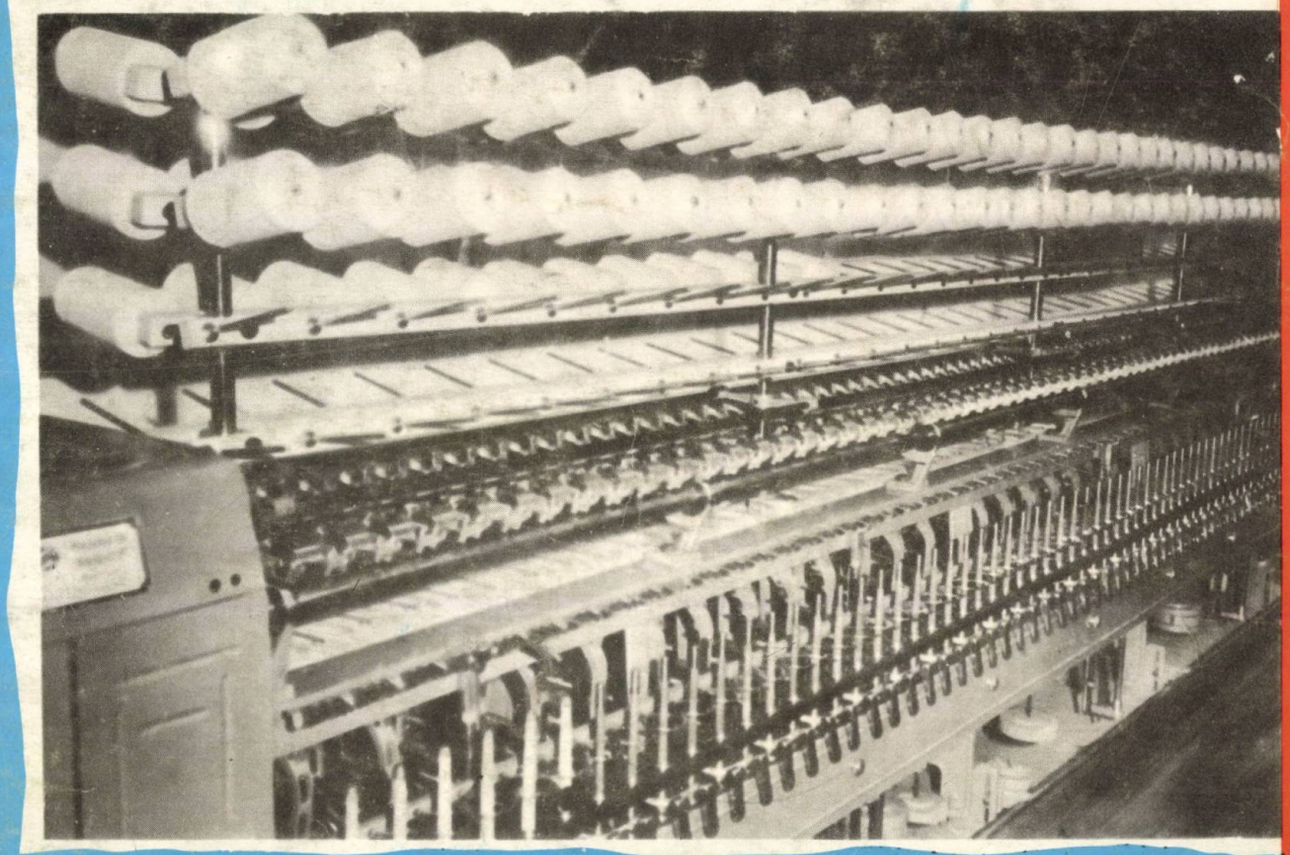

produc și livrează mașini textile :

- **războaie automate pentru bumbac**
- **războaie automate pentru mătase**
- **mașini de răsucit fire**
- **mașini de filat lînă**
- **mașini de pieptănat lînă**
- **mașini de cardat bumbac**

LUMEA — PUBLICITATE

2 lei